

CRNA GORA
MINISTARSTVO ODBRANE

PISARNICA
MINISTARSTVA ODBRANE

Primijeno.		26-04-2023		
Org. jed.	Jedinstveni klas. znak	Broj	Prilog	Vrijednost
06 011 - 039/23-2116/2				

ZAVRŠNI IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI AKTIVNOSTI IZ PROGRAMA SPROVOĐENJA AKCIONOG PLANA ZA PRIMJENU REZOLUCIJE
SAVJETA BEZBJEDNOSTI UJEDINJENIH NACIJA 1325 – ŽENE, MIR I BEZBJEDNOST ZA PERIOD 2019-2022. GODINA

Podgorica, april 2023. godine

Sadržaj:

1. UVODNI REZIME.....	3
1.1. Stepen realizacije aktivnosti	5
1.2. Ključna dostignuća.....	8
1.2.1. Usporedna praksa sa državama regiona.....	12
1.3. Izazovi u sprovođenju strateškog dokumenta.....	17
1.4. Finansijska sredstva za realizaciju aktivnosti u 2022. godini	18
2. INFORMACIJA O NAPRETKU U POSTIZANJU STRATEŠKIH I OPERATIVNIH CILJEVA (STATUS INDIKATORA USPJEHA)	19
3. TABELARNI PRIKAZ REALIZACIJE AKTIVNOSTI U 2022. GODINI.....	31
4. NALAZ EVALUACIJE.....	68
4.1. Preporuke.....	80
5. OSVRT NA PLANIRANA I UTROŠENA FINANSIJSKA SREDSTVA ZA CJELOKUPNI PERIOD SPROVOĐENJA STRATEŠKOG DOKUMENTA	82
6. PREPORUKE ZA EFIKASNIJU REALIZACIJU DEFINISANIH CILJEVA.....	85

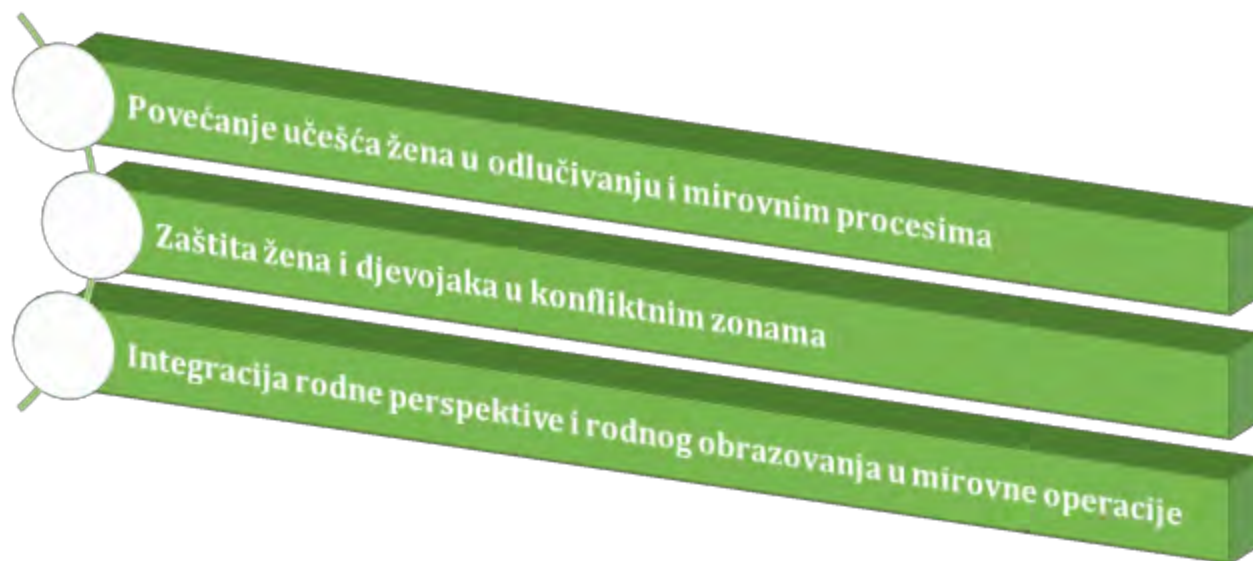
Skraćenice:

MO	Ministarstvo odbrane
VCG	Vojska Crne Gore
MUP	Ministarstvo unutrašnjih poslova
MLJMP	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava
MF	Ministarstvo finansija
MRSS	Ministarstvo rada i socijalnog staranja
MVP	Ministarstvo vanjskih poslova
MPR	Ministarstvo prosvjete
MP	Ministarstvo pravde
VDT	Vrhovno državno tužilaštvo
ANB	Agencija za nacionalnu bezbjednost
UP	Uprava policije
UPiC	Uprava prihoda i carina
UIKS	Uprava za izvršenje krivičnih sankcija
ULJR	Uprava za ljudske resurse
PA	Policajska akademija
UIP	Uprava za inspeksijske poslove
MONSTAT	Uprava za statistiku
OEBS	Organizacija za evropsku sigurnost i saradnju
SEDM	Inicijativa ministara odbrane Jugoistočne Evrope
UNDP	Razvojni program Ujedinjenih nacija
SEESAC	Centar za kontrolu naoružanja za Jugoistočnu Evropu
NATO	Sjevernoatlanski savez
CIDS	Centar za izgradnju integriteta u bezbjednosnom sektoru

1. UVODNI REZIME

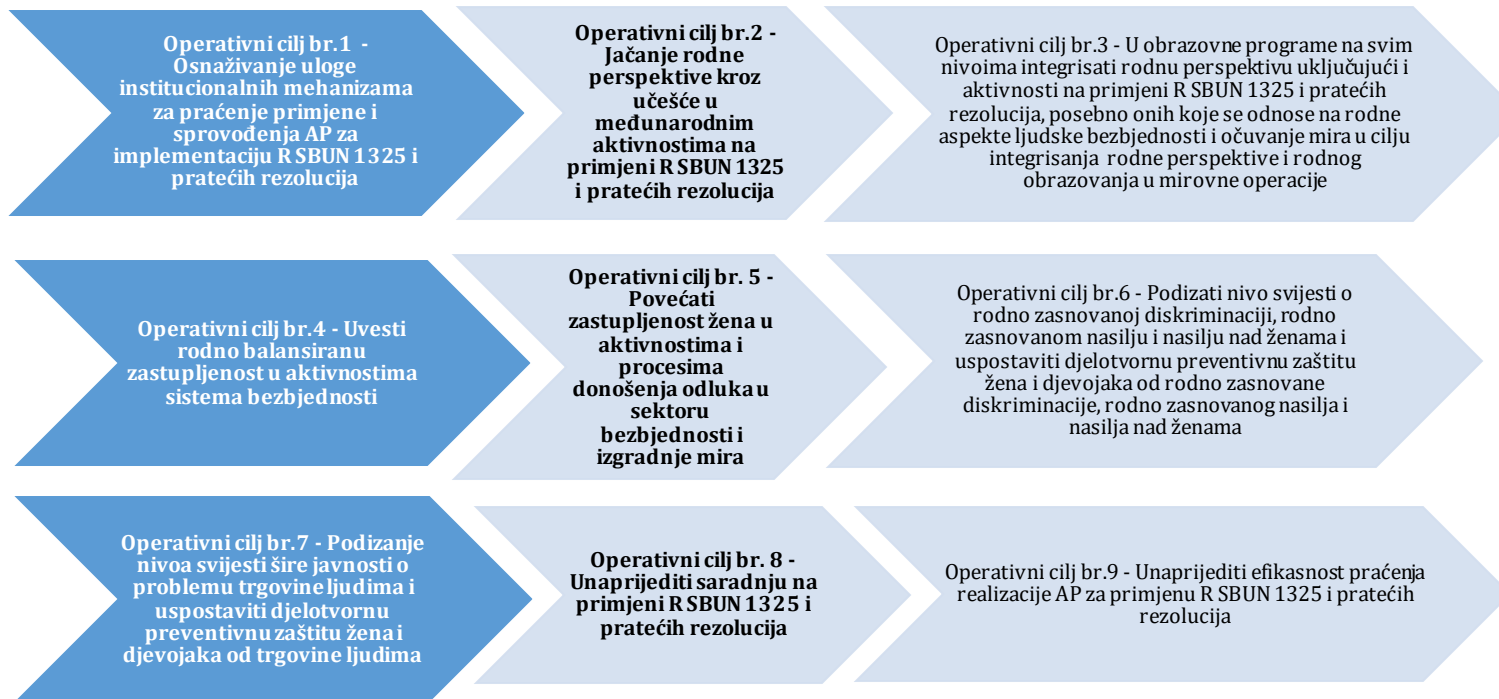
Crna Gora je, kao i druge države članice Ujedinjenih nacija, prihvatila obavezu donošenja Akcionog plana za primjenu Rezolucije Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija 1325 – žene, mir i bezbjednost (u daljem tekstu: AP za R SBUN 1325). Uzimajući to u obzir, Vlada Crne Gore je, do sada, usvojila dva dokumenta za sprovođenje Rezolucije Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija 1325 (u daljem tekstu: R SBUN 1325). Tako je, prvi nacionalni AP za R SBUN 1325, usvojen februara 2017. godine, sa rokom važenja dvije godine, dok je, drugi po redu, AP za R SBUN 1325 – žene, mir i bezbjednost u Crnoj Gori (2019-2022) sa rokom važenja od četiri godine, usvojila septembra 2019. godine. U cilju implementacije ovog AP za R SBUN 1325, donijeta su dva dvogodišnja programa sprovođenja, prvi u septembru 2019. godine, sa rokom važenja 2019-2020. godina i drugi u septembru 2021. godine, sa rokom važenja 2021-2022. godina.

AP za R SBUN 1325, tokom četvorogodišnjeg perioda sprovođenja, imao je za svrhu da obuhvati i razradi **tri ključna strateška cilja** za primjenu Rezolucije SBUN 1325 i njoj pratećih rezolucija.

Prikaz br.1 – Strateški ciljevi

U cilju realizacije glavnih strateških ciljeva, AP za R SBUN 1325 definisao je i **devet operativnih ciljeva**.

Prikaz br.2 – Operativni ciljevi

S ciljem praćenja realizacije Programa za sprovođenje AP za R SBUN 1325, u 2023. godini, a u skladu sa Uredbom o načinu i postupku izrade, usklađivanja i praćenja sprovođenja strateških dokumenata i Metodologijom razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata, MO je, u koordinaciji sa nosiocima aktivnosti iz drugih državnih organa, i ekspertima iz MO tačnije iz Direkcije za strateško planiranje odbrane, koji su izradili nalaz evaluacije, pripremio Završni izvještaj o realizaciji Programa iz Akcionog plana za primjenu Rezolucije Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija 1325 – žene, mir i bezbjednost za period 2019-2022 (u daljem tekstu: Završni izvještaj).

Kao mehanizam za sveobuhvatan pristup sprovođenju R SBUN 1325, praćeni su UN Globalni indikatori i indikatori Evropske unije o R SBUN 1325 (2000) i dodatno indikatori definisani u programima sprovođenja.

Neki od ciljeva R SBUN 1325 inkorporirani su u najznačajnija strateška dokumenta odbrane, pa tako Dugoročni plan razvoja odbrane 2019-2028 i Stratejski pregled odbrane Crne Gore definišu potrebu povećanja zastupljenosti žena u sistemu odbrane, a posebno na pozicijama odlučivanja i donošenja odluka.

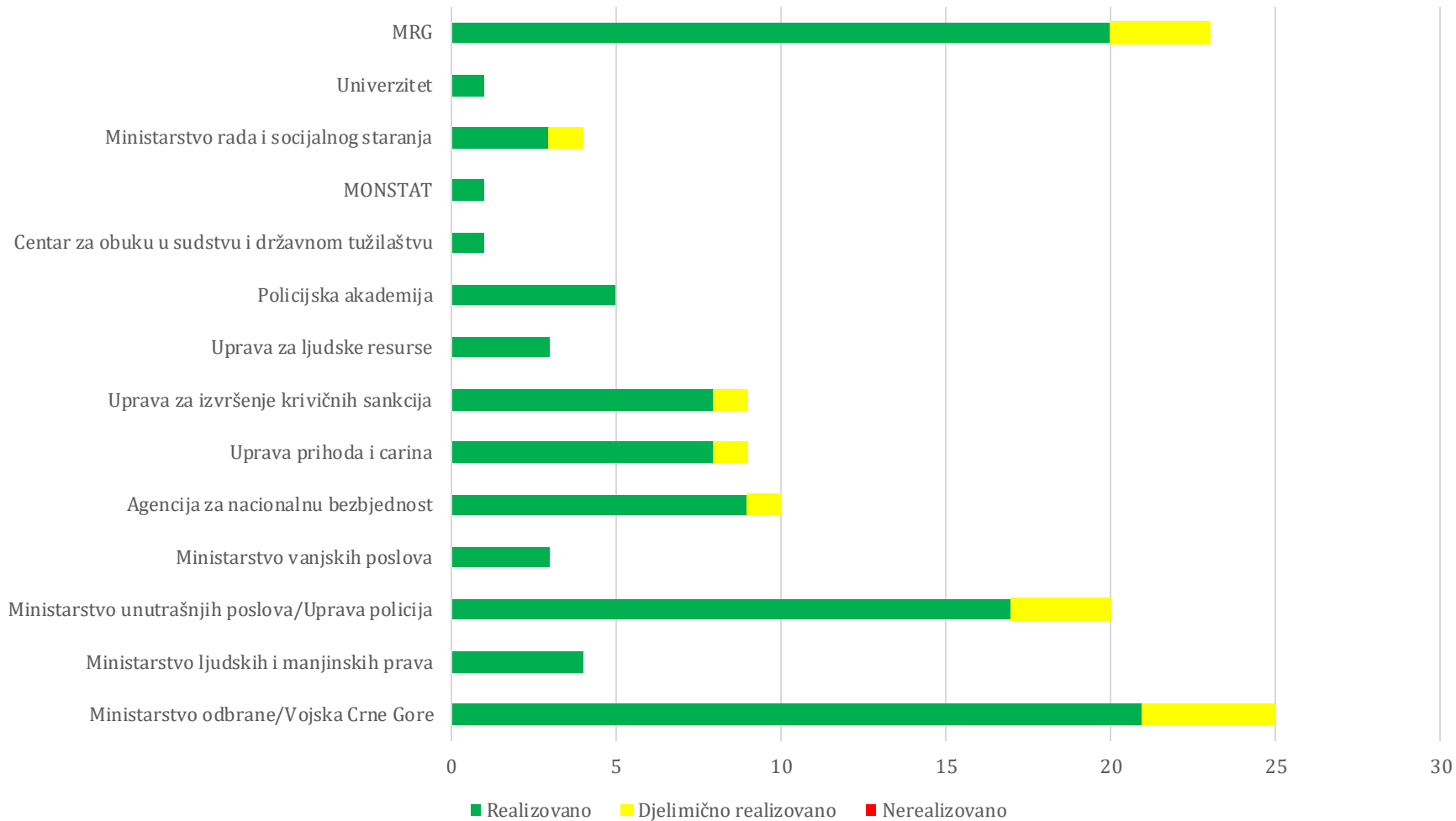
1.1. Stepen realizacije aktivnosti

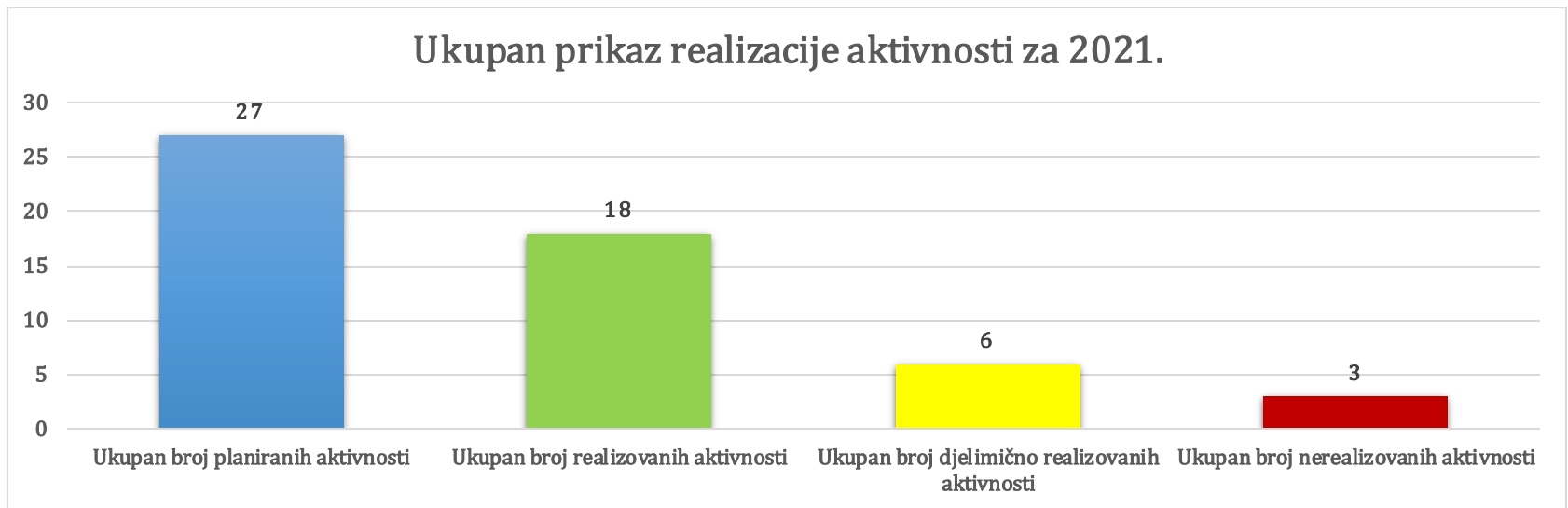
Ukupan broj aktivnosti, u 2022. godini, koje su predviđene Programom sprovođenja za 2021-2022. godinu i proizilaze iz operativnih ciljeva je 33. Kao rok realizacije u 2022. godini, predviđeno je devet aktivnosti, dok je za 24 aktivnosti kao rok realizacije predviđena 2021/2022. godina. Od ukupnog broja ovih aktivnosti, u 2022. godini (33), realizovano je 29 ili 87,88%, djelimično je realizovano četiri aktivnosti ili 12,12%.

Kada je riječ o realizaciji aktivnosti po periodima, 100% aktivnosti od ukupno planiranih samo za 2022. godinu je realizovano. Situacija je drugačija za aktivnosti za koje je kao rok realizacije predviđen period 2021/2022. godina, pa je realizovano 20 aktivnosti ili 83,33%, dok su četiri aktivnosti, ili 16,66% djelimično realizovane.

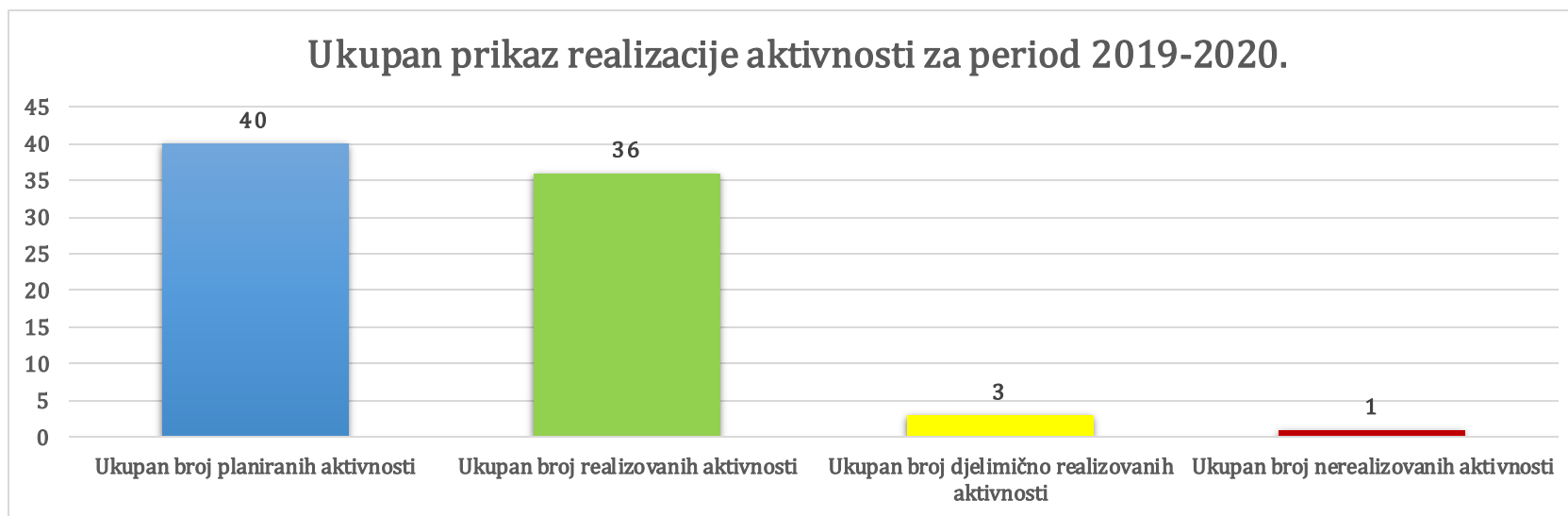

Prikaz realizacije po nosiocima aktivnosti u 2022.

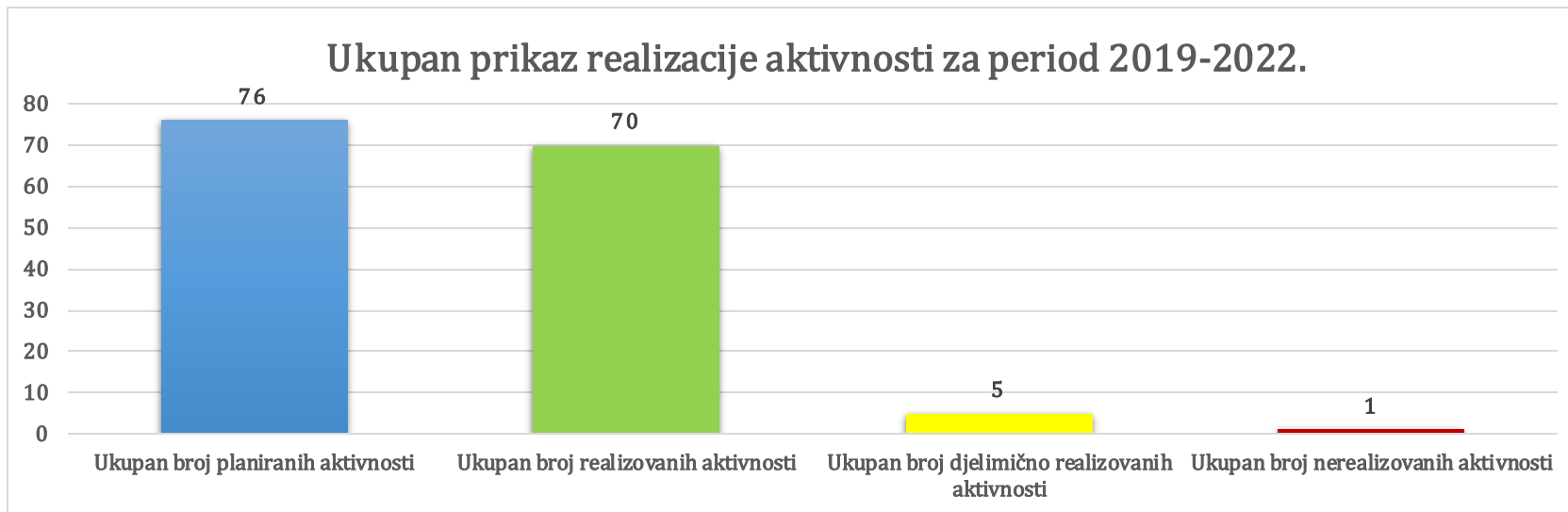
1

2

¹ Godišnji izvještaj o realizaciji aktivnosti iz Programa sprovođenja Akcionog plana za primjenu Rezolucije SBUN 1325 – žene, mir i bezbjednost (2019-2022) u 2021. godini

² Izvještaj o realizaciji aktivnosti iz Programa sprovođenja Akcionog plana za primjenu Rezolucije SBUN 1325 – žene, mir i bezbjednost (2019-2022) za period 2019-2020. godina

Kada je riječ o sveukupnoj realizaciji aktivnosti za četvorogodišnji period 2019-2022. godina, od ukupno planiranih 76 aktivnosti iz dva programa sprovođenja, u potpunosti je realizovano 68 ili 89,47% aktivnosti, sedam je djelimično realizovano (9,21%), dok jedna aktivnost nije realizovana (1,31%). Jedina nerealizovana aktivnosti odnosi se na formiranje ad hoc poslaničke radne grupe za praćenje implementacije AP za R SBUN 1325. Riječ je o aktivnosti koja je planirana prvim Programom sprovođenja, međutim, kako dvije godine zaredom nije postojala mogućnost formiranja ove grupe, drugim Programom sprovođenja nije ni planirana. Podatak da je, za četiri godine, realizovano oko 90% aktivnosti predstavlja značajan uspjeh.

1.2. Ključna dostignuća

Tokom četvorogodišnjeg sprovođenja ovog dokumenta i preduzimanjem brojnih aktivnosti ka dostizanju ciljnih vrijednosti primjetan je značajan napredak, posebno u dijelu povećanja zastupljenosti žena u bezbjednosnim institucijama. Tako je u MO i VCG, kontinuiranim sprovođenjem politike rodne ravnopravnosti odnosno brojnih aktivnosti namijenjenih ženskoj populaciji kao posebnoj ciljnoj grupi, za preko 100% povećan procenat žena u strukturi profesionalnih vojnih lica, pa sa početne vrijednosti od 5%, na kraju izvještajnog perioda imamo zastupljenost žena profesionalnih vojnih lica u procentu od 10,54%. Navedeno je rezultiralo i tome da je povećan i ukupni procenat žena u Vojsci, uzimajući u obzir civilna lica, pa je taj procenat na kraju sprovođenja dokumenta 15,56%. Kada je riječ o drugim institucijama bezbjednosti u Crnoj Gori, na kraju izvještajnog perioda, zastupljenost žena je 36% u ANB, UIKS 25%, MUP 60%, UP 13% (MUP/UP – 30%), UPiC 60,38%, a u MO 55,9%.

Takođe, preduzimanje brojnih promotivnih aktivnosti unutar organa, dovelo je do značajnog povećanja interesovanja žena za učešće u međunarodnim misijama i operacijama. Sama činjenica da je, na početku donošenja ovog strateškog dokumenta samo devet žena iz VCG učestvovalo u nekoj od mirovnih misija, a da je u toku sprovođenja važećeg dokumenta učestvovalo 28, ukazuje na značajan progres u ispunjavanju zacrtanih indikatora. Poseban uspjeh predstavlja činjenica da su, tokom sprovođenja ovog dokumenta, pripadnice VCG učestvovala u svim misijama u kojima su učestvovali i pripadnici VCG i to: misiji RS Avganistan, ATALANTA Somalija, MINURSO Zapadna Sahara i NATO misiji na Kosovu. Četiri pripadnice UP, u izvještajnom periodu, učestvovala su u misiji na Kipru.

Obezbjediavanjem dostupnosti mnogobrojnih obuka ojačani su kapaciteti institucija za sprovođenje politika rodne ravnopravnosti, pa je tako, pored koordinatorke i službenice iz MO, u VCG imenovana savjetnica načelnika Generalštaba za rodna pitanja, zatim je povećan broj rodnih trenera sa početnih šest na 15, na kraju sprovođenja ovog dokumenta, što će povratno imati efekta u poboljšanju svijesti zaposlenih koji pohađaju obuke u njihovoj organizaciji o rodnoj ravnopravnosti i njenim različitim aspektima, kao i broju samih obuka koje se izvode. Poseban uspjeh, u preduzimanju aktivnosti na jačanju institucionalnih mehanizama za sprovođenje politike rodne ravnopravnost, predstavlja svakako imenovanje devet kontakt osoba za poslove rodne ravnopravnosti u jedinicama VCG. S druge strane, i ostale institucije imaju rodne mehanizme za uspješnu implementaciju politike rodne ravnopravnosti, pa su tako u ANB-u imenovane „osobe od povjerenja” koje su između ostalog zadužene i za poslove rodne ravnopravnosti, u MUP/UP postoji četvoro trenera za oblast rodne ravnopravnosti, dok su u UP imenovane 22 „osobe od povjerenja“ (10 muškog i 12 ženskog pola).

U cilju preduzimanja zajedničkih aktivnosti na implementaciji politika rodne ravnopravnosti, odnosno razmjeni najboljih praksi i iskustava između bezbjednosnih institucija, kao i pružanju podrške ka preduzimanju mjera na unaprjeđenju položaja žena u svim institucijama pojedinačno, formiran je Radni tim za umrežavanje žena u bezbjednosnom sektoru, kojeg čine predstavnice MO/VCG, MUP, UP i ANB.

U sastavu članova svih selekcionih komisija formiranih u 2021. i 2022. godini, u MO imenovana je najmanje po jedna žena. Tako je formirano osam komisija u kojima se udio žena kreće od 20% do 60%. Takođe, UljR je u izvještajnom periodu formirala selekzione komisije u kojima je imenovana makar jedna žena. Ovim se doprinosi praktikovanju politike jednakih mogućnosti i većoj rodnoj senzibilnosti u odlučivanju i u selekcionim procesima koje komisije sprovode. Daje se pozitivan primjer da starješine organa i sami promovišu i podržavaju ravnopravnost. Na tom fonu, potpisana je i zajednička deklaracija ministara odbrane zemalja regiona u 2021. godini, kojom se ministarstva obavezuju da sprovode politike rodne ravnopravnosti u sektorima odbrane i ostvaruju regionalnu saradnju po tom pitanju, a posebno u dijelu upravljanja ljudskim resursima. Jedan od primjera, podrške uključivanju i promociji rodnih pitanja je i obuka svih članova selekcionih komisija u MO, na temu jednakih mogućnosti.

Bilježi se blagi trend rasta procenta žena na rukovodećim pozicijama u MO, sa 43,24% na 56,76%, i PA sa 47% na 52%. Kao dobar primjer, možemo istaći da je kontinuirana promocija jednakih mogućnosti i ohrabivanje žena za prijavljivanje na sve pozicije odlučivanja, doprinijela tome da je u VCG, povećan broj žena na komandnim dužnostima, pa tako sa početne vrijednosti 12, na kraju sprovođenja dokumenta, imamo 32 žene koje se nalaze na komandnim i savjetničkim dužnostima u VCG. Na taj način se ukazuje na ravnopravnost na pozicijama odlučivanja, odnosno predlaganja odluka. Daje se jasan stav licima u institucijama da su svi jednaki i da različitost može samo doprinijeti boljem kvalitetu u vršenju poslova, a u krajnjem ukazuje i na efekte primjene R SBUN 1325.

Efikasno sprovođenje politike rodne ravnopravnosti odnosno ciljeva AP za R SBUN 1325, doprinijelo je i povećanju procenta zastupljenosti žena u diplomatsko konzularnim aktivnostima i pri stalnim misijama, pa je tako sa početnih 17,6% na kraju izvještajnog perioda ovaj procenat povećan na 60%. Donošenjem Smjernica za rodno senzitivno izvještavanje kojim se institucije obavezuju da rodno-senzitivno izvještavaju na godišnjem nivou o zapošljavanju, zastupljenosti na pozicijama odlučivanja, učešću u misijama i diplomatsko-konzularnim predstavništvima i obukama, doprinijelo se povećanju broja institucija koje vode računa o rodno senzitivnim podacima, prilikom dostavljanja izvještaja iz svojih nadležnosti, što je u krajnjem i zakonska obaveza. Prikupljeni podaci služe u svrhu izrade rodnih analiza kojima se ispituju odnosi i razlike između muškaraca i žena u specifičnim sektorima, a koje utiču na njihov položaj, pozicije, privilegije i mogućnosti. Na osnovu toga, MO, od 2021. godine, izrađuje godišnje rodne analize, u dijelu upravljanja ljudskim resursima.

Intenzivna kampanja pod nazivom "Za više žena u policiji", koju je UP sprovela, uz podršku Misije OEBS u Crnoj Gori, neposredno prije upisa na PA, rezultirala je da je u 2021. godini, bilo 38,8% upisanih žena na PA, bez primjene kvota, što je predstavljalo najveći broj upisanih žena, od kada akademija postoji. Sprovođenjem promotivnih aktivnosti, odnosno kontinuiranih kampanji u vidu predavanja u srednjim školama u Crnoj Gori, promocije vojnog poziva na trgovima, danima otvorenih vrata u jedinicama VCG, doprinijelo se da 28,6% od ukupno upućenih lica na obrazovanje na nekoj od prestižnih inostranih vojnih akademija u 2022. godini budu žene. Ukupan procenat žena među kadetima je 25,45%, što predstavlja uspjeh, u odnosu na početnu fazu sprovođenja ovog plana, kada ih je bilo 23,68%.

Ojačana je saradnja unutar MRG što je u velikoj mjeri doprinijelo boljoj komunikaciji i efikasnijem rješavanju tekućih pitanja, osnaživanju međuresorske saradnje u pogledu praćenja i primjene AP za R SBUN 1325 i pratećih rezolucija, kao i organizaciji i preduzimanju inicijativa, u pogledu sprovođenja planiranih aktivnosti. Uticalo se na ujednačavanje pristupa prilikom izvještavanja među institucijama, što je prethodno bilo prepoznato kao izazov, usvajanjem Smjernica za izvještavanje o sprovođenju AP za R SBUN 1325, koje su distribuirane svim članovima MRG.

Realizovano je oko 30 međunarodnih aktivnosti koje su za temu imale rodnu perspektivu i primjenu R SBUN 1325, što je, ukoliko uporedimo sa polaznom vrijednošću kada ih je bilo oko 10, značajan uspjeh. Razmjena iskustava i najboljih praksi, na ovim

konferencijama/seminarima i obukama, doprinijela je efikasnijem sagledavanju prioriteta i unaprjeđenju stanja u ovoj oblasti. Pored toga na ovim aktivnostima su predstavljene nacionalne prakse i dostignuća koja su ocijenjena kao pozitivni primjeri.

Kako bi se promovisao nacionalni AP za R SBUN 1325 na međunarodnom nivou, u saradnji sa UNDP SEESAC, izrađena je Brošura o nacionalnim akcionim planovima za primjenu R SBUN 1325 i Vodič za sprječavanje diskriminacije, seksualnog uznemiravanja i zlostavljanja u Vojsi Crne Gore³.

Stalna predstavница Crne Gore pri UN, redovno je učestvovala u debatama Savjeta bezbjednosti, koje za temu imaju primjenu R SBUN 1325 i njoj pratećih rezolucija. Ističe se i učešće predstavnika MO na godišnjim konferencijama NATO Komiteta za rodnu ravnopravnost. Predstavnicima MUP i UP participiraju u međunarodnim aktivnostima pod okriljem UN od 2009. godine, u sastavu mirovne misije UN na Kipru. Intenzivna je saradnja uključenih strana u sprovođenju ovog akcionog plana sa međunarodnim organizacijama i inicijativama NATO, UNDP SEESAC, OEBS, SEDM, CIDS, DCAF. Intenzivirano je učešće u međunarodnim aktivnostima, odnosno primjetna je veća zastupljenost i značajno učestvovanje žena u formalnim i neformalnim mirovnim pregovorima i procesima. Rodna perspektiva je integrisana u međunarodne aktivnosti u kojima učestvuje Crna Gora, kroz učešće žena profesionalnih vojnih lica u mirovnim misijama i kroz participiranje oficirke VCG, koja se nalazila u prethodnom periodu na poziciji rodne savjetnice u NATO komandnoj strukturi SHAPE i koja je angažovana na aktivnostima u vezi R SBUN 1325. Ambasadorica Crne Gore pri NATO, u izvještajnom periodu, redovno je učestvovala na sastancima radnih tijela NATO koja se bave sprovođenjem R SBUN 1325.

Progres je ostvaren posebno u dijelu edukacija i obrazovanja kako bi se stvorile pretpostavke za praktikovanje političkih, ekonomskih, kulturnih i socijalnih prava žena i djevojaka. U tom smislu, VCG organizuje obuke za sve kategorije kadra, i kroz saradnju sa drugim organima, uključujući i obuku vojnika na dobrovoljnom služenju vojnog roka i u okviru priprema za misije (žene u ratnim i poratnim situacijama i u operacijama podrške miru, protiv nasilja nad ženama i djecom, specifične potrebe lokalnih žena, kao i obuke iz oblasti ljudskih prava, međunarodnog humanitarnog prava, rodno zasnovanog nasilja, kulture, tradicije, opasnosti, o potrebama lokalnog stanovništva i o trgovini ljudima), PA sprovodi interne obuke i seminare (postupanje sa ranjivim grupama, prevencija torture, protokol o postupanju u slučajevima nasilja u porodici, protokol o trgovini ljudima), dok je očigledna saradnja institucija i nevladinih organizacija, kao na primjeru MUP i MLJMP (obuke za pripadnike RAE populacije o posljedicama ugovorenih brakova, zaštiti od nasilja u porodici, nasilja nad djecom⁴) ili pak međunarodnim edukativnim insitucijama za obuke o ljudskim pravima nasiljem u porodici i sl. kao što je saradnja MP, odnosno Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu sa AIRE Centrom iz Londona.

³ Navedeni materijal je distribuiran i promovisan u jedinicama VCG.

⁴ U cilju unaprjeđenja stanja u oblasti nasilja u porodici i dječijih ugovorenih brakova u Crnoj Gori, MLJMP je u saradnji sa NVO "Centar za romske inicijative" započeo projekat pod nazivom "Osnaživanjem zajednice do suzbijanja nasilja u porodici i dječijih ugovorenih brakova u Crnoj Gori", a čiji je cilj podizanje svijesti šire javnosti o prepoznatim problemima na ovu temu.

Kako bi se obezbijedio dovoljan nivo informisanosti MUP, odnosno Odjeljenje za borbu protiv trgovine ljudima, u koordinaciji i saradnji sa ostalim institucijama i organizacijama, sprovodilo je aktivnosti koje su imale za cilj informisanje šire javnosti o svim aspektima fenomena trgovina ljudima. U kontinuitetu se sprovodila kampanja „Zaustavimo trgovinu ljudima“, koja podrazumijeva emitovanje TV spota „Stop trgovini ljudima“, kojim se ujedno promovise i nacionalna SOS antitrafiking linija. U okviru projekta koji Terres de Hommes realizuje u Crnoj Gori i zemljama regiona, izrađen je TV spot koji je distribuiran medijskim kućama na emitovanje, kojim se javnosti bližim čine informacije o oblicima eksploatacije kojima su žrtve trgovine ljudima izložene, sa posebnim osvrtom na prisilne i ugovorene brakove i ekonomsko iskorišćavanje djece. Pored navedenog, prezentovana je i web aplikacija za identifikaciju žrtava trgovine ljudima i rad na predloženim indikatorima za različite oblike eksploatacije.

Rodna statistika na državnom nivou je publikovana od strane MONSTAT-a, dva puta u toku sprovođenja ovog dokumenta, dok je MLJMP pripremio elektronsku platformu *Rodna mapa* koja sadrži rodnu statistiku u Crnoj Gori. Ova platforma na početnoj strani sadrži informacije o demografskoj strukturi Crne Gore, ključne podatke o socio-ekonomskoj situaciji muškaraca i žena, statističke podatke o polovima, kao i ključne pokazatelje indeksa rodne ravnopravnosti.

Treba istaći da je u 2022. godini, MO realizovalo zajedničku obuku institucija bezbjednosti iz domena primjene Rezolucije SBUN 1325, što predstavlja jedinstven primjer saradnje ovih institucija po pitanju rodne ravnopravnosti. Takođe, uz podršku UNDP SEESAC, realizovana je zajednička obuka na temu zaštite žena i djevojaka u konfliktnim zonama, pa je, za razliku od prethodnog perioda, povećan broj zajednički organizovanih i sprovedenih aktivnosti od strane nosilaca iz AP za R SBUN 1325.

Pored navedenog, u 2022. godini, ostvarena je saradnja sa akademskom zajednicom, na način što se uključila predstavica Univerziteta Crne Gore u radu MRG, koja je takođe učestvovala i u svojstvu predavača na zajednički organizovanoj obuci, od strane MRG.

1.2.1. Uporedna praksa sa državama regiona

Ukoliko napravimo osvrt na države regiona⁵, u donošenju nacionalnih akcionih planova, možemo primijetiti da Crna Gora ne zaostaje za drugim zemljama. Tako, na osnovu dostupnih podataka, u R.Srbiji su do sada donesena dva nacionalna akciona plana za primjenu R SBUN 1325, dok je treći u fazi izrade. S druge strane, u Bosni i Hercegovini do kraja 2022. godine, na snazi je bio treći NAP, dok je u R.Sjevernoj Makedoniji trenutno na snazi drugi Akcioni plan za primjenu R SBUN 1325, koji obuhvata period 2020-2025. godina.

Takođe, kao i kod nas, u ministarstvima odbrane i oružanim snagama zemalja regiona, postoji niz institucionalnih mehanizama za uspješniju implementaciju politike rodne ravnopravnosti, pa tako u R.Srbiji imamo tzv. „osobe od povjerenja“, pri čemu treba

⁵ Fokus je na državama sa kojima MO i VCG saraduju u sklopu regionalnog projekta.

istaći da, su ove osobe, imenovane u svim jedinicama Ministarstva odbrane i Vojske Srbije. U okviru Ministarstva odbrane i zajedničkog štaba Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, imenovane su osobe za ravnopravnost polova, dok su od 2012. godine, imenovane kontakt osobe za ravnopravnost polova kroz cijelu strukturu do nivoa bataljona, odnosno jedinice istog ili višeg ranga (ukupno 138). U R.Sjevernoj Makedoniji, postoje koordinatorka i zamjenica koordinatorke za jednake mogućnosti žena i muškaraca, oficir za rodnu ravnopravnost u kabinetu načelnika Generalštaba, NATO sertifikovani instruktori za rodnu ravnopravnost koji sprovode obuke u Ministarstvu i Armiji i Mreža rodnih predstavnika/ca (38 lica).⁶

Što se tiče ciljeva R SBUN 1325 u pogledu povećanja zastupljenosti žena u oružanim snagama, prema dostupnim podacima, možemo primijetiti da pratimo korak sa svim državama u regionu. Tako, u izvještaju o sprovođenju NAP-a u R. Srbiji, navodi se da je procenat žena u Vojsci Srbije, povećan sa 11,7% u 2019. godini na 12,35% u 2020. godini. Nadalje, navodi se da zastupljenost žena na komandnim i rukovodećim dužnostima iznosi 4,8%, što je 1,05% ukupnog broja pripadnika, i za 0,15% veća nego u 2019. godini. U multinacionalne operacije UN i EU, tokom 2019. godine, od ukupnog broja upućenih 43 su bile žene ili 13,78%. Kada je riječ o obrazovanju, treba istaći da R.Srbija ima srednjoškolsko i visoko vojno obrazovanje. S tim u vezi, prema dostupnim podacima, u školskoj 2020/2021. godini, u prvi razred vojne gimnazije upisano je 57%, a u SSVŠ⁷ 46% djevojaka, što je za 21% odnosno 25% više nego 2019. godine.⁸ U Bosni i Hercegovini, procenat žena u Oružanim snagama je 8,2%, u Ministarstvu odbrane je 44,7% žena, dok je 8,79% žena u 2021. godini učestvovalo u nekoj od mirovnih misija od ukupnog broja upućenih lica.⁹

Dobar primjer uporedne prakse sa zemljama regiona, predstavljaju i publikacije koje su objavljene u vremenu trajanja aktuelnog AP za R SBUN 1325, i to: druga studija „Položaj žena u oružanim snagama država Zapadnog Balkana“, „Regionalni priručnik o sprječavanju i reagovanju na rodno zasnovanu diskriminaciju, seksualno uznemiravanje i zlostavljanje u ministarstvima odbrane i oružanim snagama zemalja Zapadnog Balkana“, kao i studija polaznog stanja „Integracija rodne perspektive u vojno obrazovanje i obuke sistema odbrane zemalja Zapadnog Balkana“, koje su se izradile u sklopu projekta Jačanje regionalne saradnje u uključivanju rodne perspektive u reformi sektora bezbjednosti na Zapadnom Balkanu.

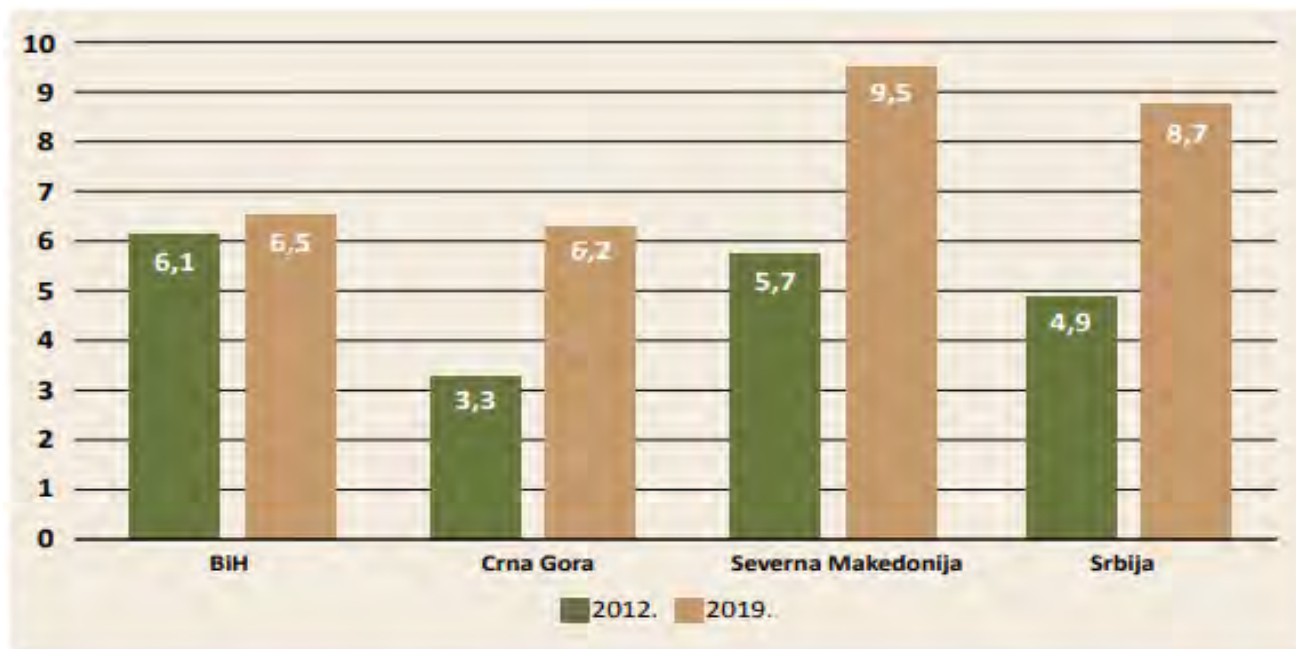
U vezi ciljeva AP za R SBUN 1325 i druge studije „Položaj žena u oružanim snagama država Zapadnog Balkana“, važno je izdvojiti uporedne podatke koji se tiču, udjela žena uniformisanih vojnih lica u ministarstvima odbrane i oružanim snagama Zapadnog Balkana, kako je prikazano na sljedećem grafiku, pri čemu se uočava tendencija porasta broja žena profesionalnih vojnih lica u svim sistemima, u periodu od 2012. do 2019. godine. Iako su podaci prikazani za 2019. godinu, Studija je publikovana u 2021. godini, odnosno u vremenu sprovođenja ovog strateškog dokumenta.

⁶ Izvod iz druge studije „Položaj žena u oružanim snagama država Zapadnog Balkana“

⁷ Srednja stručna vojna škola

⁸ Izvještaj o sprovođenju nacionalnog Akcionog plana za primenu Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija – Žene, mir i bezbednost u Ministarstvu odbrane i Vojsci Srbije (za 2020. godinu).

⁹ Questionnaire on the Code of Conduct on politico-military aspects of security, 2022

10

Kada je riječ o zastupljenosti žena na komandnim i rukovodnim pozicijama u ministarstvima odbrane i oružanim snagama zemalja Zapadnog Balkana u 2019. godini, stanje je prikazano na grafiku koji slijedi.

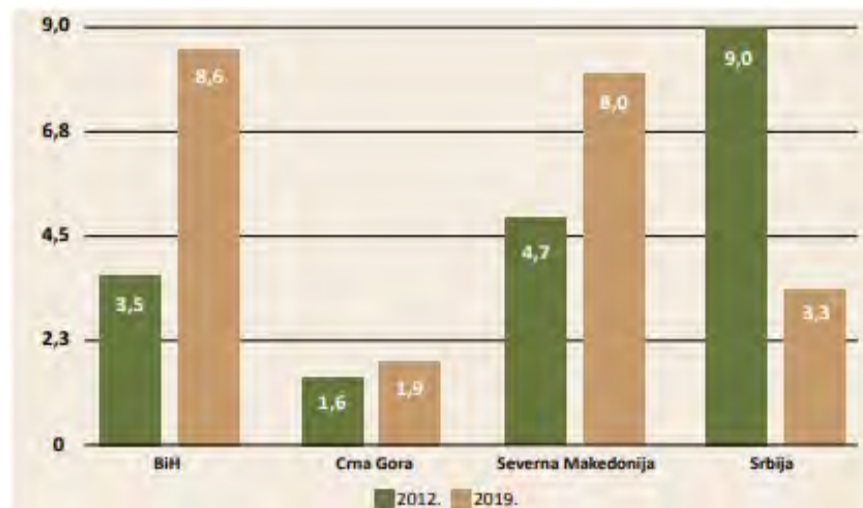
¹⁰ Izvod iz druge studije „Položaj žena u oružanim snagama država Zapadnog Balkana“

		Ministarstvo odbrane	Oružane snage	Ukupno računajući MO i OS
Bosna i Hercegovina				
% žena među licima koja zauzimaju komandne pozicije	Komandne pozicije koje zauzimaju profesionalna vojna lica (uniformisana)	/	3,7	3,7
	Komandne pozicije koje zauzimaju neuniformisana lica	/	20,0	20,0
% žena među licima koja zauzimaju rukovodne pozicije	Rukovodne pozicije koje zauzimaju profesionalna vojna lica (uniformisana)	7,7	0,1	2,8
	Rukovodne pozicije koje zauzimaju neuniformisana lica	22,0	0	22,0
Crna Gora				
% žena među licima koja zauzimaju komandne pozicije	Komandne pozicije koje zauzimaju profesionalna vojna lica (uniformisana)	/	9,0	9,0
	Komandne pozicije koje zauzimaju neuniformisana lica	/	/	/
% žena među licima koja zauzimaju rukovodne pozicije	Rukovodne pozicije koje zauzimaju profesionalna vojna lica (uniformisana)	2,3	0	1,4
	Rukovodne pozicije koje zauzimaju neuniformisana lica	36,4	3,4	23,3
Sjeverna Makedonija				
% žena među licima koja zauzimaju komandne pozicije	Komandne pozicije koje zauzimaju profesionalna vojna lica (uniformisana)	/	7,0	7,0
	Komandne pozicije koje zauzimaju neuniformisana lica	/	/	/
% žena među licima koja zauzimaju rukovodne pozicije	Rukovodne pozicije koje zauzimaju profesionalna vojna lica (uniformisana)	/	16,0	16,0
	Rukovodne pozicije koje zauzimaju neuniformisana lica	47,0	/	47,0
Srbija				
% žena među licima koja zauzimaju komandne pozicije	Komandne pozicije koje zauzimaju profesionalna vojna lica (uniformisana)	2,4	0,6	1,8
	Komandne pozicije koje zauzimaju neuniformisana lica	2,4	/	2,4
% žena među licima koja zauzimaju rukovodne pozicije	Rukovodne pozicije koje zauzimaju profesionalna vojna lica (uniformisana)	0,5	0	0,5
	Rukovodne pozicije koje zauzimaju neuniformisana lica	23,9	0,1	24,0

11

¹¹ Izvod iz druge studije „Položaj žena u oružanim snagama država Zapadnog Balkana“

Takođe, kada se posmatra učešće u misijama, u većini država regiona primjetan je porast pripadnika oružanih snaga koje su učestvovalе, u uporednom periodu, kako je prikazano na sljedećem grafiku.

12

Ukoliko se analizira zaštita od diskriminacije, seksualnog uznemiravanja i zlostavljanja u zemljama regiona, u okviru Regionalnog priručnika, pored drugih vanjskih institucija, Bosna i Hercegovina je jedina zemlja u regionu koja je uspostavila instituciju parlamentarnog vojnog povjerenika, na osnovu Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku. U Republici Sjevernoj Makedoniji zaštita od diskriminacije je povjerena Komisiji za zaštitu od diskriminacije, koji predstavlja samostalni i nezavisni organ, ustanovljen Zakonom o sprečavanju i zaštiti diskriminacije, a kojeg bira i razrješava Skupština Republike Sjeverne Makedonije. U Republici Srbiji ulogu u suzbijanju ovog pitanja ima povjerenik za zaštitu ravnopravnosti, takođe, kao samostalni državni organ¹³.

U okviru regionalne Studije o integraciji rodne perspektive u vojno obrazovanje i obuke sistema odbrane zemalja Zapadnog Balkana, utvrđeno je da svi sistemi koji su učestvovali u izradi ovog dokumenta, imaju zakonsku obavezu vođenja rodno razvrstanih podataka, međutim postoje određeni izazovi u implementaciji tih rješenja. Pored toga, preporuke se odnose i na: potrebu za izradom analize sadržaja nastavnih programa, koncipiranje online kursa uz korišćenje regionalne mreže instruktora/ki kao resursa dijeljenja znanja i iskustava, jačanje kapaciteta mehanizama koji izvode obuku, učešće u programima mentorstva za visoki rukovodni kadar. Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine izdvaja dobar primjer izrade priručnika „Rod

¹² Izvod iz druge studije „Položaj žena u oružanim snagama država Zapadnog Balkana“

¹³ Izvod iz publikacije „Regionalni priručnik o sprečavanju i reagovanju na rodno zasnovanu diskriminaciju, seksualno uznemiravanje i zlostavljanje u ministarstvima odbrane i oružanim snagama zemalja Zapadnog Balkana“

i rodna pitanja“, koji je namijenjen insitruktorima/kama u sistemu odbrane kako bi se standardizovala predavanja o rodnoj perspektivi¹⁴.

1.3. Izazovi u sprovođenju strateškog dokumenta

- Početni i glavni izazov, koji u velikoj mjeri uticao na sprovođenje ovog dokumenta, ogledao se u neusklađenosti AP za R SBUN 1325 sa Vladinom Metodologijom razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata, iz razloga što su u prvom Programu sprovođenja definisani indikatori za strateške, ali ne i za operativne ciljeve, za koje je, shodno Metodologiji bilo potrebno definisati za indikatore. Ovaj problem se pokušao prevazići donošenjem novog Programa, međutim, bilo je ograničavanja, s obzirom da se strateški i operativni ciljevi nijesu mogli mijenjati, pa su samo definisani indikatori za operativne ciljeve.
- isti razlog uticao je i na izvještavanje o sprovođenju aktivnosti, s obzirom na činjenicu da AP nije rađen shodno gore pomenutoj metodologiji, kojom se predviđa da je potrebno odrediti samo jednog nosioca i partnere u realizaciji, pa se javlja problem oko razmatranja da li je aktivnost realizovana ili nije, zbog neprecizno definisanih nosilaca. Kao posljedica ovog izazova, za određeni broj aktivnosti javljao se problem nedostavljanja izvještaja od navedenih nosilaca. Kako je bio određen veliki broj nosilaca aktivnosti, nije bio definisan kriterijum kojim bi se donio zaključak o realizaciji aktivnosti, pa se iz tog razloga, dolazilo u situaciju da su od četiri navedena nosioca, tri realizovala aktivnost a jedan nije, što je otežavalo određivanje stepena realizacije, a bilo je posebno važno kod složenih aktivnosti u kojima su veliki trud uložila većina organa koja su realizovala aktivnost. Ovaj izazov pokušao se prevazići donošenjem Smjernica za izvještavanje o AP za R SBUN 1325, u kojem je definisano da se aktivnost smatra realizovanom ako je više od jedne trećine nosilaca realizovalo;
- nenavođenje planiranih finansijskih sredstava po aktivnostima, odnosno neodređeno navođenje onamo gdje zapravo možda nijesu ni potrebna, kao na primjer za sprovođenje internih obuka (u AP-u se samo navodilo da je u budžetu potrebno planirati sredstva, kao i da nije definisan precizan iznos, pa pojedini nosioci realizacije prilikom izvještavanja nijesu dostavljali podatke da li su uopšte utrošena sredstva za ovu namjenu);
- nekontinuitet u angažovanju ljudskih resursa što je posebno dolazilo do izražaja prilikom izvještavanja o sprovođenju aktivnosti (konstantne kadrovske promjene u institucijama koje su zajedno sa MO učestvovala u radu MRG);
- epidemiološka situacija, odnosno pandemija virusa COVID19 značajno je otežala realizaciju određenih aktivnosti, posebno ukoliko uzmemo u obzir činjenicu da je od četiri, obuhvatila tri godine sprovođenja ovog dokumenta, na način što je neke aktivnosti usporila, kao i uticala na njihovu konačnu realizaciju. Brojni su faktori koji su uticali na sprovođenje aktivnosti ili prolongiranje aktivnosti, poput konkretnih epidemioloških mjera koje su zabranjivale okupljanja u većem broju. Takođe, pandemija je uticala na to da većina obuka bude sprovedena online, što je povratno uticalo na nemogućnost adekvatnog mjerenja efekata ovih obuka na njihove polaznike/ce.

¹⁴ Izvod iz publikacije “Studija o integraciji rodne perspektive u vojno obrazovanje i obuke sistema odbrane zemalja Zapadnog Balkana“

- periodično neuključivanje nevladinog sektora, odnosno primjetna je nezainteresovanost ovog sektora za rad u MRG. Ovo se potkrjepljuje podacima da je MO više puta, od 2020. godine, objavljivalo javne pozive za učešće predstavnika/ca nevladinih organizacija u rad MRG, međutim, samo jednu godinu sprovođenja, nevladin sektor je učestvovao u njenom radu. Kako organizacije civilnog društva predstavljaju značajnog partnera u realizaciji mnogobrojnih projekata vezanih za rodnu ravnopravnost, MO je iniciralo u IV kvartalu 2022. godine, ponovnu saradnju, putem objavljivanja javnog poziva za učešće nevladinih organizacija, iako je MRG bila formirana prethodno i bez obzira na to što se u vremenu formiranja aktuelne MRG nevladine organizacije nijesu prijavljivale na ponovljene javne pozive. Svakako u sljedećem ciklusu planiranja, treba razmotriti mogućnost da se nevladine organizacije prepoznaju kao nosioce određenih aktivnosti (npr. planiranjem sredstva u budžetu za sprovođenje projekata vezanih za ciljeve R SBUN 1325);
- nepostojanje informacija u vezi sa brojem medijskih objava o realizaciji aktivnosti iz AP za R SBUN 1325 – javnost se u dovoljnoj mjeri ne upoznaje sa aktivnostima sprovođenja ciljeva R 1325. Sve institucije, u sklopu svojih PR službi, objavljuju vijesti o realizaciji aktivnosti iz AP za R SBUN 1325, na svojim zvaničnim internet stranicama i društvenim mrežama, međutim, ne postoje podaci o medijskoj pokrivenosti ovih događaja.

1.4. Finansijska sredstva za realizaciju aktivnosti u 2022. godini

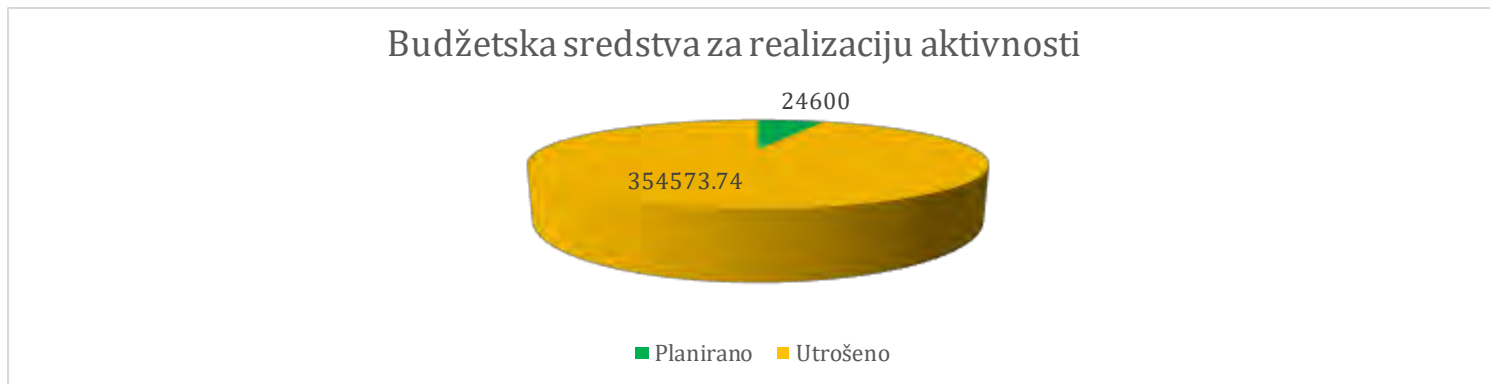
Za realizaciju aktivnosti predviđenih Programom, u dvogodišnjem periodu, planirana su budžetska sredstva u ukupnom iznosu od 24600 €, po sledećim nosiocima:

- Ministarstvo odbrane – 5.000,00 €;
- Ministarstvo unutrašnjih poslova – 12.000,00 €;
- Policijska akademija – 4.000,00 €;
- Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu – 2.000,00 € i
- Uprava za ljudske resurse – 1.600,00 €.

U 2022. godini navedeno je trošenje sredstava po sljedećim nosiocima:

- Ministarstvo odbrane – 1.890,00 €;
- Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu – 550,00 eura iz budžeta i 65.932,23 eura iz donacija;
- Ministarstvo za ljudska i manjinska prava – 286.201,74.

Dakle, kako je navedeno, od strane određenih nosilaca realizacije aktivnosti je utrošeno ukupno 288.641,74 € iz budžeta i 65.932,23 € iz donacija.

Za određeni broj aktivnosti je navedeno da ne iziskuju sredstva (11).

2. INFORMACIJA O NAPRETKU U POSTIZANJU STRATEŠKIH I OPERATIVNIH CILJEVA (STATUS INDIKATORA USPJEHA)

Kako je i već u prethodnim poglavljima više puta isticano, AP za R SBUN 1325 nije rađen shodno važećoj Vladinoj Metodologiji razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata, pa su tako indikatori uspjeha bili postavljeni za strateške, dok za operativne ciljeve nije bilo indikatora. U cilju prevazilaženja ovog izazova, u drugom Programu sprovođenja, s obzirom da nijesmo bili u mogućnosti mijenjati strateške i operativne ciljeve, definisali smo indikatore učinka za operativne ciljeve, što je donekle uskladilo AP za R SBUN 1325 sa Metodologijom. Iz tog razloga, a zbog lakše mjerljivosti, u ovom dijelu fokus je stavljen na indikatore operativnih ciljeva iz drugog Programa sprovođenja, pri čemu su polazne vrijednosti iz perioda izrade AP za R SBUN 1325, dok su prelazne ostvareni rezultati iz dvogodišnjeg izvještaja o implementaciji AP za R SBUN 1325 (2019-2020. godina). Takođe, gdje je postojala mogućnost, napravljen je osvrt i na indikatore postavljene u prvom programu sprovođenja, koji su vezani za strateške ciljeve.

a) Operativni cilj br. 1 - Osnaživanje uloge institucionalnih mehanizama za praćenje primjene i sprovođenja AP za implementaciju R SBUN 1325 i pratećih rezolucija

Organizovanjem većeg broja sastanaka članova/ica MRG doprinijelo se boljoj komunikaciji i efikasnijem rješavanju tekućih pitanja i osnaživanju međuresorske saradnje u pogledu praćenja i primjene AP za R SBUN 1325 i pratećih rezolucija. Usvajanjem Smjernica za izvještavanje o sprovođenju AP za R SBUN 1325 uticalo se na ujednačavanje pristupa prilikom izvještavanja među institucijama, kao i na to da, od prve godine sprovođenja ovog dokumenta, kada je neznatan broj institucija dostavljao potpune izvještaje, u posljednjoj godini sprovođenja, sve institucije vode računa o svim segmentima izvještavanja. Kontinuiranom saradnjom MO i ULJR, od početnih nula organizovanih obuka, došlo se do toga da se sada godišnje organizuju po dvije obuke o temi R SBUN 1325, što je uticalo na bolje razumijevanje ove tematike od strane nosilaca aktivnosti. Uključivanjem predstavnice

Univerziteta Crne Gore u rad MRG, ostvarena je saradnja sa akademskom zajednicom, što je rezultiralo organizovanjem obuka, na teme ljudskih prava i sloboda, kao i dogovorenom saradnjom sa predstavnicima Univerziteta Crne Gore, u smislu davanja smjernica za naredni ciklus realizacije AP za R SBUN 1325.

Većina institucija usvaja interne godišnje planove na implementaciji politike rodne ravnopravnosti, koje, između ostalog, u sebi sadrže i ciljeve R SBUN 1325.

Imenovano je devet kontakt osoba (pet ženskog i četiri muškog pola) u jedinicama VCG za implementaciju politike rodne ravnopravnosti, koji su u IV kvartalu 2022. godine, u saradnji sa ekspertima iz UNDP SEESAC-a i postojećim rodnim mehanizmima u MO i VCG, obučeni za obavljanje ove dužnosti.

Indikatori učinka:		
<ul style="list-style-type: none"> - Osnajivanje međuresorske saradnje u pogledu praćenja i primjene AP R SBUN 1325 i pratećih rezolucija, kroz povećanje broja zajedničkih aktivnosti i povećanje broja sastanaka; - osnaživanje kapaciteta institucija koje su uključene u sprovođenju aktivnosti iz AP-a; - saradnja nosilaca u implementaciji aktivnosti iz Programa sa vanjskim subjektima. 		
Polazna vrijednost:	Prelazna vrijednost:	Ostvarena vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta:
Broj sastanaka – jedan	Broj sastanaka – dva	Broj sastanaka – četiri
Nepostojanje internih smjernica za izvještavanje o sprovođenju AP-a.	Usvojene Smjernice za izvještavanje o sprovođenju aktivnosti iz AP-a i prosljeđene članovima/icama MRG.	Nosioci aktivnosti izvještavaju shodno donesenim Smjernicama za izvještavanje o sprovođenju aktivnosti iz AP-a.
Nijesu organizovane obuke na temu R SBUN 1325	Na kraju druge godine sprovođenja dokumenta, uvedena je praksa organizovanja obuka na temu AP za R SBUN 1325 za predstavnike institucija koje su uključene u sprovođenje aktivnosti iz AP-a.	Godišnje se organizuju po dvije obuke za predstavnike/ce institucija koje su uključene u sprovođenje aktivnosti iz AP-a (za zaposlene i rukovodioce).
Nepostojanje saradnje sa akademskom zajednicom.	Nije uspostavljena saradnja.	Predstavnica Univerziteta Crne Gore uključena u rad MRG i u sprovođenju obuka za sektor bezbjednosti.

b) Operativni cilj br.2 - Jačati rodnu perspektivu kroz učešće u međunarodnim aktivnostima na primjeni R SBUN 1325 i pratećih rezolucija

Kroz intenzivnu saradnju sa međunarodnim organizacijama (UN, UNDP, SEESAC, OEBS, CIDS, NATO Komitet za rodnu ravnopravnost), samo u 2022. godini, realizovano je ukupno 30 aktivnosti koje su u svom sadržaju imale rodnu perspektivu, što je značajan uspjeh, s obzirom na činjenicu da je u prethodnom dvogodišnjem periodu bilo 17 aktivnosti. Aktivnosti su rezultirale većem učešću crnogorskih predstavnika/ca (posebno iz MO, VCG, UP i MVP) na konferencijama/debatama/seminarima/obukama iz okvira agende Žene, mir i bezbjednost, odnosno R SBUN 1325 i njoj pratećih rezolucija. Održavanje ovih aktivnosti doprinijelo je unaprjeđenju stanja u primjeni R SBUN 1325, ili npr. međugraničnoj bezbjednosti, kroz ugrađivanje dobrih praksi međunarodnih organizacija u našim sistemima. Učešće dobija na većem značaju uzimajući u obzir činjenicu da su predstavljeni budući koraci međunarodnih organizacija za uspješniju implementaciju politika rodne ravnopravnosti, a što povratno može uticati na usmjeravanje nacionalnih akcija, posebno ako imamo u vidu članstvo Crne Gore ili njen pristupni proces u međunarodnim organizacijama. Kvalitetna informisanost učesnika, kao i jačanje mehanizama, dopinosi i boljoj informisanosti na nivou institucija. Pored toga, na prethodnim aktivnostima su predstavljene nacionalne prakse, što je pozitivno ocijenjeno od strane organizatora. Značajno je istaći i dobru saradnju Udruženja policijskih službenica Crne Gore sa Mrežom žena u policiji Republike Srbije, koji su u izvještajnom periodu organizovali sastanke u cilju razmjene iskustva i praksi i na kojima je dogovorena zajednička saradnja po pitanju rodne ravnopravnosti u narednom periodu. Predstavljen je elektronskim putem OEBS-ov nalaz i preporuke za povećanje broja žena u policiji i njihovo napredovanje u službi (predstavicima MUP-a, UP-a, i predstavnicima međunarodnih organizacija koje pružaju podršku policijskim službenicima u ovoj oblasti). Na međunarodnoj elektronskoj radionici OEBS-a, u oblasti granične bezbjednosti, prezentovan je rad UP u oblasti rodne ravnopravnosti, koji je ocijenjen kao pozitivan primjer. Po uzoru na dobre prakse NATO država članica, MO je u saradnji sa UNDP SEESAC i članicama MRG iz UP i PA, izradilo dvojezičnu Brošuru, koja će, između ostalog, i na međunarodnom nivou, promovisati nacionalni AP za R SBUN 1325. U okviru projekta sa UNDP SEESAC, realizovane su još i aktivnosti koje se tiču: izrade Priručnika o standardizaciji obuka iz oblasti rodne ravnopravnosti, Vodiča za sprječavanje diskriminacije, seksualnog uznemiravanja i zlostavljanja u Vojsci Crne Gore, kao i predstavljanje nalaza Regionalnog istraživanja o rodnim aspektima precepcije vojnog poziva među mladima.

Treba istaći da pojedine institucije navode da nijesu učestvovala u aktivnostima usljed nedobijanja poziva i sugerišu da, ukoliko bude moguće (zbog precizno definisanih uslova za učešće na određenim aktivnostima), budu više uključeni članovi MRG.

Efikasno sprovođenje politike rodne ravnopravnosti i AP za R SBUN 1325, doprinijelo je povećanju procenta zastupljenosti žena u diplomatsko konzularnim aktivnostima i pri stalnim misijama, pa je tako sa početnih 17,6% na kraju izvještajnog perioda ovaj procenat povećan na 60% (izvještaj MVP).

Indikatori učinka:		
<ul style="list-style-type: none"> - Zastupljenost i učestvovanje žena u diplomatsko konzularnim aktivnostima, pri stalnim misijama. - Participiranje u aktivnostima međunarodnog karaktera u vezi R SBUN 1325 i rodne ravnopravnosti i promocija tog učešća. 		
Polazna vrijednost:	Prelazna vrijednost:	Ostvarena vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta:
MO: 75% MVP: 17,6%	MO: 67% MVP: 31,7%	MO: 0% MVP: 60%
Broj aktivnosti - 17	Broj aktivnosti: 16	Broj aktivnosti – 30
Nepostojanje informacija u vezi sa brojem medijskih objava.	Nepostojanje informacija u vezi sa brojem medijskih objava.	Djelimično je uspostavljeno izvještavanje u vezi praćenja medijskih objava.

c) Operativni cilj br. 3 - U obrazovne programe na svim nivoima integrisati rodnu perspektivu uključujući i aktivnosti na primjeni R SBUN 1325 i pratećih rezolucija, posebno onih koje se odnose na rodne aspekte ljudske bezbjednosti i očuvanje mira u cilju integrisanja rodne perspektive i rodnog obrazovanja u mirovne operacije.

U okviru regionalnog projekta koji se sprovodi sa UNDP SEESAC, kao i internih obuka, u MO i VCG, od početka sprovođenja dokumenta, ukupno 946 lica su prošla obuke na teme rodne ravnopravnosti i primjene R SBUN 1325 i njoj pratećih rezolucija. Važno je napomenuti da su obuke koncipirane, prema ciljnim grupama, tako npr. posebne ciljne grupe su bile pripadnici Vojske koji se upućuju u mirovne misije ili zaposleni koji se upućuju u vojno-diplomatska predstavništva. Ovo možemo posmatrati kao značajan uspjeh, posebno ukoliko uzmemo u obzir činjenicu da je izvještajni period obilježila pandemija virusa Covid19, i da je uprkos tome, realizovan relativno veliki broj obuka na ove teme.

Isto tako, i druge institucije su, u okviru svojih projekata, a uz izazov pandemije, realizovale obuke, pa je tako ukupno 351 pripadnika/ca MUP i UP, od početka sprovođenja dokumenta, pohađalo neku od obuka na ove teme, što je u odnosu na početnu vrijednost značajan uspjeh, i ide ka ostvarenju postavljene ciljne vrijednosti, zatim ANB koji je zadržao procenat zaposlenih u ovim obukama od 2%, i UIKS čijih je sedmoro zaposlenih učestvovalo na obukama na ove teme. Kako bi povećali svijest o značaju ovih tema, Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu u sklopu svojih programa obuke, organizovao je i sproveo niz obuka/seminara i konferencija na teme koje se tiču Evropske konvencije o ljudskim pravima – pravu na život, Istanbulskoj konvenciji, CEDAW konvenciji, ratnim zločinima, trgovini ljudima, brobi protiv rasizma, homofije i transfobije, govora mržnje i sl, za ukupno 298 učesnika/ca, tačnije sudija i državnih tužilaca.

Važnost obuka, posebno ako imamo u vidu broj polaznika, ogleda se u povećanju svijesti o različitim segmentima rodne ravnopravnosti, dakle nije bio fokus samo i isključivo na primjenu AP za R SBUN 1325, već i na druge teme, poput sprječavanja diskriminacije, seksualnog uznemiravanja i zlostavljanja, obuke o jednakim mogućnostima, sprječavanje trgovine ljudima, nasilja nad ženama, ranih ugovorenih brakova i slično. Pored toga, MO je organizovalo i obuke koje imaju za cilj povećanje znanja

i praktičnih vještina koje su primjenjive i van okvira rodne ravnopravnosti, poput obuke zaposlenih za korišćenje statističkog programa za potrebe sprovođenja internih istraživanja.

U cilju povećanja broja obuka, u određenim institucijama sertifikovani su rodni treneri, koji imaju ulogu u podizanju svijesti o pitanjima rodne ravnopravnosti implementacijom obuka i predavanja za zaposlene u svojim institucijama. Tako je u izvještajnom periodu u MO i VCG povećan broj rodnih trenera, sa početne vrijednosti šest na 15, što je rezultiralo jačanju internih mehanizama za uspješnije sprovođenje politike rodne ravnopravnosti.

Izvještajni period, posebno posljednju godinu karakterišu i zajedničke obuke predstavnika institucija bezbjednosti na teme od značaja, s kojom praksom treba nastaviti i u narednom periodu.

Ovaj operativni cilj i indikatori njegovog dostizanja su u direktnoj vezi sa indikatorima uspjeha strateškog cilja 3 iz AP za R SBUN 1325, iz razloga što se jačanjem mehanizama doprinijelo većoj inkorporiranosti obuka po pitanju rodne ravnopravnosti na svim nivoima, počev od strateškog, taktičkog sve do operativnog nivoa, posebno ako imamo u vidu da je indikatorom predviđeno povećanje broja rodnih trenera za 5%, što je očigledno dostignuto u izvještajnom periodu.

Indikatori učinka:		
<ul style="list-style-type: none"> - Broj učesnika na obukama u vezi sa R SBUN 1325 i pratećim rezolucijama i voditi rodno senzitivnu statistiku o učešću; - Broj sertifikovanih trenera za rodnu ravnopravnost. 		
Polazna vrijednost: Broj učesnika na obukama: MO/VCG - 352 UljR - 40 MUP/UP - 86 ANB - 2% UIKS - 2 PA - 3 Broj trenera: MO/VCG - 6 MUP/UP - 2 UIKS - nema sertifikovanih trenera	Prelazna vrijednost: MO/VCG - 472 UljR - 39 MUP/UP - 244 ANB - 2% UIKS - 2 PA - 7 Broj trenera: MO/VCG - 8 MUP/UP - 2 UIKS - 0	Ostvarena vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta: MO/VCG - 946 UljR - 79 MUP/UP - 351 ANB - 2% UIKS - 7 PA - 16 Broj trenera: MO/VCG - 15 MUP/UP - 4 UIKS - 0

d) Operativni cilj br.4 - Uvesti rodno balansiranu zastupljenost u aktivnostima sistema bezbjednosti

Smjernicama za rodno senzitivno izvještavanje nosioci informišu, na godišnjem nivou o kadrovskoj strukturi, zapošljavanju, zastupljenosti na pozicijama odlučivanja, učešću u misijama i diplomatsko-konzularnim predstavništvima i obukama, čime se doprinosi efikasnijem rodno senzitivnom izvještavanju. Razlozi izrade Smjernica počivaju na zakonskoj obavezi državnih organa, da statističke podatke i informacije prikupljaju, evidentiraju i obrađuju, iskazuju po polnoj pripadnosti, odnosno da prilikom sačinjavanja različitih izvještaja i analiza, kao i ispunjavanja međunarodnih obaveza Crne Gore dostavljaju statističke podatke iskazane po polu. Važnost ovog pitanja je istaknuta i u okviru Nacionalne strategije rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori za period 2021-2025, kojom se ukazuje na hitnu upotrebu rodno disegregiranih podataka. Shodno tome, Smjernice mogu poslužiti kao dobra praksa kontinuirane primjene zakonskih odredbi i mapiranja postignutog progressa ili ukazivanja na nedostatke u određenim segmentima koji se odnose na nedovoljnu zastupljenost žena u svim procesima upravljanja ljudskim resursima. MONSTAT, u kontinuitetu, a u saradnji sa drugim državnim organima, na dvogodišnjem nivou nastavlja sa publikovanjem rodno razvrstane statistike i u sektoru bezbjednosti u sklopu publikacije „Žene i muškarci u Crnoj Gori“.

U sastave članova svih selekcionih komisija formiranih u 2022. godini, u MO imenovana je najmanje po jedna žena. Tako je formirano osam komisija u kojima se udio žena kreće od 20% do 60%. Takođe, UljR je u izvještajnom periodu formirala selekzione komisije u kojima je imenovana makar jedna žena.

Kontinuiranim sprovođenjem aktivnosti iz AP za R SBUN 1325, s fokusom na žensku populaciju, kao posebnu ciljnu grupu, doprinijelo se značajnom povećanju procenta zastupljenosti žena profesionalnih vojnih lica, pa tako, sa početne vrijednosti od 5%, na kraju sprovođenja ovog dokumenta imamo čak 10,54% žena profesionalnih vojnih lica. Takođe, ukupni procenat zastupljenosti žena na nivou Vojske povećao se, sa početne vrijednosti 10,84%, na kraju sprovođenja ovog dokumenta na 15,56%.

Uočava se da su ostvareni indikatori učinka u direktnoj korelaciji sa indikatorima strateškog cilja 1 – konkretnije obrazloženju prvog indikatora koji se odnosi na veću zastupljenost i značajno učestvovanje žena u mirovnim i drugim međunarodnim bezbjednosnim misijama, iz razloga što je postavljena početna vrijednost zastupljenosti žena PVL. Takođe, povezano je sa trećim indikatorom uspjeha u okviru istog strateškog cilja, koji se odnosi na veću zastupljenost i značajno učestvovanje žena na nacionalnom i lokalnom nivou vlasti, kao građana, izabranih zvaničnika i donosilaca odluka jer se poziva u obrazloženju na praktikovanje zakonskih odredbi, što se donekle pospiješilo navedenim smjernicama.

Indikatori učinka:		
<ul style="list-style-type: none"> - Sve aktivnosti koje se sprovode u sistemu bezbjednosti iskazane/mjerljive po polu – zapošljavanje, zastupljenost na pozicijama odlučivanja, učešće u misijama i diplomatsko konzularnim predstavništvima, obuke; - Procenat žena u bezbjednosnim institucijama. 		
Polazna vrijednost:	Prelazna vrijednost:	Ostvarena vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta:
Nije u potpunosti primjenjeno rodno-senzitivno izvještavanje.	Usvojene Smjernice za rodno-senzitivno izvještavanje i proslijeđene članovima/icama MRG. Većina instucija prilikom izvještavanja o realizaciji aktivnosti iz njihove nadležnosti primjenjuju rodno-senzitivno izvještavanje.	Nosioci u potpunosti, prilikom izvještavanja o realizaciji aktivnosti iz AP za R SBUN 1325 posebno u segmentima koji se odnose na: zapošljavanje, zastupljenost na pozicijama odlučivanja, učešće u misijama i diplomatsko konzularnim predstavništvima, obuke i slično, postupaju u skladu sa Smjericama za rodno-senzitivno izvještavanje dostavljaju rodno senzitivne podatke. MONSTAT publikuje, na dvogodišnjem nivou, i zastupljenost žena u sektoru bezbjednosti u publikaciji „Žene i muškarci u Crnoj Gori“
Procenat žena u bezbjednosnim institucijama MO – 45,53% VCG - 5% PVL ¹⁵ MUP- 62,6% UP – 10,2% ANB – 38% UIKS - 21,25% UPiC– 50,22%	MO – 55,6% VCG - 9,76% PVL MUP – 60% UP - 12% ANB: 35% UIKS - 22% UPiC – 52,18%	MO – 55,9% VCG – 10,54% PVL MUP - 60% UP - 13% ANB- 36% UIKS - 25% UPIC- 68,32%

e) *Operativni cilj br. 5* – Povećati zastupljenost žena u aktivnostima i procesima donošenja odluka u sektoru bezbjednosti i izgradnje mira

Kontinuiranom promocijom jednakih mogućnosti i ohrabivanjem žena za prijavljivanje na sve pozicije odlučivanja, doprinijelo se da, na kraju sprovođenja dokumenta, procenat žena na pozicijama donošenja odluka u MO bude 56,76%. Takođe, u VCG su raspoređene 32 žene na rukovodnim/komandnim pozicijama, što je povećanje u odnosu na početnu vrijednost za 20 žena i što predstavlja značajan uspjeh, posebno ukoliko uzmemo u obzir da je ciljna vrijednost bila 14. U odnosu na ovaj operativni cilj, u izvještajnom periodu, bilježi se blagi trend rasta procenta žena na rukovodećim pozicijama i u PA sa 47% na 52%, dok se s druge

¹⁵ Procenat žena profesionalnih vojnih lica

strane u ANB, bilježi pad žena na rukovodećim pozicijama. Povećanje broja žena na rukovodnim i komandnim pozicijama je rezultat podrške menadžmenta, odnosno pretpostavljenih koji dosljedno sprovode politike jednakih mogućnosti, postavljenja, odnosno raspoređivanja po zaslugama i ohrabruju žene da se obrazuju, karijerno razvijaju i usavršavaju, učestvuju u mirovnim misijama i drugim aktivnostima od značaja, kako bi na osnovu stečenog iskustva zauzeli ove pozicije. Kao jedan od dobrih primjera možemo istaći učešće dva visoko pozicionirana oficira u MO i VCG na programu: Mentorstvo za rodnu ravnopravnost, pa su na osnovu njihovog učešća, inicirane mjere koje imaju za cilj unaprjeđenje sprovođenja politike rodne ravnopravnosti u sistemu odbrane. Bilježi se rastući trend zastupljenosti žena u misijama, zahvaljujući i promociji učesnica, koje daju pozitivan primjer svojim kolegicama, motivišući ih da i one svojim angažovanjem daju dodatnu vrijednost timovima na terenu.

Navedene aktivnosti su povezane sa dostizanjem strateškog cilja br. 1, konkretnije njegovog prvog indikatora uspjeha, koji se odnosi na povećanje žena u misijama za 5%, što je dostignuto, kako je u ovom izvještaju navedeno. Progres u povećanju zastupljenosti žena na rukovodnim i komandnim pozicijama je u direktnoj vezi sa trećim indikatorom prvog strateškog cilja, koji ukazuje na nejednaku zastupljenost žena na pozicijama donošenja odluka.

Indikatori učinka:		
<ul style="list-style-type: none"> - Procenat žena na komandnim dužnostima; - Procenat žena koje su na rukovodećim pozicijama u bezbjednosnom sektoru; - Zastupljenost i učestvovanje žena u mirovnim i drugim međunarodnim bezbjednosnim misijama. 		
Polazna vrijednost:	Prelazna vrijednost:	Ostvarena vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta:
Žene na komandnim dužnostima: VCG – 12	VCG – 26	VCG – 32
Procenat žena koje su na rukovodećim pozicijama u bezbjednosnom sektoru MO – 15,9% ANB -39,14% MUP- 54% PA - 47%	MO – 46,87% ANB – 31% MUP – 54% PA - 52%	MO – 56,76% ANB – 19,5% MUP/UP – 8% ¹⁶ PA – 52%
Misije: MO/VCG – 7 žena UP – jedna žena	MO/VCG – 16 žena UP – nije bilo žena	MO/VCG – 28 žena UP – četiri žene

¹⁶ U trenutku izrade izvještaja UP je organ u sastavu MUP-a, pa smo iz tog razloga dobili objedinjene podatke.

f) Operativni cilj br.6 - Podizati nivo svijesti o rodno zasnovanoj diskriminaciji, rodno zasnovanom nasilju i nasilju nad ženama i uspostaviti djelotvornu preventivnu zaštitu žena i djevojaka od rodno zasnovane diskriminacije, rodno zasnovanog nasilja i nasilja nad ženama

U cilju podizanja svijesti o značaju ove teme među pripadnicima MO i VCG, u sklopu regionalnog projekta sa UNDP SEESAC izrađen je Regionalni priručnik o sprečavanju i reagovanju na rodno zasnovanu diskriminaciju, seksualno uznemiravanje i zlostavljanje u ministarstvima odbrane i oružanim snagama zemalja Zapadnog Balkana, koji je promovisan članovima Međuresorske radne grupe, kao i predstavnicima Zaštitnika i Odbora za rodnu ravnopravnost. Cilj je da se ovim dokumentom doprinese povećanju vidljivosti rodne diskriminacije, seksualnog uznemiravanja i zlostavljanja kako bi borba protiv diskriminacije postala djelotvornija. Takođe, Pruručnik je namijenjen rodnom osvješćivanju i unapređenju rodni kompetencija svih zaposlenih u sistemima odbrane, što predstavlja osnovni preduslov za efikasno reagovanje i suzbijanje rodno zasnovane diskriminacije, kao i stvaranje sigurnog i prijateljskog radnog okruženja u kome se ljudsko dostojanstvo i integritet poštuju i uvažavaju kao najviše zajedničke vrijednosti. Po uzoru na ovaj priručnik, izrađen je Vodič za sprječavanje diskriminacije, seksualnog uznemiravanja i zlostavljanja u Vojsci Crne Gore.

U izvještajnom periodu, povećan je broj obuka na teme zaštite od nasilja, koje su za cilj imale podizanje svijesti. Takođe je održana zajednička obuka na ovu temu za institucije sektora bezbjednosti.

Izazovi u sprovođenju obuka se ogledaju u mjerenju efekata ovih aktivnosti.

Sprovedene aktivnosti su povezane sa trećim strateškim ciljem iz razloga što se pitanja diskriminacije, seksualnog uznemiravanja i zlostavljanja tiču primjene R SBUN 1325 i njoj pratećih rezolucija, a putem ovih publikacija, mogu biti unaprijeđeni sistemi obuke i informisanja zaposlenih u institucijama u kojima se izvode obuke.

Indikatori učinka: - Suzbijanje diskriminacije, rodno zasnovanog nasilja i nasilja nad ženama i uspostavljanje prevencije i djelotvorne zaštite od ovih pojava.		
Polazna vrijednost: Organizuju se pojedinačne obuke na ovu temu.	Prelazna vrijednost: Organizovano ukupno pet obuka/seminara na ovu temu.	Ostvarena vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta: Povećan broj obuka na ovu temu za 5%. Sprovedene zajedničke obuke, uključenih nosilaca na sprovođenju AP, na ove teme.

h) Operativni cilj br.7 - Podizanje nivoa svijesti šire javnosti o problemu trgovine ljudima i uspostaviti djelotvornu preventivnu zaštitu žena i djevojaka od trgovine ljudima

Odjeljenje za borbu protiv trgovine ljudima MUP-a je tokom izvještajnog perioda, realizovalo obuke za pripadnike UP i drugih relevantnih institucija, a koje su za cilj imale edukaciju ovih lica za prepoznavanje žrtava trgovine ljudima, u cilju efikasnijeg i

preventivnog djelovanja. Kako bi se uticalo na podizanje nivoa svijesti javnosti o problemu trgovine ljudima, kao i o dostupnim službama za pomoć i podršku, MUP je u saradnji i uz podršku Ambasade SAD-a otpočelo realizaciju višemjesečne kampanje posvećene promociji SOS linije za žrtve trgovine ljudima 116666, koja je dostupna 24 časa i prema kojoj su pozivi besplatni i anonimni sa svih mreža u Crnoj Gori, a na kojoj građani mogu dobiti sve potrebne informacije u vezi sa problemom trgovine ljudima kao i službama za pomoć. Ova kampanja je imala za rezultat širu informisanost, rješavanje konkretnih problema, upućivanje na relevantne državne organe i u krajnjem jačanje povjerenja u institucije sistema, posebno ako imamo u vidu broj poziva tokom četiri mjeseca 2021. godine, kojih je bilo 1211, dok u 2022. godini taj broj iznosi 2344. U okviru ove kampanje izrađeni su poster i sa porukama koje su i prevedene na albanski, engleski, ruski i ukrajinski jezik, postavljeni na bilbordima na osam lokacija širom Crne Gore, i nalaze se i na svim graničnim prelazima, što je umnogome doprinijelo boljoj informisanosti građana. Pored toga, prezentovana je i web aplikacija i održane su obuke koje imaju za cilj bolju podršku žrtvama trgovine ljudima. MUP se pridružio kampanji predloženoj od Vlade Republike Slovenije, povodom obilježavanja 16 dana borbe protiv trgovine ljudima.

Kako bi se unaprijedilo stanje u oblasti nasilja u porodici i dječijih ugovorenih brakova u Crnoj Gori, MLJMP je u saradnji sa NVO „Centar za romske inicijative” započeo projekat pod nazivom „*Osnaživanjem zajednice do suzbijanja nasilja u porodici i dječijih ugovorenih brakova u Crnoj Gori*”, a čiji je cilj podizanje svijesti šire javnosti o prepoznatim problemima na ovu temu.

Realizovane aktivnosti su u korelaciji sa trećim strateškim ciljem, jer se odnose na preduzimanje aktivnosti ka većem osvješćivanju povodom trgovine ljudima, koje predstavlja bezbjedno izazov šire društvene zajednice, posebno u vremenu aktuelnih prijetnji. Pored toga, borba protiv nasilja nad ženama je važan segmenat R SBUN 1325, te je obuka po ovom pitanju, od značaja i na državnom nivou.

Indikatori učinka:		
<ul style="list-style-type: none"> - Funkcionisanje Koordinacionog tijela za praćenje implementacije Strategije za borbu protiv trgovine ljudima 2019-2024. godine i pojedinačnih akcionih planova; - Broj kampanja za podizanje nivoa svijesti javnosti o problemu trgovine ljudima 		
Polazna vrijednost:	Prelazna vrijednost:	Ostvarena vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta:
Broj održanih sastanaka na godišnjem nivou – 6	Održano šest sastanaka Koordinacionog tijela za borbu protiv trgovine ljudima tokom godine.	Održana su četiri sastanka Koordinacionog tijela za praćenje implementacije Strategije za borbu protiv trgovine ljudima 2019-2024, iz razloga što je u oktobru formirano novo Koordinaciono tijelo.
Sprovedeno istraživanje opšte populacije o stepenu znanja o fenomenu trgovine ljudima.	Sprovedeno šest projekata/programa NVO koje su u značajnoj mjeri podigle nivo svijesti javnosti o fenomenu trgovine ljudima.	Potpisan ugovor sa NVO na osnovu rezultata Javnog konkursa „ Zajedno u borbi protiv trgovine ljudima “ za čiju realizaciju je opredijeljeno 40.000,00€ eura iz državnog budžeta. Odlukom

		Komisije za raspodjelu sredstava izabrano je pet NVO čiji će se projekti finansirati. Održana kampanja od strane MLJMP o dječijim ugovorenim brakovima, nasilju u porodici i prosječenju, dok je MUP organizovao kampanju o promociji SOS linije za žrtve trgovine ljudima.
--	--	---

j) Operativni cilj br.8 - Unaprijediti saradnju na primjeni R SBUN 1325 i pratećih rezolucija

Sprovedenjem promotivnih aktivnosti, odnosno kontinuiranih kampanji u vidu predavanja u srednjim školama u Crnoj Gori, promocije vojnog poziva na trgovima, danima otvorenih vrata u jedinicama VCG, doprinijelo se da 28,6% od ukupno upućenih lica na obrazovanje na nekoj od prestižnih inostranih vojnih akademija u 2022. godini budu žene. Ukupan procenat žena među kadetima je 25,45%, što predstavlja uspjeh, u odnosu na početnu fazu sprovođenja ovog plana, kada ih je bilo 23,68%.

Intenzivna kampanja pod nazivom „Za više žena u policiji”, koju je UP sprovela u 2021. i 2022. godini, uz podršku Misije OEBS u Crnoj Gori, neposredno prije upisa na PA, rezultirala je sa 38,8% upisanih žena na PA, u 2021. godini, bez primjene kvota, što predstavlja najveći broj upisanih žena, od kada akademija postoji. Kampanja je obuhvatala šest kratkih video materijala koji su se bazirali na različite oblasti rada UP, a koji su emitovani na nacionalnim TV kanalima u udarnim terminima, promovišući žene u policiji. U cilju realnijeg prikazivanja poruka, akteri u spotovima su bili policijske službenice i službenici. Nakon navedenog, policijski službenici su gostovali u medijima, davali saopštenja i na taj način dodatno promovisali policijski posao sa posebnim osvrtom na žene u policiji. U svim gradovima gdje postoje centri bezbjednosti na bilbordima je promovisana kampanja, sa naznačenim kontaktima za informacije. Urađene su brošure i promotivni postereri na predmetnu temu.

Progres u 2022. godini, takođe se ogleda u realizaciji zajedničke obuke institucija bezbjednosti, specifično na temu povezanu sa drugim strateškim ciljem. Pored toga, kao krajnje stanje se navodi da je obezbijedena zastupljenost žena u aktivnostima i procesima donošenja odluka, u sektoru bezbjednosti i izgradnji mira, što se može indirektno i dugoročnije ostvariti obrazovanjem kadetkinja na najprestižnijim vojnim akademijama o čemu je izvještavano u sklopu ovog operativnog cilja.

Indikatori učinka: - Značaj zaštite žena i djevojaka u konfliktnim zonama		
Polazna vrijednost:	Prelazna vrijednost:	Ostvarena vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta:
Nije organizovana obuka po ovom pitanju za institucije koje su uključene u sprovođenje AP-a.	Obuka dogovorena za realizaciju u 2022. godini, uz ekspertsku i finansijsku podršku UNDP SEESAC.	Organizovana obuka za rodne mehanizme iz UP, ANB, MO i VCG na ovu temu, uz podršku UNDP SEESAC-a.

k) Operativni cilj br. 9 - Unaprijediti efikasnost praćenja realizacije AP za R SBUN 1325 i pratećih rezolucija

Kako bi se ostvario efikasan monitoring praćenja aktivnosti propisanih ovim programom, planirano je da članovi MRG polugodišnje izvještavaju o realizaciji aktivnosti iz njihove nadležnosti, međutim, s obzirom da je Program usvojen u septembru 2021. godine, u izvještajnoj godini to nije bilo moguće sprovesti, a zbog kadrovskih izmjena i formiranja nove MRG u 2022. godini, nije bilo moguće polugodišnje izvijestiti o sprovođenju aktivnosti iz završnog programa. Međutim, da bi se prevazišla ova situacija, MO je organizovalo kvartalne sastanke sa članovima MRG, s posebnim fokusom informisanja novih članova o aktivnostima koje su planirane, a u cilju njihovog blagovremenog sprovođenja. Takođe, da bi nosioci aktivnosti, jednoobrazno u zadatim rokovima i u skladu sa određenom formom izvještavali o sprovođenju aktivnosti, MO je donijelo Smjernice za izvještavanje o sprovođenju AP za R SBUN 1325, u okviru kojih se upravljalo i uočenim izazovima u izvještavanju, poput onog koji se odnosi na posmatranje aktivnosti kao realizovane, odnosno djelimično realizovane.

Imajući u vidu da se izvještaji tiču sva tri strateška cilja, možemo reći da je postignut značajan progres, uprkos objektivnim smetnjama.

Indikatori učinka:		
<ul style="list-style-type: none"> - Uspostavljanje polugodišnjeg izvještavanja radi unaprjeđenja monitoringa i izvještavanja o sprovođenju aktivnosti i uspostavljanja interne prakse u MRG. - Postupanje u skladu sa Uredbom o načinu i postupku izrade, usklađivanja i praćenja sprovođenja strateških dokumenata i Metodologijom za razvijanje politika, izradu i praćenje sprovođenja strateških dokumenata. 		
Polazna vrijednost:	Prelazna vrijednost:	Ostvarena vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta:
Nema polugodišnjeg izvještavanja MRG.	Nije ostvaren sistem polugodišnjeg izvještavanja.	Nije uspostavljen sistem polugodišnjeg izvještavanja. Ovo iz razloga konstantnih organizacionih i kadrovskih promjena u svim institucijama, što je uslovljavalo promjene i unutar MRG.
Nije bilo postupanja u skladu sa Metodologijom i Uredbom	Nosioci aktivnosti u izvještavanju, postupaju u skladu sa Uredbom o načinu i postupku izrade, usklađivanja i praćenja sprovođenja strateških dokumenata i Metodologijom za razvijanje politika, izradu i praćenje sprovođenja strateških dokumenata, te su usklađivani izvještaji i posljednji program u skladu sa navedenim.	Nosioci aktivnosti u potpunosti praktikuju propisane procedure i pravila u okviru Uredbe o načinu i postupku izrade, usklađivanja i praćenja sprovođenja strateških dokumenata i Metodologije za razvijanje politika, izradu i praćenje sprovođenja strateških dokumenata.

3. TABELARNI PRIKAZ REALIZACIJE AKTIVNOSTI U 2022. GODINI

STRATEŠKI CILJ I: Povećanje učešća žena u odlučivanju i mirovnim procesima				
Operativni cilj 1: Osnažiti ulogu institucionalnih mehanizama za praćenje primjene i sprovođenje Akcionog plana za implementaciju R SBUN 1325 i pratećih rezolucija				
Indikator učinka a)	Osnaživanje međuresorske saradnje u pogledu praćenja i primjene AP R SBUN 1325 i pratećih rezolucija, kroz povećanje broja zajedničkih aktivnosti i povećanje broja sastanaka.	Polazne vrijednosti: Broj sastanaka – dva godišnje. Nepostojanje internih smjernica za izvještavanje o sprovođenju AP-a.	Prelazne vrijednosti: U izvještajnom periodu održana su tri sastanka MRG. Nepostojanje internih smjernica za izvještavanje o sprovođenju AP-a.	Ostvarena vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta: Broj sastanaka – četiri Donesene su Smjernice za izvještavanje o sprovođenju AP-a. Nosioци aktivnosti, prilikom izvještavanja postupaju po Smjernicama za izvještavanje o sprovođenju AP-a.
Indikator učinka b)	Osnaživanje kapaciteta institucija koje su uključene u sprovođenje aktivnosti iz AP-a.	Polazne vrijednosti: Nijesu organizovane obuke za institucije uključene u sprovođenje AP za R SBUN 1325.	Prelazne vrijednosti: ULJR organizovala dvije obuke za institucije koje su uključene u sprovođenju aktivnosti iz AP-a.	Ostvarena vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta: Godišnje se organizuju po dvije obuke na ovu temu (jedna za zaposlene i jedna za rukovodioce).
Indikator učinka c)	Saradnja nosilaca u implementaciji aktivnosti iz Programa sa vanjskim subjektima.	Polazne vrijednosti: Nepostojanje saradnje sa akademskom zajednicom.	Vrijednost na kraju druge godine sprovođenja strateškog dokumenta: Nije bilo saradnje sa akademskom zajednicom.	Ciljna vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta: Rukovoditeljka Centra za ljudska prava na Pravnom fakultetu Univerziteta Crne Gore u 2022. godini je postala članica MRG.

Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 1.	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja
1.2. Na nivou institucija bezbjednosti usvojiti plan aktivnosti na realizaciji AP R SBUN 1325 i pratećih rezolucija u institucijama zaduženim za njegovu primjenu	Usvojeni godišnji planovi aktivnosti na realizaciji AP za R SBUN 1325 i pratećih rezolucija u institucijama zaduženim za njegovu primjenu. MO/VCG: usvojen interni godišnji Plan na implementaciji politike	MO/VCG, MUP/UP, UIKS, ANB, UPiC	III kvartal 2021. godine	I kvartal 2022. godine			Nijesu potrebna finansijska sredstva	0€	/

	<p>rodne ravnopravnosti i R SBUN 1325 u 2022. godini.</p> <p>ANB: U I kvartalu 2022. godine usvojen Akcioni plan, kojim su definisane konkretne aktivnosti i rokovi za njihovu realizaciju. Izrađen godišnji izvještaj o sprovedenim aktivnostima po ovom pitanju.</p> <p>UIKS: Usvojen godisnji plan aktivnosti.</p>								
1.3. Imenovanje kontakt osoba u jedinicama VCG	<p>Imenovane kontakt osobe.</p> <p>MO/VCG: Imenovano je devet kontakt osoba (pet ženskog i četiri muškog pola) u jedinicama VCG za implementaciju politike rodne ravnopravnosti, koji su u IV kvartalu 2022. godine, u saradnji sa ekspertima iz UNDP SEESAC-a i postojećim rodnim mehanizmima u MO i VCG, obučeni za obavljanje ove dužnosti.</p>	MO/VCG	I kvartal 2022. godine	I kvartal 2022. godine			Nijesu potrebna finansijska sredstva	0€	/
1.4. Obuka rukovodilaca i zaposlenih u svim institucijama koje rade na sprovođenju AP za R SBUN 1325 i pratećih rezolucija	<p>-Broj obuka; -broj učesnika/ca koji su pohađali obuku iskazani kroz rodnu statistiku (apsolutno i procentualno).</p> <p>UlJR: Organizovane su četiri obuke. S obzirom da je nakon sajber napada izbrisan dio podataka koji se nalazio u KIS-u (Kadrovski informacioni sistem), broj je okviran, i ne postoji mogućnost da se dostavi tačan broj polaznika/ca.</p> <p>MUP/UP: U izvještajnom periodu, realizovane su obuke, po sljedećem: - sedam službenica UP pohađale su dvije obuke na temu: „R SBUN</p>	ULJR uz koordinaciju MRG	III kvartal 2021. godine	IV kvartal 2022. godine			1,600.00€ (800€ u 2021. godini i 800€ u 2022. godini)	Nije dostavljen izvještaj o utrošenim sredstvima	Budžet

	<p>1325 – žene, mir i bezbjednost, u organizaciji UljR;</p> <ul style="list-style-type: none"> - tri službenika/ce UP pohađali/e su obuku na temu „Zabrana diskriminacije“, u organizaciji UljR (dva muškog i jedno ženskog pola); - šest službenika/ca UP su pohađali/le tri obuke na temu „Rodna ravnopravnost“, u organizaciji UljR (pet ženskog i jedno muškog pola); - 64 policijska/e službenika/ce (19 ženskog i 45 muškog pola) pohađalo je šest obuka na temu „Rodna ravnopravnost u policiji“. Obuke su organizovane od strane MUP-a i UljR-a. <p>UPIC: Službenici UPiC-a, učestvovali su na sljedećim obukama:</p> <ul style="list-style-type: none"> -online obuka na temu: „Rodna ravnopravnost“. Broj učesnika/ca: jedan (predstavica UPIC koja je članica MRG); -obuka na temu: „R SBUN 1325 – žene, mir i bezbjednost“ u UljR. Broj učesnika/ca: jedan (predstavica UPIC koja je članica MRG); -zajedničkoj obuci institucija bezbjednosti, u organizaciji MO, o temama iz domena primjene R SBUN 1325. Broj učesnika/ca iz UPIC: tri (ženskog pola). <p>MO: Rukovodioci Ministarstva i Vojske učestvovali su u programu „Mentorstvo za rodnu ravnopravnost“.</p>								<p>MO: Donacija UNDP regionalni projekat</p>
--	---	--	--	--	--	--	--	--	--

1.5. Održati sastanak sa predstavnicima akademske zajednice u cilju podsticanja i intenziviranja uključivanja akademske zajednice u davanju smjernica za realizaciju aktivnosti AP za R SBUN 1325 i pratećih rezolucija	<p>Održan sastanak MRG sa predstavnicima univerziteta i definisanje učešća akademske zajednice u davanju smjernica za realizaciju aktivnosti AP za R SBUN 1325 i pratećih rezolucija.</p> <p>Rukovoditeljica Centra za ljudska prava na Pravnom fakultetu Univerziteta Crne Gore u 2022. godini je postala članica MRG. U izvještajnom periodu dogovorena je saradnja sa predstavnicima Univerziteta Crne Gore u narednom ciklusu realizacije AP za R SBUN 1325.</p>	MRG u saradnji sa univerzitetima Crne Gore	I kvartal 2022. godine	II kvartal 2022. godine			Nijesu potrebna finansijska sredstva	0€	
---	--	--	------------------------	-------------------------	--	--	--------------------------------------	----	--

STRATEŠKI CILJ I: Povećanje učešća žena u odlučivanju i mirovnim procesima

Operativni cilj 2: Jačati rodnu perspektivu kroz učešće u međunarodnim aktivnostima na primjeni R SBUN 1325 i pratećih rezolucija

Indikator učinka a)	Zastupljenost i učestvovanje žena u diplomatsko konzularnim aktivnostima, pri stalnim misijama.	<p>Polazne vrijednosti:</p> <p>MO: 75% MVP 17,5%</p>	<p>Prelazne vrijednosti:</p> <p>MO: 67% MVP: 31,7%</p>	<p>Ostvarena vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta:</p> <p>MO – 0% MVP – 60%</p>
Indikator učinka b)	Participiranje u aktivnostima međunarodnog karaktera u vezi R SBUN 1325 i rodne ravnopravnosti i promocija tog učešća.	<p>Polazne vrijednosti:</p> <p>Broj aktivnosti - 17</p> <p>Nepostojanje informacija u vezi sa brojem medijskih objava.</p>	<p>Prelazne vrijednosti:</p> <p>Broj aktivnosti: 16</p> <p>Nepostojanje informacija u vezi sa brojem medijskih objava.</p>	<p>Ostvarena vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta:</p> <p>Broj aktivnosti - 30</p> <p>Djelimično je uspostavljeno izvještavanje u vezi praćenja medijskih objava.</p>

Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 2.	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja
2.1. Integrisati rodnu perspektivu u međunarodne aktivnosti na primjeni R SBUN 1325 i	Broj međunarodnih aktivnosti koje imaju rodnu perspektivu u okviru internih planova institucija, a vezane su za	MO/VCG, MUP/UP, ANB, UPiC, UIKS, MVP	III kvartal 2021. godine	IV kvartal 2022. godine			Nije preciziran iznos	0€	Budžet

<p>pratećih rezolucija u kojima učestvuje Crna Gora i u godišnje planove na nivou institucija uključiti međunarodne aktivnosti na primjeni R SBUN 1325 i pratećih rezolucija</p>	<p>primjenu AP za R SBUN 1325 i pratećih rezolucija.</p> <p>MO/VCG: U izvještajnom periodu, realizovane su četiri aktivnosti koje su, između ostalog, imale za temu i R SBUN 1325: -obuka za instruktore za rodna pitanja GtoT u Hrvatskoj, R Sjevernoj Makedoniji - 7 oficira (pet oficirki i dva oficira); -radionica o primjeni R SBUN 1325 (R.Albanija). Broj učesnika/ca: dvije predstavnice MO i VCG; -panel diskusija, u sklopu obuke za institucije bezbjednosti Gruzije. Broj učesnika/ca: jedna oficirka; -jedna predstavnica MO učestvovala na kursu u SAD „Žene, liderstvo i nacionalna odbrana“.</p> <p>UP je u izvještajnom periodu imala pet međunarodnih aktivnosti koje su se odnosile na primjenu AP za R SBUN 1325.</p> <p>UIKS: Rodna perspektiva biće integrisana u okviru Strategije za izvršenje krivičnih sankcija.</p>								
<p>2.2. Učešće na sastancima i konferencijama za subjekte bezbjednosti na međunarodnom nivou, obezbjeđivanje medijskog praćenja ovih aktivnosti</p>	<p>-Broj posjeta, zajedničkih sastanaka, konferencija i drugih vidova međunarodnih aktivnosti u vezi rodne ravnopravnosti; -broj učesnika/ca iskazan kroz rodnu statistiku (apsolutno i procentualno); -broj medijskih izvještaja.</p>	<p>MO/VCG, MUP/UP, ANB, UPiC, UIKS</p>	<p>III kvartal 2021. godine</p>	<p>IV kvartal 2022. godine</p>			<p>Nije preciziran iznos</p> <p>MUP: 5.000,00€</p> <p>MO: 2.000,00€</p>	<p>MUP: 0€</p> <p>MO: 1.890,00€</p>	<p>Budžet</p>

	<p><u>ANB:</u> Predstavnice ANB-a učestvovala na tri obuke u organizaciji međunarodnih asocijacija.</p> <p><u>MVP:</u> Predstavnicima Crne Gore redovno učestvuju na svim međunarodnim aktivnostima koje se odnose na R SBUN 1325. Stalna predstavnik Crne Gore pri UN u Njujorku redovno učestvuje u debatama Savjeta bezbjednosti UN o agendi Žene, mir i bezbjednost i primjeni rezolucija iz agendi, prvenstveno 1325.</p> <p><u>UP:</u> Broj aktivnosti: pet. Broj učesnika/ca: sedam. Aktivnosti su promovisane na zvaničnim internet stranicama ove institucije.</p> <p><u>UPiC:</u> U Sarajevu je, u organizaciji Misije OEBS u Bosni i Hercegovini i OEBS-ove Kancelarije za sigurnost i upravljanje granicom i Organizacije Ujedinjenih nacija za borbu protiv droga i kriminala (UNODC), održana dvodnevna Regionalna obuka o rodnom aspektu u radu granične policije i agencija za sprovođenje zakona, na kojoj su učestvovala dvije službenice i jedan službenik.</p> <p><u>UIKS:</u> -u Budvi je održana konferencija osoba od povjerenja u policiji, u organizaciji UP i OEBS-a, kojoj su prisustvovala dva službenika;</p>								
--	---	--	--	--	--	--	--	--	--

	<p>-dva službenika UIKS-a prisustvovala su godišnjoj konferenciji OEBS-a o platformi za rodnu ravnopravnost u menadžmentu i međugraničnoj bezbjednosti, koja je održana u Podgorici;</p> <p>-zajednička obuka institucija bezbjednosti u vezi primjene R SBUN 1325, u organizaciji MO, prisustvovala četiri službenika UIKS-a (tri ženskog i jedno muškog pola).</p>							
<p>2.3. Podtači i unaprijediti regionalnu saradnju na primjeni R SBUN 1325 i pratećih rezolucija</p>	<p>-Broj organizovanih regionalnih susreta, okruglih stolova, konferencija i sastanaka;</p> <p>-broj medijskih izvještaja;</p> <p>-broj učesnika.</p> <p><u>MVP:</u> Prosljeđuje pozive institucijama u vezi sa učešćem na regionalnim događajima (konferencije, okrugli stolovi, radionice). Učešće zavisi od odluke i mogućnosti konkretnog organa.</p> <p><u>MO/VCG:</u> Uz podršku UNDP SEESAC-a odnosno sprovođenjem regionalnog projekta, MO, je ostvarilo saradnju na regionalnom nivou, i to kroz: -izradu i promovisanje zajedničke, regionalne Studije o položaju žena u oružanim snagama u zemljama Zapadnog Balkana; -izradu i promovisanje Regionalnog priručnika o sprječavanju i reagovanju na rodno zasnovanu diskriminaciju, seksualno</p>	<p>MVP, MO/VCG, MUP/UP, uz koordinaciju MRG</p>	<p>III kvartal 2021. godine</p>	<p>IV kvartal 2022. godine</p>		<p>Nije preciziran iznos</p> <p>MUP: 5.000,00€</p> <p>MO: 3.000,00€</p>	<p>MUP: 0€</p> <p>MO: 1.890,00€</p>	<p>Budžet</p>

	<p>uznemiravanje i zlostavljanje u ministarstvima odbrane i oružanim snagama zemalja Zapadnog Balkana;</p> <p>-izradu i promociju dvojezične Brošure koja na nacionalnom i međunarodnom nivou promovise nacionalni AP za R SBUN 1325;</p> <p>-izradu Regionalne studije polaznog stanja o integraciji rodne perspektive u vojno obrazovanje i obuku u ministarstvima odbrane zemalja Zapadnog Balkana;</p> <p>-učešće na 14. i 15. sastanku regionalnih mehanizama ministarstava odbrane i oružanih snaga zemalja Zapadnog Balkana (R. Sjeverna Makedonija i R.Srbija). Broj učesnika/ca: 12 (pet ženskog i sedam muškog pola);</p> <p>- regionalni sastanak Mreže trenera/ica za rodnu ravnopravnost u ministarstvima odbrane i oružanim snagama zemalja Zapadnog Balkana (jul, Kolašin, Crna Gora). Broj učesnika/ca: pet ženskog i jedno muškog pola;</p> <p>- izradu internog Vodiča za sprječavanje diskriminacije, seksualnog uznemiravanja i zlostavljanja u Vojsi Crne Gore;</p> <p>-organizaciju obuke na temu: „Zaštita žena i djevojaka u konfliktnim zonama“, kojoj su prisustvovali rodni mehanizmi iz VCG, UP i ANB. Broj učesnika/ca: 17 (osam ženskog i devet muškog pola);</p>								
--	---	--	--	--	--	--	--	--	--

	<p>-organizaciju obuke za kontakt osobe za implementaciju politike rodne ravnopravnosti u jedinicama VCG (uz podršku UNDP SEESAC-a), broj učesnika osmoro (pet ženskog pola i tri muškog pola);</p> <p>- dvodnevni seminar na temu rodne ravnopravnosti za podizanje svijesti donosilaca odluka o planovima i programima vojnih edukacija u VCG. Broj učesnika/ca: 17 (16 muškaraca i jedna žena);</p> <p>-Obuka ToT (sertifikacija rodnih trenera) u R. Sjevernoj Makedoniji. Broj učesnika/ca: petoror (tri ženskog i dvoje muškog pola).</p> <p>Sve navedene aktivnosti promovisane su na zvaničnim internet stranicama i društvenim mrežama MO i VCG.</p> <p>UP: Broj aktivnosti: četiri; Broj učesnika/ca: dva. Aktivnosti su promovisane na zvaničnim internet stranicama ove institucije.</p>								
<p>2.4. Saradnja, razmjena i predavljanje rezultata i iskustava na primjeni R SBUN 1325 i pratećih rezolucija na nacionalnom nivou kroz učešće na zajedničkim sastancima i konferencijama</p>	<p>-Broj zajednički realizovanih aktivnosti; -broj učesnika/ca.</p> <p>MO/VCG: Zajednička obuka institucija bezbjednosti iz domena primjene R SBUN 1325. Broj učesnika/ca: 23 (19 ženskog i četiri muškog pola). Predstavlanje nalaza druge regionalne studije „Položaj žena u oružanim snagama država Zapadnog Balkana“.</p>	MRG	III kvartal 2021. godine	IV kvartal 2022. godine			Nijesu potrebna finansijska sredstva	0€	/

	Broj učesnika/ca: 25 (23ž/2m). ANB: U toku 2022. godine 14 službenika/ca ANB prisustvovalo na pet obuka, dok su održana tri zajednička sastanka. UP: Broj aktivnosti: dvije Broj učesnika/ca: jedan (ženski pol).								
--	---	--	--	--	--	--	--	--	--

STRATEŠKI CILJ II: Zaštita žena i djevojka u konfliktnim zonama
STRATEŠKI CILJ III: Povećanje učešća žena u odlučivanju i mirovnim procesima

Operativni cilj 3: U obrazovne programe na svim nivoima integrisati rodnu perspektivu uključujući i aktivnosti na primjeni R SBUN 1325 i pratećih rezolucija, posebno onih koje se odnose na rodne aspekte ljudske bezbjednosti i očuvanje mira u cilju integrisanja rodne perspektive i rodnog obrazovanja u mirovne operacije

Indikator učinka a)	Broj učesnika na obukama u vezi sa R SBUN 1325 i pratećim rezolucijama i voditi rodno senzitivnu statistiku o učešću	<u>Polazne vrijednosti:</u>	<u>Prelazne vrijednosti:</u>	<u>Ostvarena vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta:</u>
Indikator učinka b)	Broj sertifikovanih trenera za rodnu ravnopravnost	<u>Polazne vrijednosti:</u> MO/VCG - 352 UljR - 40 MUP/UP - 86 ANB - 2% UIKS - 2 PA - 3	<u>Prelazne vrijednosti:</u> MO/VCG - 472 UljR - 39 MUP/UP - 244 ANB - 2% UIKS - 2 PA - 7 (obuka u organizaciji UljR)	<u>Ostvarena vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta:</u> MO/VCG - 946 UljR: 79 MUP/UP - 351 ANB - 2% UIKS - 7 PA - 16
		<u>Polazne vrijednosti:</u> MO/VCG - 6 MUP/UP - 2 UIKS - 0	<u>Prelazne vrijednosti:</u> MO/VCG - 8 MUP/UP - 2 UIKS - 0	<u>Ostvarena vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta:</u> MO/VCG - 15 (sedam muškog i osam ženskog pola) MUP/UP - 4 UIKS - 0

Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 3.	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja
<p>3.1. Organizovati obuku pripadnika/ca sektora bezbjednosti o R SBUN 1325 i pratećih rezolucija, sa akcentom na ljudska prava, bezbjednosne aspekte rodne ravnopravnosti, međunarodno humanitarno pravo, rodno uslovljeno nasilje, seksualno nasilje, trgovinu ljudima</p>	<p>-Broj održanih obuka; -broj učesnika/ca obuke iskazan rodno senzitivnom statistikom (izražen apsolutnim brojem i procentualno).</p> <p>MO/VCG: Zajednička obuka predstavnika/ca institucija bezbjednosti iz domena primjene R SBUN 1325 (sa akcentom na ljudska prava, bezbjednosne aspekte rodne ravnopravnosti, međunarodno humanitarno pravo, rodno uslovljeno nasilje, seksualno nasilje, trgovinu ljudima), kojoj je prisustvovalo 23 učesnika/ca iz MO/VCG, MUP/UP, ANB, UPIC, UIKS, UCG i PA (19 ženskog i četiri muškog pola), realizovana je u novembru, u Centru za obuku Generalštaba Vojske Crne Gore.</p> <p>Tokom 2022. godine, realizovane su i obuke na različite teme iz oblasti roda i rodne ravnopravnosti u VCG, koje su prošla 122 lica, od čega 94 muškarca i 28 žena. Po kategorijama kadra: oficiri 36, oficirke 16, podoficiri 23 (muškog pola), 34 vojnika po ugovoru, pet vojnkinja po ugovoru, jedno civilno lice muškog pola i sedam civilnih lica ženskog pola.</p> <p>UP:</p>	<p>MO/VCG, MUP, ANB, UPiC, UIKS, PA, uz koordinaciju MRG</p>	<p>III kvartal 2021. godine</p>	<p>IV kvartal 2022. godine</p>			<p>PA: 4.000,00€</p>	<p>Nije dostavljen izvještaj o utrošku sredstava.</p>	<p>Budžet</p>

	<p>Broj obuka: dvije; Broj učesnika/ca: 19 (četiri ženskog odnosno 21,05% i muškog pola ili 78,95%).</p> <p>MUP: U izvještajnom periodu održane su ukupno 34 obuke na kojima su obučena 342 službenika (79 ženskog i 263 muškog pola). Dodatno, realizovane su i obuke za 62 državnih službenika (15 ženskog i sedam muškog pola, dok za preostalih 40 službenika/ca ne postoji rodno senzitivna statistika, iz razloga što su održane online i službenici su bili registrovani kao timovi).</p>								
<p>3.2. Zajednička obuka mehanizama u sektoru bezbjednosti o rodnoj ravnopravnosti i R SBUN 1325</p>	<p>-Broj održanih obuka; -broj učesnika/ca obuke iskazan rodno senzitivnom statistikom (izražen apsolutnim brojem i procentualno).</p> <p>U Centru za obuku u Danilovgradu, organizovana je zajednička obuka predstavnika/ca institucija bezbjednosti iz domena primjene R SBUN 1325 (sa akcentom na ljudska prava, bezbjednosne aspekte rodne ravnopravnosti, međunarodno humanitarno pravo, rodno uslovljeno nasilje, seksualno nasilje, trgovinu ljudima), kojoj je prisustvovalo 23 učesnika/ca iz Ministarstva odbrane/Vojske Crne Gore, Ministarstva unutrašnjih poslova/Uprave policije, Agencije za nacionalnu bezbjednost, Uprave prihoda i carina, Uprave za izvršenje</p>	<p>Rodni treneri, MO/VCG, MUP, ANB, UPiC, UIKS, PA, Radni tim za umrežavanje žena u bezbjednosnom sektoru uz koordinaciju MRG</p>	<p>III kvartal 2021. godine</p>	<p>IV kvartal 2022. godine</p>			<p>Nijesu potrebna finansijska sredstva</p>	<p>0€</p>	

	<p>krivičnih sankcija, Univerziteta Crne Gore i Policijske akademije (19 ženskog i četiri muškog pola).</p> <p>UP: Broj obuka: dvije. Broj učesnika/ca: pet (dva muškog i tri ženskog pola).</p>							
<p>3.3. Organizovati obuke pripadnika/ca mirovnih i humanitarnih misija na teme: žene u ratnim i poratnim situacijama iu operacijama podrške miru, nasilje nad ženama i djecom, specifične potrebe lokalnih žena</p>	<p>-Broj održanih obuka; -broj učesnika/ca obuke iskazan rodno senzitivnom statistikom (izražen apsolutnim brojem i procentualno).</p> <p>MO/VCG: U Centru za obuku VCG, realizovane su dvije obuke na ovu temu, u sklopu priprema za upućivanje u mirovne misije.</p> <p>UP: Broj obuka: jedna. Broj učesnika/ca: četiri (jedan muškog i tri ženskog pola).</p>	<p>MO/VCG, MUP uz koordinaciju MRG</p>	<p>III kvartal 2021. godine</p>	<p>IV kvartal 2022. godine</p>		<p>Nije preciziran iznos</p>	<p>0€</p>	<p>Budžet</p>
<p>3.4. Organizovati aktivnosti o R SBUN 1325 i pratećim rezolucijama u okviru pripreme za odlazak na mandat u diplomatsko-konzularnu mrežu i na ispomoć</p>	<p>-Broj održanih sastanaka; -broj osoba koje su prisustvovala sastancima (uključujući i one koji se upućuju na ispomoć u diplomatsko-konzularnim predstavništvima) iskazan rodno senzitivnom statistikom (izražen apsolutnim brojem i procentualno).</p> <p>MVP: Organizuje program priprema pred odlazak na mandat u diplomatsku - konzularnu mrežu, u koordinaciji sa ostalim institucijama. Program priprema se odnosi na informacije koje se tiču svih pitanja sa UN agende,</p>	<p>MVP, MO uz koordinaciju MRG</p>	<p>III kvartal 2021. godine</p>	<p>IV kvartal 2022. godine</p>		<p>Nijesu potrebna finansijska sredstva</p>	<p>0€</p>	

	uključujući i agendu žene, mir i bezbjednost. MO: Od 2021. godine, postoji praksa upoznavanja lica koja odlaze na mandat u stalno predstavništvo pri NATO misiji u Briselu, sa glavnim ciljevima R SBUN 1325, kroz organizovanje sastanaka sa tim licima.							
3.5. Organizovati obuku o R SBUN 1325 i pratećim rezolucijama za zaposlene u pravosuđu	<p>-Broj održanih obuka; -broj osoba koje su prošle obuke iskazan rodno senzitivnom statistikom (izražen apsolutnim brojem i procentualno).</p> <p>U izvještajnom periodu sprovedeno je 14 obuka/seminara/radionica kojima je prisustvovalo ukupno 298 lica, od čega 163 (54,15%) ženskog i 135 (45,85%) muškog pola. Aktivnosti su realizovane, kako slijedi:</p> <p>- organizovan online seminar na temu: „Član 2 Evropske konvencije o ljudskim pravima (EKLJP) - Pravo na život“, u okviru Programa za kontinuiranu obuku sudija i državnih tužilaca za 2022. godinu. Broj učesnika/ca: 40, od čega 23 ženskog ili 57,5% i 17 muškog pola ili 42,5%;</p> <p>- u saradnji sa AIRE centrom iz Londona, organizovan seminar na temu: „Zaštita od nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja sa akcentom na Istanbulsku konvenciju“. Broj učesnika/ca: 18, od čega osam ženskog ili 44,4% i 10 muškog pola ili 55,56%;</p>	Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, MP u saradnji sa NVO i međunarodnim organizacijama	III kvartal 2021. godine	IV kvartal 2022. godine		Budžet: 2.000,00€	Ukupno: 66.482,23€ Budžet : 550,00€ Utrošena finansijska sredstva od strane međunarodnih partnera: 65.932,23€	

	<p>- u saradnji sa AIRE centrom iz Londona organizovan seminar na temu: „Rodna ravnopravnost sa posebnim osvrtom na UN CEDAW konvenciju“. Broj učesnika/ca: 25, od čega 12 ženskog ili 48% i 13 muškog pola ili 52%;</p> <p>- u saradnji i uz finansijsku podršku Ambasade SAD u Podgorici organizovan seminar na temu „Ratni zločini, prisilni nestanci i ostvarivanje imovinsko-pravnog zahtjeva u krivičnom postupku“. Broj učesnika/ca: 15, od čega šest ženskog ili 40% i devet muškog pola ili 60%.</p> <p>- u saradnji sa AIRE centrom iz Londona, a uz finansijsku podršku Ambasade Ujedinjenog Kraljevstva, organizovana online obuka na temu: „Član 14 EKLJP – zabrana diskriminacije“. Broj učesnika/ca: 12, od čega 10 ženskog ili 83,33% i dva muškog pola ili 16,67%;</p> <p>- u saradnji sa Kancelarijom Ujedinjenih nacija za pitanja droge i kriminala organizovana prva od dvije planirane trodnevne nacionalne multidisciplinarnе obuke korišćenjem metodologije simulacije suđenja zbog krivičnog djela trgovine ljudima. Broj učesnika/ca: 15, od čega šest ženskog ili 40% i devet muškog pola ili 60%;</p> <p>- u saradnji sa AIRE centrom iz Londona, a uz finansijsku podršku Ambasade Ujedinjenog Kraljevstva, organizovana konferencija sudija za prekršaje, na temu: „Aktuelna pitanja i dileme iz</p>								
--	---	--	--	--	--	--	--	--	--

	<p>prakse sudija za prekršaje“. Broj učesnika/ca: 34 (30 uživo i četiri online) od čega 18 ženskog ili 52,94 % i 16 muškog pola ili 47,06%;</p> <p>- u saradnji sa AIRE centrom iz Londona, a uz finansijsku podršku Ambasade Ujedinjenog Kraljevstva, organizovana obuka na temu: „Član 3 EKLJP – zabrana mučenja“. Broj učesnika/ca: 15 učesnika, od čega šest ženskog ili 40% i devet muškog pola ili 60%;</p> <p>-u oktobru je, u saradnji sa AIRE centrom iz Londona - Centar za pružanje pravne pomoći u pogledu zaštite ljudskih prava u Evropi, a uz finansijsku podršku Ambasade Ujedinjenog Kraljevstva, organizovana obuka na temu: „Član 8 Evropske Konvencije o ljudskim pravima – različiti aspekti prava na privatnost“. Broj učesnika/ca: 23, od čega 13 ženskog ili 56,52 % i 10 muškog pola ili 43,48%;</p> <p>- u saradnji sa HELP Programom Savjeta Evrope za Zapadni Balkan i Tursku, u okviru regionalnog projekta koji je dio zajedničkog programa Evropske unije i Savjeta Evrope, pod nazivom „Horizontalni mehanizam za Zapadni Balkan i Tursku 2019-2022“, a u cilju dalje obuke nosilaca pravosudne funkcije u oblasti ljudskih prava, realizovan HELP online kurs na temu „Borba protiv rasizma, homofobije i transfobije“. Broj učesnika/ca: 38, od čega 31 ženskog ili 81,58% i sedam muškog pola ili 18,42%;</p>								
--	---	--	--	--	--	--	--	--	--

	<p>- u saradnji sa Kancelarijom Ujedinjenih nacija za pitanja droge i kriminala organizovana druga po redu trodnevna nacionalna multidisciplinarna obuka korišćenjem metodologije simulacije suđenja zbog krivičnog djela trgovine ljudima. Broj učesnika/ca: 16, od čega 13 ženskog ili 81,25 % i tri muškog pola ili 18,75%;</p> <p>- u saradnji sa međunarodnom kompanijom Kemoniks iz Vašingtona, koja se bavi konsultacijama i programima razvoja, Centrom za pružanje pravne pomoći u pogledu zaštite ljudskih prava u Evropi i uz podršku Britanske Ambasade u Podgorici, organizovana radionica na temu boljeg razumijevanja iskustava žrtava i preživjelih u slučajevima rodno zasnovanog nasilja u pravosudnom sistemu Crne Gore. Pomenuta aktivnost vezana je za oblast seksualnog i rodno zasnovanog nasilja. Broj učesnika/ca: 13, od čega sedam ženskog ili 53,85% i šest muškog pola ili 46,15%;</p> <p>- u saradnji sa MLJMP, organizovan seminar na temu: „Zločin iz mržnje i govor mržnje“. Broj učesnika/ca: 20, od čega tri ženskog ili 15% i 17 muškog pola ili 85%;</p> <p>- u saradnji sa Ambasadom SAD u Podgorici, organizovana trodnevna obuka na temu: „Borba protiv trgovine ljudima“. Broj učesnika/ca: 17, od čega sedam ženskog ili 41,88 % i 10 muškog pola ili 58,82%.</p>								
--	---	--	--	--	--	--	--	--	--

<p>3.6. Organizovati obuke pripadnika/ca RAE populacije o posljedicama ranih ugovorenih brakova (nedozvoljenih brakova)</p>	<p>-Broj održanih obuka; -broj osoba koje su prošle obuke iskazan rodno senzitivnom statistikom (izražen apsolutnim brojem i procentualno).</p> <p>MLJMP: Realizuje projekat pod nazivom: „Kampanja o dječijim /ugovorenim brakovima, nasilju u porodici i prosjačenju“. U okviru ovog projekta realizovane su dvije kampanje: podizanje svijesti RE zajednice i lokalnih institucija i javnu informativno-promotivnu, medijsku kampanju za širu javnost. U okviru prve realizovano je: osam radionica za RE zajednicu, jedanaest radionica za lokalne institucije i šest trodnevnih foruma. U okviru ove kampanje ukupno je bilo 147 medijskih objava direktno vezanih za kampanju „Moj život“ i 155 medijskih objava na teme ranih brakova, nasilja u porodici i prosjačenja na ulicama. Realizovano je 12 medijskih događaja, 15 gostovanja na TV stanicama, kao i 32 priloga na TV i radio stanicama. Pored navedenog, MLJMP u saradnji sa NVO „Centar za Romske inicijative“, realizuje projekat „Osnaživanje zajednice do suzbijanja nasilja u porodici i dječijih ugovorenih brakova u Crnoj Gori“. S tim u vezi, 15 romskih i egipćanskih aktivistkinja i članica REA Mreže PRVA su osnažene da utiču i prate politike vezane za</p>	<p>MUP, MLJMP u saradnji sa NVO i međunarodnim organizacijama uz koordinaciju MRG</p>	<p>III kvartal 2021. godine</p>	<p>IV kvartal 2022. godine</p>			<p>Nije preciziran iznos</p> <p>MUP: 500,00€</p>	<p>MLJMP: 265.000,00 € 18.201,74€ 3.000,00€</p> <p>MUP: 0€</p>	<p>Budžet</p>
--	---	---	---------------------------------	--------------------------------	--	--	--	--	---------------

	<p>prava Romkinja i Egipćanki i rodno zasnovanog nasilja na lokalnim i nacionalnim nivoima i aktivno su uključene u suzbijanju nasilja u porodici i dječijih ugovorenih brakova; Organizovane su tri inicijative u Nikšiću, Podgorici i Beranama 500 porodica (procjena je da je oko 2000 Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki, djevojčica i dječaka) upoznato sa svojim pravima i posljedicama dječjeg ugovorenog braka kao i značaju povjerenja između roditelja i djece sa fokusom na djevojčice. MLJMP je organizovao i obuku za saradnike odnosno medijatore, na temu: „Borba protiv trgovine ljudima i ugovorenih brakova“, kojoj je prisustvovalo 21 lice.</p>							
<p>3.7. Predstavljanje nalaza druge regionalne studije „Položaj žena u oružanim snagama država Zapadnog Balkana“</p>	<p>-Predstavljena studija; -broj učesnika/ca.</p> <p>Nalazi druge regionalne studije „Položaj žena u oružanim snagama država Zapadnog Balkana“ , predstavljeni su u organizaciji UNDP SEESAC Radnom timu za umrežavanje žena u bezbjednosnom sektoru i članovima/cama MRG. Broj učesnika/ca: 25 (23ž/2m).</p>	<p>MO/VCG, MUP/UP, ANB i predstavnice Radnog tima za umrežavanje žena u bezbjednosnom sektoru</p>	<p>I kvartal 2022. godine</p>	<p>IV kvartal 2022. godine</p>		<p>Sredstva iz donacija UNDP SEESAC</p>		

STRATEŠKI CILJ I: Povećanje učešća žena u odlučivanju i mirovnim procesima
STRATEŠKI CILJ II: Zaštita žena i djevojaka u konfliktnim zonama

Operativni cilj 4: Uvesti rodno balansiranu zastupljenost u aktivnostima sistema bezbjednosti

Indikator učinka a)	Sve aktivnosti koje se sprovode u sistemu bezbjednosti iskazane/mjerljive po polu – zapošljavanje, zastupljenost na pozicijama odlučivanja, učešće u misijama i diplomatsko konzularnim predstavništvima, obuke	Polazne vrijednosti: Nije u potpunosti primjenjeno rodno-senzitivno izvještavanje	Prelazne vrijednosti: Donošenjem Smjernica za rodno senzitivno izvještavanje, u odnosu na prethodni period, povećan je broj institucija koje prilikom dostavljanja izvještaja iz svoje nadležnosti vode računa o rodno-senzitivnim podacima.	Ostvarena vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta: Nosioci u potpunosti izvještavaju po navedenim tačkama.
Indikator učinka b)	Procenat žena u bezbjednosnim institucijama	Polazne vrijednosti: MO: 45,53% VCG - 5% PVL MUP- 62,6% UP - 10,2% ANB - 38% UIKS- 21,25% UPiC – 50,22%	Prelazne vrijednosti: MO: 55,6% VCG: 9,76% PVL MUP – 60% UP - 12% ANB - 35% UIKS - 22% UPiC – 52,18%	Ostvarena vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta: MO: 55,94% VCG – 10,54% MUP - 60% UP - 13% ANB- 36% UIKS- 25% UPiC- 68,32%

Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 4.	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije od govorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja
4.2. U sastave članova selekcionih komisija, imenovati najmanje jednu ženu	-Broj formiranih komisija; -broj žena (izražen u apsolutnim i procentualnim vrijednostima). MO: U 2022. godini formirano je devet komisija za različite selekcionne procese u kojima je udio žena od 20% do 60%. Uljr: U selekcionim komisijama za provjeru kandidata (po javnim oglasima i javnim konkursima) minimum jedan član je žena.	MO i Uljr	III kvartal 2021. godine	IV kvartal 2022. godine			Nijesu potrebna finansijska sredstva	0€	

<p>4.3. Organizovanje obuke za predstavnike institucija koje rade na sprovođenju AP-a o važnosti učešća žena u odlučivanju i mirovnim procesima</p>	<p>-Broj obuka; -broj učesnika.</p> <p>UlJR: U sklopu obuka za R SBUN 1325, sprovedene su i obuke iz aktivnosti broj 4.3. (tačan broj obuka, kao i broj polaznika se nalazio u KIS-u, međutim, nakon sajber napada, podaci o ovome su izbrisani).</p>	<p>UlJR uz koordinaciju MRG</p>	<p>I kvartal 2022. godine</p>	<p>IV kvartal 2022. godine</p>			<p>Sredstva iz donacija</p>		
<p>4.4. Praćenje rada Radnog tima za umrežavanje žena u bezbjednosnom sektoru</p>	<p>- Broj održanih sastanaka; - broj zajedničkih aktivnosti; - broj sprovedenih aktivnosti; - sačinjeni izvještaji o radu Radnog tima.</p> <p>Broj aktivnosti: jedna (učešće na predavljanju studije i priručnika); Broj učesnika: sedam. Upućen akt predsjednici Odbora za rodnu ravnopravnost sa prijedlozima saradnje, međutim, odgovor nije dostavljen.</p>	<p>MO uz koordinaciju Radnog tima za umrežavanje žena u bezbjednosnom sektoru</p>	<p>I kvartal 2021. godine</p>	<p>IV kvartal 2022. godine</p>			<p>Nijesu potrebna finansijska sredstva</p>	<p>0€</p>	
<p>4.5. Evidenciju po polu i rodno razvrstanu statistiku u sektoru bezbjednosti koristiti prilikom izvještavanja o realizaciji AP za R SBUN 1325 i pratećih rezolucija od strane aktera koji rade na njihovoj primjeni</p>	<p>Rodno senzitivni statistički podaci korišćeni prilikom izvještavanja o primjeni AP za R SBUN 1325 i pratećih rezolucija</p> <p>Prilikom dostavljanja podataka za potrebe izrade izvještaja, nosioci aktivnosti, koriste rodno senzitivne statističke podatke.</p>	<p>MO/VCG, MUP/UP, ANB, UPiC, UIKS, PA, uz koordinaciju MRG</p>	<p>III kvartal 2022. godine</p>	<p>IV kvartal 2022. godine</p>			<p>Nijesu potrebna finansijska sredstva</p>	<p>0€</p>	
<p>4.6. Publikovati rodno razvrstanu statistiku u sektoru bezbjednosti u zvaničnim publikacijama MONSTAT-a</p>	<p>Objavljena publikacija</p> <p>MONSTAT je u saradnji sa drugim državnim institucijama, objavio publikaciju „Žene i muškarci u Crnoj Gori“ koja, sadrži i rodno</p>	<p>MONSTAT, MO/VCG, MUP/UP, ANB, UPiC, UIKS, PA</p>	<p>III kvartal 2022. godine</p>	<p>IV kvartal 2022. godine</p>			<p>Nije preciziran iznos</p>	<p>Nije dostavljen izvještaj o utrošku sredstava.</p>	<p>Budžet</p>

	razvrstanu statistiku u sektoru bezbjednosti.							
--	---	--	--	--	--	--	--	--

STRATEŠKI CILJ I: Povećanje učešća žena u odlučivanju i mirovnim procesima
STRATEŠKI CILJ II: Zaštita žena i djevojaka u konfliktnim zonama

Operativni cilj 5: Povećati zastupljenost žena u aktivnostima i procesima donošenja odluka u sektoru bezbjednosti i izgradnje mira

Indikator učinka a)	Procenat žena na komandnim dužnostima	Polazne vrijednosti: VCG - 12	Prelazne vrijednosti: VCG - 26	Ostvarena vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta: VCG - 32 (od čega 20 na komandirskim, devet načelničkim i tri na savjetničkim mjestima)
Indikator učinka b)	Procenat žena koje su na rukovodećim pozicijama u bezbjednosnom sektoru	Polazne vrijednosti: MO - 15,90% ANB - 39,14% MUP - 54% PA - 47%	Prelazne vrijednosti: MO - 46,87% ANB - 31% MUP - 54% PA - 52%	Ostvarena vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta: MO - 56,76% ANB - 19,5% MUP/UP - 8% ¹⁷ PA - 52%
Indikator učinka c)	Zastupljenost i učestvovanje žena u mirovnim i drugim međunarodnim bezbjednosnim misijama	Polazne vrijednosti: MO/VCG - sedam žena UP - jedna žena	Prelazne vrijednosti: MO/VCG - 16 UP - nema žena u mirovnim misijama	Ostvarena vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta: MO/VCG - 28 UP - četiri žene

Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 5.	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum za vršetka	Status realizacije			Razlozi nerealizacije aktivnosti	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja
					Red	Žuto	Zeleno				
5.1. Povećati broj žena koje učestvuju u mirovnim i humanitarnim misijama u kojima učestvuje Crna Gora	Broj žena u sastavu vojnog kontingenta i sastavu policijske misije u odnosu na broj muškaraca (izražen u apsolutnim ciframa i procentualno). MO/VCG:	MO/VCG, UP	III kvartal 2021. godine	IV kvartal 2022. godine					Nije preciziran iznos	Nije dostavljen izvještaj o utrošku sredstava.	Budžet

¹⁷ U trenutku izrade izvještaja UP je organ u sastavu MUP-a, pa su iz tog razloga procenti objedinjeni.

	<p>U nekoj od mirovnih i humanitarnih misija i operacija, u izvještajnom periodu, učestvovalo je šest žena od ukupno 56 učesnika, što čini procenat od 10,71%.</p> <p>UP: U izvještajnom periodu tri žene su učestvovalе u misiji na Kipru.</p>								
5.2. Kroz kampanje i medije promovisati aktivnosti žena koje su učestvovalе u mirovnim misijama	<p>Broj medijskih nastupa žena koje su učestvovalе u mirovnim misijama; Broj aktivnosti na promovisanju aktivnosti žena u mirovnim misijama.</p> <p>MO/VCG i UP: Kontinuirano se radi na promociji položaja žena u VCG i UP, te su promovisane i aktivnosti žena koje su učestvovalе u misijama.</p> <p>MO: jedna objava. UP: šest objava.</p>	MO/VCG, UP u saradnji sa medijima i uz koordinaciju MRG	III kvartal 2021. godine	IV kvartal 2022. godine			Nije preciziran iznos	0€	Budžet
5.3. Snimiti zajedničke promotivne spotove o ženama u bezbjednosnom sektoru i ženama koje su učestvovalе u mirovnim i humanitarnim misijama	<p>Broj objavljenih spotova.</p> <p>U IV kvartalu 2022. godine upućeno je pismo namjere Kancelariji UNDP u Crnoj Gori u cilju podrške izradi zajedničkih promotivnih video spotova o ženama iz VCG i UP koje su učestvovalе u nekoj od mirovnih misija.</p>	MO/VCG i UP uz koordinaciju MRG	III kvartal 2021. godine	IV kvartal 2022. godine			Sredstva iz donacija	0€	

STRATEŠKI CILJ III: Integrisanje rodne perspektive i rodno obrazovanja u mirovne operacije

Operativni cilj 6: Podizati nivo svijesti o rodno zasnovanoj diskriminaciji, rodno zasnovanom nasilju i nasilju nad ženama i uspostaviti djelotvornu preventivnu zaštitu žena i djevojaka od rodno zasnovane diskriminacije, rodno zasnovanog nasilja i nasilja nad ženama

Indikator učinka a)	Suzbijanje diskriminacije, rodno zasnovanog nasilja i nasilja nad ženama i uspostavljanje prevencije i djelotvorne zaštite od ovih pojava	Polazne vrijednosti: Organizuju se pojedinačne obuke na ovu temu.	Prelazne vrijednosti: Organizovano je ukupno pet obuka na ove teme.	Ostvarena vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta: Povećan broj obuka na ovu temu za 5%.
----------------------------	---	---	---	---

Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 6.	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja
6.1. Organizovanje obuka s ciljem podizanja nivoa svijesti o rodno zasnovanom nasilju i nasilju nad ženama, kao društvenom problemu	-Broj obuka, seminara, radionica, treninga i dr; -broj učesnika/ca. MO/VCG: Tema rodno zasnovanog nasilja i konkretno seksualnog nasilja je uključena u preduputne obuke, kojih je, tokom 2022. godine, bilo dvije, međutim ne kao zasebne teme. U Centru za obuku u Danilovgradu, organizovana je zajednička obuka predstavnika/ca institucija bezbjednosti iz domena primjene R SBUN 1325 (sa akcentom na ljudska prava, bezbjednosne aspekte rodne ravnopravnosti, međunarodno humanitarno pravo, rodno uslovljeno nasilje, seksualno nasilje, trgovinu ljudima), kojoj je prisustvovalo 23 učesnika/ca iz Ministarstva odbrane/Vojske Crne Gore, Ministarstva unutrašnjih poslova/Uprave policije, Agencije za nacionalnu bezbjednost, Uprave prihoda	MO/VCG, MUP, ANB, UPiC, UIKS, MRSS, uz koordinaciju MRG	III kvartal 2021. godine	IV kvartal 2022. godine			Nije preciziran iznos MUP: 500,00€	Nije dostavljen izvještaj o utrošenim sredstvima MUP: 0€	Budžet

	<p>i carina, Uprave za izvršenje krivičnih sankcija, Univerziteta Crne Gore i Policijske akademije (19 ženskog i četiri muškog pola).</p> <p>MUP: U saradnji sa PA, UP je u izvještajnom periodu, realizovala dvije obuke na temu: „Nasilje u porodici i postupanje sa maloljetnim licima“. Broj učesnika/ca: 24 (četiri ženskog ili 16,66% i 20 muškog pola ili 83,33%).</p> <p>ANB: U toku 2022. godine 14 službenika/ca ANB prisustvovalo na pet obuka.</p>							
<p>6.2. Sprovođenje kampanja i medijsko praćenje s ciljem podizanja nivoa svijesti o rodno zasnovanom nasilju i nasilju nad ženama kao društvenom problemu</p>	<p>-Broj kampanja; -broj emisija ili naslova u medijima; -broj podijeljenih brošura, flajera, materijala u vezi sa predmetnom temom.</p> <p>MO/VCG: Izrađen interni Vodič za sprječavanje seksualnog uznemiravanja u VCG koji je podijeljen u formi brošure u jedinicama VCG.</p> <p>UP: U izvještajnom periodu, u saradnji sa UNDP, realizuje se kampanja „<i>Ispričaj priču do kraja</i>“.</p>	<p>MO/VCG, MUP/UP, ANB, UPiC, UIKS, MRSS, uz koordinaciju MRG</p>	<p>III kvartal 2021. godine</p>	<p>IV kvartal 2022. godine</p>		<p>Nije preciziran iznos</p>	<p>Nije dostavljen izvještaj o utrošenim sredstvima</p>	<p>Budžet</p>
<p>6.3. Obuka članova MRG o Regionalnom priručniku o sprječavanju i reagovanju na rodno zasnovanu diskriminaciju, seksualno uznemiravanje i zlostavljanje u ministarstvima odbrane i oružanim snagama zemalja Zapadnog Balkana</p>	<p>-Broj obuka; -broj učesnika.</p> <p>Regionalni priručnik o sprječavanju i reagovanju na rodno zasnovanu diskriminaciju, seksualno uznemiravanje i</p>	<p>MO u saradnji sa članovima MRG</p>	<p>I kvartal 2022. godine</p>	<p>IV kvartal 2022. godine</p>		<p>Sredstva iz donacija UNDP SEESAC</p>		

	zlostavljanje u ministarstvima odbrane i oružanim snagama zemalja Zapadnog Balkana, predstavljen je, u organizaciji UNDP SEESAC, članovima/icama MRG i Radnog tima za umrežavanje žena u bezbjednosnom sektoru. Broj učesnika/ca: 25 (23 ženskog ili 92% i dva muškog pola ili 8%).								
--	---	--	--	--	--	--	--	--	--

STRATEŠKI CILJ III: Integrisanje rodne perspektive i rodnog obrazovanja u mirovne operacije

Operativni cilj br. 7: Podizanje nivoa svijesti šire javnosti o problemu trgovine ljudima i uspostaviti djelotvornu preventivnu zaštitu žena i djevojaka od trgovine ljudima

Indikator učinka a)	Funkcionisanje Koordinacionog tijela za praćenje implementacije Strategije za borbu protiv trgovine ljudima 2019-2024. godine i pojedinačnih akcionih planova	Polazne vrijednosti: Broj održanih sastanaka na godišnjem nivou - 6	Prelazne vrijednosti: Održano šest sastanaka Koordinacionog tijela za borbu protiv trgovine ljudima tokom godine	Ostvarena vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta: Održana su četiri sastanka Koordinacionog tijela za praćenje implementacije Strategije za borbu protiv trgovine ljudima 2019-2024, iz razloga što je u oktobru formirano novo Koordinaciono tijelo.
Indikator učinka b)	Broj kampanja za podizanje nivoa svijesti javnosti o problemu trgovine ljudima	Polazne vrijednosti: Sprovedeno istraživanje opšte populacije o stepenu znanja o fenomenu trgovine ljudima.	Prelazne vrijednosti: Sprovedeno šest projekata/programa NVO koje su u značajnoj mjeri podigle nivo svijesti javnosti o fenomenu trgovine ljudima	Ostvarena vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta: Potpisan ugovor sa NVO na osnovu rezultata Javnog konkursa „Zajedno u borbi protiv trgovine ljudima“ za čiju realizaciju je opredijeljeno 40,000.00€ eura iz državnog budžeta. Odlukom Komisije za raspodjelu sredstava izabrano je pet NVO čiji će se projekti finansirati.

Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 7.	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja

<p>7.1. Organizovanje obuka s ciljem podizanja nivoa svijesti javnosti o pojavnim oblicima trgovine ljudima, sa posebnim osvrtom na prosjačenje, rane ugovorene brakove (nedozvoljeni brakovi) i radnu eksploataciju</p>	<p>-Broj obuka; -broj učesnika/ca.</p> <p>MUP: - održana je radionica za prezentaciju web aplikacije za identifikaciju žrtava trgovine ljudima i rad na predloženim indikatorima za različite oblike eksploatacije, u saradnji sa Međunarodnom organizacijom za migracije IOM. Broj učesnika/ca: 15 (MUP, MRSS i UIP); - organizovan je set obuka na temu: „Primjena smjernica za obavljanje razgovora sa osobama za koje postoji sumnja da su žrtve trgovine ljudima sa ponuđenim setom pitanja“, namijenjenih prvenstveno policijskim službenicima i socijalnim radnicima. Broj učesnika/ca: 52; - u saradnji sa Ministarstvom zdravlja i uz podršku Njemačke organizacije za međunarodnu saradnju GIZ organizovana je „Prezentacija zdravstvenih indikatora i regionalnih standardnih operativnih procedura za identifikaciju žrtava i potencijalnih žrtava trgovine ljudima“. Broj učesnika/ca: 17; -organizacija dvije obuke na temu: „Uloga zdravstvenih radnika u borbi protiv trgovine ljudima“. Broj učesnika: 22; -obuka na temu „Identifikacija i upućivanje žrtava trgovine ljudima-</p>	<p>MUP, MPLJMP, MFISS uz koordinaciju MRG</p>	<p>III kvartal 2021. godine</p>	<p>IV kvartal 2022. godine</p>		<p>Nije preciziran iznos</p> <p>MUP: 1.000,00€</p>	<p>MLJMP: 265.000,00 € 18.201,74€ 3.000,00€</p> <p>MUP: 0€</p>	<p>Budžet i donacije</p>
---	--	---	---	--	--	--	--	--------------------------

	<p>primjena Nacionalnog plana za formalnu identifikaciju žrtava trgovine ljudima". Broj učesnika: 48.</p> <p>Predstavnici MUP-a su takođe, u izvještajnom periodu, učestvovali u radu Upravnog odbora projekta „Moj život“ koji realizuje MLJMP, a kofinansiran je od strane EU i Vlade Crne Gore. Učešće se ogledalo u projektnim aktivnostima, kao npr. radionice namijenjene za predstavnike javnih vlasti, a u odnosu na temu ugovorenih brakova i prosjačenja.</p> <p><u>MLJMP:</u> Realizuje projekat pod nazivom: „Kampanja o dječijim /ugovorenim brakovima, nasilju u porodici i prosjačenju“. U okviru ovog projekta realizovane su dvije kampanje: kampanja podizanja svijesti RE zajednice i lokalnih institucija i javnu informativno-promotivnu, medijsku kampanju za širu javnost. U okviru prve realizovano je: osam radionica za RE zajednicu, jedanaest radionica za lokalne institucije i šest trodnevnih foruma. U okviru ove kampanje ukupno je bilo 147 medijskih objava direktno vezanih za kampanju „Moj život“ i 155 medijskih objava na teme ranih brakova,</p>								
--	---	--	--	--	--	--	--	--	--

	<p>nasilja u porodici i prosjačenja na ulicama. Realizovano je 12 medijskih događaja, 15 gostovanja na TV stanicama, kao i 32 priloga na TV i radio stanicama.</p> <p>Pored navedenog, MLJMP u saradnji sa NVO „Centar za Romske inicijative“, realizuje projekat „Osnaživanje zajednice do suzbijanja nasilja u porodici i dječijih ugovorenih brakova u Crnoj Gori“. S tim u vezi, 15 romskih i egipćanskih aktivistkinja i članica REA Mreže PRVA su osnažene da utiču i prate politike vezane za prava Romkinja i Egipćanki i rodno zasnovanog nasilja na lokalnim i nacionalnim nivoima i aktivno su uključene u suzbijanju nasilja u porodici i dječijih ugovorenih brakova;</p> <p>Organizovane su tri inicijative u Nikšiću, Podgorici i Beranama 500 porodica (procjena je da je oko 2000 Roma /Romkinja i Egipćana/Egipćanki, djevojčica i dječaka) upoznato sa svojim pravima i posljedicama dječjeg ugovorenog braka kao i iznačaju povjerenja između roditelja i djece sa fokusom na djevojčice.</p> <p>MLJMP je organizovao i obuku za saradnike odnosno medijatore, na temu: „Borba protiv trgovine ljudima i ugovorenih brakova“, kojoj je prisustvovalo 21 lice.</p>								
--	---	--	--	--	--	--	--	--	--

<p>7.2. Sprovođenje kampanja i medijsko praćenje s ciljem podizanja nivoa svijesti o pojavnim oblicima trgovine ljudima, sa posebnim osvrtom na prosjačenje, rane ugovorene brakove (nedozvoljeni brakovi) i radnu eksploataciju</p>	<p>-Broj kampanja; -broj emisija, ili natpisa u medijima.</p> <p>MUP: MUP je, u saradnji i uz podršku Ambasade SAD-a otpočelo realizaciju višemjesečne kampanje posvećene promociji SOS linije za žrtve trgovine ljudima sa 11 66 66, koja je dostupna 24 časa i prema kojoj su pozivi besplatni i anonimni sa svih mreža u Crnoj Gori, a na kojoj građani mogu dobiti sve potrebne informacije u vezi sa problemom trgovine ljudima kao i službama za pomoć. S tim u vezi, u julu 2022. godine, izrađen i novi spot za pomoć SOS linije za žrtve trgovine ljudima u Crnoj Gori koji se redovno emituje na više TV kanala u zemlji.</p> <p>U izvještajnom periodu, bilo je ukupno 2344 poziva na SOS liniji, od toga 932 informativnih poziva, 437 prekinutih poziva i 975 ostalih poziva koji su sadržali elemente drugih oblika nasilja i koji su u tom slučaju proslijeđivani nadležnim institucijama.</p> <p>U okviru obilježavanja Evropskog dana borbe protiv trgovine ljudima, 18. oktobra 2022. godine predstavnice MUP-a, tačnije Odjeljenja za borbu protiv trgovine ljudima gostovale su na više TV kanala u zemlji i tom prilikom govorile o problematici trgovine ljudima i preduzetim</p>	<p>MUP, MPLJMP, MFISS uz koordinaciju MRG</p>	<p>III kvartal 2021. godine</p>	<p>IV kvartal 2022. godine</p>			<p>Nije preciziran iznos</p>	<p>MUP: 0€</p>	<p>Budžet i donacije</p>
---	--	---	---------------------------------	--------------------------------	--	--	------------------------------	--------------------	--------------------------

	<p>aktivnostima od strane ovog odjeljenja, a sve u cilju bližeg upoznavanja šire javnosti sa tim fenomenom.</p> <p>MUP se pridružilo kampanji, koju je predložila Vlada Republike Slovenije, u sklopu predsjedavanja EU, a povodom obilježavanja 16. dana borbe protiv trgovine ljudima, kroz pristupanje zajedničkoj Izjavi koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima, u cilju doprinosa dodatnim međunarodnim naporima na suzbijanju nastanka potencijalnih slučajeva trgovine ljudima. Ista je objavljena od strane Vlade Republike Slovenije na relevantnoj internet stranici.</p> <p>Izrađen je flajer (u saradnji sa IOM), koji je preveden na ukrajinski jezik, i plan je da naredne godine bude distribuiran licima koja su u u Crnu Goru izbjegla iz Ukrajine. Ovo iz razloga što su ova lica, identifikovana kao ranjiva kategorija, u odnosu na fenomen trgovine ljudima i u tom smislu je posebna pažnja posvećena njihovom informisanju.</p> <p>U saradnji sa Crvenim krstom, MUP je, u izvještajnom periodu, kreiralo informaciju koja je dostupna na servisu koji Crveni krst obezbjeđuje za lica izbjegla iz Ukrajine (telefonska linija), a ista se odnosi na fenomen trgovine</p>								
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

	<p>ljudima i dostupne službe za pomoć i podršku.</p> <p>MLJMP: Realizuje projekat pod nazivom: „Kampanja o dječijim /ugovorenim brakovima, nasilju u porodici i prosjačenju“. U okviru ovog projekta realizovane su dvije kampanje: kampanja podizanja svijesti RE zajednice i lokalnih institucija i javnu informativno-promotivnu, medijsku kampanju za širu javnost. U okviru prve realizovano je: osam radionica za RE zajednicu, jedanaest radionica za lokalne institucije i šest trodnevnih foruma. U okviru ove kampanje ukupno je bilo 147 medijskih objava direktno vezanih za kampanju „Moj život“ i 155 medijskih objava na teme ranih brakova, nasilja u porodici i prosjačenja na ulicama. Realizovano je 12 medijskih događaja, 15 gostovanja na TV stanicama, kao i 32 priloga na TV i radio stanicama. Pored navedenog, MLJMP u saradnji sa NVO „Centar za Romske inicijative“, realizuje projekat „Osnaživanje zajednice do suzbijanja nasilja u porodici i dječijih ugovorenih brakova u Crnoj Gori“. S tim u vezi, 15 romskih i egipćanskih aktivistkinja i članica REA</p>								
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

	<p>Mreže PRVA su osnažene da utiču i prate politike vezane za prava Romkinja i Egipćanki i rodno zasnovanog nasilja na lokalnim i nacionalnim nivoima i aktivno su uključene u suzbijanju nasilja u porodici i dječijih ugovorenih brakova;</p> <p>Organizovane su tri inicijative u Nikšiću, Podgorici i Beranama 500 porodica (procjena je da je oko 2000 Roma /Romkinja i Egipćana/Egipćanki, djevojčica i dječaka) upoznato sa svojim pravima i posljedicama dječjeg ugovorenog braka kao i iznačaju povjerenja između roditelja i djece sa fokusom na djevojčice.</p> <p>MLJMP je organizovao i obuku za saradnike odnosno medijatore, na temu: „Borba protiv trgovine ljudima i ugovorenih brakova“, kojoj je prisustvovalo 21 lice.</p>								
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

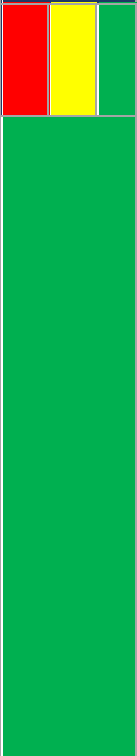
STRATEŠKI CILJ II: Zaštita žena i djevojaka u konfliktnim zonama				
Operativni cilj br. 8: Unaprijediti saradnju na primjeni R SBUN 1325 i pratećih rezolucija				
Indikator učinka a)	Značaj zaštite žena i djevojaka u konfliktnim zonama	<u>Polazne vrijednosti:</u>	<u>Prelazne vrijednosti:</u>	<u>Ostvarena vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta:</u>
		Nije organizovana obuka po ovom pitanju za institucije koje su uključene u sprovođenje AP-a.	Obuka dogovorena za realizaciju u 2022. godini, uz ekspertsku i finansijsku podršku UNDP SEESAC.	Organizovana obuka u saradnji sa UNDP SEESAC, na temu: „Zaštita žena i djevojaka u konfliktnim zonama“, kojoj je prisustvovalo 17 rodni mehanizama iz VCG, UP i ANB, i s tim u vezi prošireno znanje polaznika obuke.

Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 8.	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije			Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja
8.1. Organizovati kampanje i medijske promocije radi podizanja nivoa svijesti javnosti o mogućnostima školovanja i zapošljavanja žena u sektoru bezbjednosti	<p>-Broj kampanja; -broj emisija, nastupa u medijima ili natpisa u medijima.</p> <p>MO/VCG: Ministarstvo odbrane je organizovalo ljetnji vojni kamp na kojem je učestvovalo 29 srednjoškolaca, od čega 17 muškaraca i 12 žena. Ministarstvo je započelo promociju Vojske i vojnog poziva u srednjim školama, u 12 crnogorskih opština. Ovu aktivnost sprovelo je 12 mladih oficira/ki. Manifestacija „Vojska u vašem gradu“ realizovana je u Podgorici, na Trgu nezavisnosti, za Dan Vojske, u okviru čega je organizovana izložba fotografija pod nazivom „Crnogorska vojska kroz vrijeme“, a uoči centralne proslave Dana Vojske na Trgu nezavisnosti je organizovana. Slična manifestacija u Baru, Kolašinu, Pljevljima, Bijelom Polju i Danilovgradu. Takođe, organizovana je i izložba „Putevima Pete proleterske brigade“ u holu Gradskog parlamenta. Ministarstvo odbrane je, u decembru, organizovalo promociju vojnog poziva u Tržnom centru „Big Fashion“.</p>	MO, MUP/UP i PA i uz koordinaciju MRG	III kvartal 2021. godine	IV kvartal 2022. godine				Nije preciziran iznos	Nije dostavljen izvještaj o utrošenim sredstvima	Budžet	

	<p>Sve aktivnosti su medijski praćene.</p> <p>MUP/UP: U izvještajnom periodu, realizovana je jedna kampanja pod nazivom „Za više žena u Policiji“. U okviru ove kampanje, realizovano je šest gostovanja, na pet TV kanala, kojim prilikom su, u periodu od 15 do 30 dana, emitovani spotovi, i podjeljeno 60 brošura. Takođe, promotivni spotovi su emitovani na TV stanicama mjesec dana pred upis na PA, više puta u toku dana.</p>							
<p>8.2. Obuka rodnih trenera na temu zaštite žena i djevojaka u konfliktnim zonama</p>	<p>-Broj obuka; -broj rodnih trenera koji su učestvovali na obukama.</p> <p>MO/VCG: U oktobru 2022. godine, MO je, u saradnji sa UNDP SEESAC, organizovao jednu obuku na temu: „Zaštita žena i djevojaka u konfliktnim zonama“, kojoj je prisustvovalo 17 rodnih mehanizama iz VCG, UP i ANB, od čega osam žena ili 47,1% i devet muškaraca ili 52,9% od ukupnog broja učesnika/ca.</p>	<p>MO/VCG, MUP/UP uz koordinaciju MRG</p>	<p>I kvartal 2022. godine</p>	<p>IV kvartal 2022. godine</p>		<p>Sredstva iz donacija UNDP SEESAC</p>		

<p>STRATEŠKI CILJ I: Povećanje učešća žena u odlučivanju i mirovnim procesima; STRATEŠKI CILJ II: Zaštita žena i djevojaka u konfliktnim zonama; STRATEŠKI CILJ III: Integrisanje rodne perspektive i rodnog obrazovanja u mirovne operacije.</p>				
<p>Operativni cilj br. 9: Unaprijediti saradnju na primjeni R SBUN 1325 i pratećih rezolucija</p>				
<p>Indikator učinka a)</p>	<p>Uspostavljanje polugodišnjeg izvještavanja radi unaprijeđenja monitoringa i izvještavanja o sprovođenju aktivnosti i</p>	<p><u>Polazne vrijednosti:</u></p>	<p><u>Prelazne vrijednosti:</u></p>	<p><u>Ostvarena vrijednost na kraju sprovođenja strateškog dokumenta:</u></p>

	<p>uspostavljanja interne prakse u MRG</p> <p>Postupanje u skladu sa Uredbom o načinu i postupku izrade, usklađivanja i praćenja sprovedenja strateških dokumenata i Metodologijom za razvijanje politika, izradu i praćenje sprovedenja strateških dokumenata.</p>	<p>Nema polugodišnjeg izvještavanja MRG.</p> <p>Postupanje u skladu sa Uredbom i Metodologijom.</p>	<p>Nije ostvaren sistem polugodišnjeg izvještavanja.</p> <p>Nosioci aktivnosti u izvještavanju, postupaju u skladu sa Uredbom o načinu i postupku izrade, usklađivanja i praćenja sprovedenja strateških dokumenata i Metodologijom za razvijanje politika, izradu i praćenje sprovedenja strateških dokumenata, te su usklađivani izvještaji i posljednji program u skladu sa navedenim.</p>	<p>Nije uspostavljen sistem polugodišnjeg izvještavanja. Ovo iz razloga konstantnih organizacionih i kadrovskih promjena u svim institucijama, što je uslovljavalo promjene i unutar MRG.</p> <p>Nosioci aktivnosti u potpunosti praktikuju propisane procedure i pravile u okviru Uredbe o načinu i postupku izrade, usklađivanja i praćenja sprovedenja strateških dokumenata i Metodologije za razvijanje politika, izradu i praćenje sprovedenja strateških dokumenata.</p>
--	---	---	---	---

Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 9.	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum za vršetka	Status realizacije	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja
<p>9.1. MRG jednom godišnje izvještava o sprovođenju AP za primjenu R SBUN 1325 i pratećih rezolucija Vladu Crne Gore i Odbor za rodnu ravnopravnost, a članovi MRG dostavljaju polugodišnje izvještaje MO.</p> <p>Objavlivanje godišnjeg izvještaja na zvaničnim sajtovima Vlade i ministarstava koja su angažovana u sprovođenju aktivnosti utvrđenih AP za realizaciju R SBUN 1325 i pratećih rezolucija</p>	<p>-Podniet godišnji izvještaj za 2021. godinu i izrađen polugodišnji izvještaj za 2022. godinu;</p> <p>-objavljeni izvještaji na zvaničnim sajtovima Vlade i ministarstava koja su angažovana u sprovođenju aktivnosti utvrđenih AP za realizaciju R SBUN 1325 i pratećih rezolucija.</p> <p>MO: Vlada Crne Gore je u martu 2022. godine usvojila Godišnji izvještaj o realizaciji aktivnosti iz Programa sprovođenja AP za R SBUN 1325 za 2021. godinu. Izvještaj je objavljen na zvaničnim sajtovima Vlade i MO i predstavljen Odboru za rodnu ravnopravnost.</p>	MO uz koordinaciju MRG	III kvartal 2021. godine	IV kvartal 2022. godine			Nijesu potrebna finansijska sredstva	0€	/

9.2. Medijsko praćenje aktivnosti od značaja MRG	-Broj objava; -broj medijskih natpisa. MO: U izvještajnom periodu crnogorski web portali su objavljivali informaciju da je usvojen Godišnji izvještaj o realizaciji AP za R SBUN 1325 za 2021.godinu (broj objava i broj medijskih natpisa: 10). Takođe, sastanci MRG su praćeni od strane Biroa za odnose sa javnošću MO i redovno objavljivani na zvaničnim internet stranicama i društvenim mrežama MO i VCG.	MO uz koordinaciju MRG	III kvartal 2021. godine	IV kvartal 2022. godine			Nijesu potrebna finansijska sredstva	0€	/
9.3. Izraditi predlog izvještaja o sprovođenju AP za primjenu R SBUN 1325 za četvorogodišnji period	-Izrađeni nalazi evaluacije; -izrađen predlog izvještaja. MO: Direkcija za strateško planiranje odbrane u Direktoratu za politiku odbrane (MO) izradila je izvještaj o nalazima evaluacije o sprovođenju AP za R SBUN 1325 za četvorogodišnji period. MO je u koordinaciji sa članovima/icama MRG pripremila Predlog završnog izvještaja o realizaciji AP za R SBUN 1325, za period 2019-2022.godina.	MO uz koordinaciju MRG	III kvartal 2022. godine	IV kvartal 2022. godine			Sredstva iz donacija	Nijesu utrošena sredstva	/

Sprovedenom
 evaluacijom
 realizacije AP
 za R SBUN
 1325, data
 je
 sistematična i
 objektivna
 procjena da li
 su i koliko
 uspješno
 postignuti
 rezultati i
 ispunjeni
 utvrđeni
 operativni,
 odnosno,
 strateški
 ciljevi.
 Ujedno, date
 su konkretne
 preporuke za
 naredni ciklus
 planiranja.

4. NALAZ EVALUACIJE

Kraj četvorogodišnjeg perioda implementacije AP za R SBUN 1325, podrazumijeva izradu završnog izvještaja o njegovoj realizaciji i stepenu implementacije propisanih aktivnosti tokom navedenog perioda. Iako ovaj dokument nije izrađen u skladu sa Metodologijom razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata¹⁸ u Crnoj Gori, izrada završnog izvještaja je predviđena ovom metodologijom, koja, između ostalog, podrazumijeva i sprovođenje evaluacije, čiji će nalaz biti sastavni dio Završnog izvještaja o implementaciji AP za R SBUN 1325.

Takođe, Metodologijom razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata, utvrđen je i način sprovođenja evaluacije, koja se bazira na kriterijumima koji procjenjuju: relevantnost, koherentnost/sinergiju, efektivnost, efikasnost, uticaj i održivost.

Tabela 1: Kriterijumi za evaluaciju¹⁹

Kriterijum	Šta znači?
RELEVANTNOST	Posmatra odnos između potreba i problema i ciljeva djelovanja. Stvari se mijenjaju vremenom – određeni ciljevi mogu biti postignuti ili zamijenjeni; potrebe i problemi se mijenju, nove/i se pojavljuju.
KOHERENTNOST/ SINERGIJA	Kompatibilnost i usklađenost strateškog dokumenta s drugim strategijama, projektima, javnim politikama u zemlji, sektoru ili instituciji.
EFEKTIVNOST	Koliko se dobro koriste resursi? Odnos između upotrebljenih resursa (ljudskih i finansijskih) i promjena koje su oni proizveli (pozitivnih ili negativnih). Efikasnost mjeri proizvedeno – kvalitativno i kvantitativno – u odnosu na uloženo. Upotreba što jeftinijih resursa sa ciljem postizanja željenih rezultata.

¹⁸ Dio 6 – Obavezni elementi završnog izvještaja o sprovođenju strateškog dokumenta, Dio 7 – Obavezni elementi evaluacije (drugo, dopunjeno izdanje), www.gsv.gov.me

¹⁹ Metodologija razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata (drugo dopunjeno izdanje), Tabela 10 – Kriterijumi evaluacije, www.gsv.gov.me

EFIKASNOST	Da li su intervencijom dostignuti ciljevi? Mjeri stepen postignuća ciljeva ili koliko se očekuje da budu postignuti. Mjeri stepen do kojeg je određena aktivnost ili grupa srodnih aktivnosti dovela do postizanja ciljeva na koji se odnose.
UTICAJ	Koja se promjena dostigla intervencijom? Promjene koje očekujemo da će se dogoditi usljed sprovođenja. Uticaji mogu da se dogode tokom različitih vremenskih okvira, kao i da utiču na različite subjekte. Uticaji mogu biti pozitivni i negativni, neposredni i posredni, planirani ili neplanirani, u oblasti bilo koje dimenzije (društvene, ekonomske, ekološke, političke, itd.)
ODRŽIVOST	Da li će dobrobiti trajati i nakon završetka strateškog dokumenta? Nastavak reformi. Otpornost na rizik. Mjerenje vjerovatnoće da će se dobrobiti određene aktivnosti nastaviti nakon prestanka finansiranja od strane donatora. Projekti moraju biti ekološki kao i finansijski održivi?

U vezi sa navedenim, evaluacija predmetnog plana je planirana i sprovedena sa ciljem da unaprijedi cjelokupan proces praćenja implementacije, olakša i podrži donošenje odluka, te jasno prikaže rezultate koji će biti osnov izrade novog AP za R SBUN 1325, za naredni četvorogodišnji period. Glavni fokus evaluacije je usmjeren na procjenu ostvarenog napretka u odnosu na očekivane rezultate definisane 2019. godine. Okvir evaluacije je sveobuhvatan i uključuje indikatore i podatke o procesima i ostvarenim rezultatima.

Evaluacija je sprovedena kroz tri faze: pripremnu fazu, sprovođenje evaluacije, sačinjavanje i komuniciranje nalaza evaluacije. Pripremna faza inicirana je zahtjevom²⁰ Direkciji za strateško planiranje odbrane, Direktorata za politiku odbrane, sa ciljem da uspostavi evaluacioni tim (ili lice) koje će sprovesti evaluaciju realizacije AP za R SBUN 1325. Direkcija za strateško planiranje odbrane, kao organizaciona jedinica Ministarstva odbrane, koja nije učestvovala u izradi i implementaciji predmetnog strateškog dokumenta, je, u saradnji sa relevantnim instancama, definišući opseg evaluacije, slijedeći kriterijume evaluacije, uspostavila evaluacionu mapu puta, odnosno evaluaciju sprovedla kombinovanom metodom. To je podrazumijevalo prikupljanje i desk-analizu strateških dokumenata, izvještaja i ostalih akata koje su od značaja za sprovođenje evaluacije i izradu nalaza evaluacije. Tim povodom, prikupljena su i analizirana sljedeća dokumenta: Rezolucija Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija – „Žene, mir i bezbjednost“, Akcioni plan za primjenu Rezolucije Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija 1325 – „Žene, mir i bezbjednost“ 2019-2022, Izvještaj o realizaciji aktivnosti iz Programa sprovođenja Akcionog plana za primjenu Rezolucije Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija – „Žene, mir i bezbjednost“ (2019-2022), za period 2019-2020. godina, Godišnji izvještaj za AP za R SBUN 1325 za 2021. godinu, Primjena Agende „Žene, mir i bezbjednost“ u Crnoj Gori – Dostignuća i preporuke, Smjernice za izvještavanje o implementaciji aktivnosti iz Programa sprovođenja AP za R SBUN 1325, Nacrt završnog izvještaja o realizaciji Akcionog plana za implementaciju Strategije odbrane Crne Gore 2019-2022 za 2022. godinu, kao i ostale studije i izvještaji različitih institucija i organizacija, koja su od značaja za sagledavanje sveobuhvatnog konteksta relevantnog za predmet

²⁰ Akt Direktorata za ljudske resurse br. 06011-801/22-6963, od 16.9.2022. prema Direkciji za strateško planiranje odbrane, DPO, Ministarstva odbrane.

R SBUN 1325. Takođe, obavljani su razgovori sa ključnim akterima/nosiocima aktivnosti iz predmetnog plana, težeći da različiti akteri/nosioci aktivnosti odgovore na istovjetna pitanja.

Nakon detaljnog sagledavanja i analize prikupljenih podataka, uključujući i razgovore sa akterima/nosiocima pojedinih aktivnosti iz predmetnog dokumenta, predstavljeni su nalazi evaluacije u odnosu na ključne evaluacione kriterijume: relevantnost, koherentnost/sinergija, efektivnost, efikasnost, uticaj i održivost.

➤ RELEVANTNOST

U ovom dijelu, težilo se odgovoriti na sljedeća referentna pitanja:

- ✓ Da li Akcioni plan 2019-2022 tretira glavne ciljeve Rezolucije Savjeta Bezbjednosti Ujedinjenih Nacija 1325 – „Žene, mir i bezbjednost“ u Crnoj Gori?
- ✓ Koliko su relevantni utvrđeni strateški i operativni ciljevi AP za R SBUN 1325?
- ✓ Da li je prava institucija nadležna za koordiniranje implementacije Akcionog plana 2019-2022?
- ✓ Jesu li izvršena prilagođavanja u cilju odgovora na spoljne nepredviđene uticaje (pandemija Covid 19)?
- ✓ Da li je dokument doprinio stvaranju povoljnijih uslova za bolji položaj i uloge žena u zemlji?

Uzimajući u obzir da je R SBUN 1325 dobro pozicionirana i utemeljena na činjenicama da: postoji značajna nesrazmjernost između stvarnog položaja žena i moguće uloge žena u oblasti mira i bezbjednosti; postoji specifičan uticaj oružanog sukoba na žene i djevojčice; je važna uloga žene u izgradnji mira i postkonfliktnom oporavku zemlje, **AP za R SBUN 1325 je**

bio relevantan tokom cijelog četvorogodišnjeg perioda implementacije. Relevantnost strateških i operativnih ciljeva je nesporna jer su usmjereni na ključne oblasti jačanja rodne ravnopravnosti, smanjenja diskriminacije i promovisanja uloge žene u oružanim sukobima, a posebno u postkonfliktnoj fazi razvoja zemlje i održavanja mira.

AP za R SBUN 1325 targetirao je tri, od četiri, osnovna stuba R SBUN 1325 i njoj pratećih rezolucija, pa se tako strateški ciljevi postavljeni u crnogorskom AP za R SBUN 1325, direktno odnose **na stub 1 - participaciju**, gdje je definisan strateški cilj 1 – „Povećanje učešća žena u odlučivanju i mirovnim operacijama“ (1), **stub 2 - zaštitu**, gdje je definisan strateški cilj 2 - „Zaštita žena i djevojaka u konfliktnim zonama“ (2) i **stub 3 - prevenciju, gdje je definisan strateški cilj 3** – „Integracija rodne perspektive i rodnog obrazovanja u mirovne operacije“ (3).

Navedeni strateški ciljevi su dalje razrađeni kroz konkretne operativne ciljeve (9), koji su takođe oslonjeni na glavne stubove R SBUN 1325, kao što je prikazano u tabeli koja slijedi:

Tabela 2: Operativni ciljevi

Operativni ciljevi
<ol style="list-style-type: none">1. Osnaživanje uloge institucionalnih mehanizama za praćenje primjene i sprovođenja AP za implementaciju R SBUN 1325 i pratećih rezolucija;2. Jačanje rodne perspektive kroz učešće u međunarodnim aktivnostima na primjeni R SBUN 1325 i pratećih rezolucija;3. U obrazovne programe na svim nivoima integrisati rodnu perspektivu uključujući i aktivnosti na primjeni R SBUN 1325 i pratećih rezolucija, posebno onih koje se odnose na rodne aspekte ljudske bezbjednosti i očuvanje mira u cilju integrisanja rodne perspektive i rodnog obrazovanja u mirovne operacije;4. Uvesti rodno balansiranu zastupljenost u aktivnostima sistema bezbjednosti;5. Povećati zastupljenost žena u aktivnostima i procesima donošenja odluka u sektoru bezbjednosti i izgradnje mira;6. Podizati nivo svijesti o rodno zasnovanoj diskriminaciji, rodno zasnovanom nasilju i nasilju nad ženama i uspostaviti djelotvornu preventivnu zaštitu žena i djevojaka od rodno zasnovane diskriminacije, rodno zasnovanog nasilja i nasilja nad ženama;7. Podizanje nivoa svijesti šire javnosti o problemu trgovine ljudima i uspostaviti djelotvornu preventivnu zaštitu žena i djevojaka od trgovine ljudima;8. Unaprijediti saradnju na primjeni R SBUN 1325 i pratećih rezolucija;9. Unaprijediti efikasnost praćenja realizacije AP za primjenu R SBUN 1325 i pratećih rezolucija.

Opravdana relevantnost AP za R SBUN 1325, svakako se očitava i iz utvrđenih statističkih podataka²¹, koji navode da je: prosječna zarada žene za 14% niža od prosječne zarade muškarca u Crnoj Gori; među korisnicima penzije u Crnoj Gori, žena je 28 561, dok je penzionisanih 46 509 muškaraca; kao i da među nosiocima vlasništva nad imovinom, žene čine 4% vlasništva kuća, 8% su vlasnice imanja (zemljište), a 14% je vlasnica vikendica. Kada je riječ o privrednoj djelatnosti, žene su vlasnice 9.6% privrednih subjekata.

Međutim, relevantnost akcionog plana je pokrivena i mnogim aktima. Tako npr. prioriteta definisani Srednjoročnim programom rada Vlade Crne Gore za period 2018-2020. posebno ističu preduzimanje adekvatnih mjera na unaprijeđenju položaja žena u crnogorskom društvu; dosljednu primjenu Zakona o rodnoj ravnopravnosti; potrebu za većim učešćem žena u javnom i političkom životu; pozivaju na kreiranje preduslova za njihovu ekonomsku emancipaciju, uz sprječavanje i zaštitu od nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Sve navedeno je dovelo do jasnog utvrđivanja strateških ciljeva, koji su zatim determinisali operativne ciljeve sa aktivnostima, koje je trebalo sprovesti kako bi se oni ispunili. U kontekstu međunarodnih obaveza Crne

²¹ Akcioni plan za primjenu Rezolucije SBUN 1325 – „Žene, mir i bezbjednost” (2019-2022).

Gore, posebna pažnja je data na kompletan međunarodno-pravni okvir koji pokriva ovu oblast u formatima UN, NATO²², EU, OEBS. Takođe, važno je navesti da Ustav Crne Gore²³ izričito propisuje da su potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšte prihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni dio unutrašnjeg pravnog poretka, i da imaju primat nad domaćim zakonodavstvom, pa se neposredno primjenjuju kada odnose uređuju drukčije od unutrašnjeg zakonodavstva.

S druge strane, iako neusklađeno sa metodološkim pristupom, u smislu povezivanja pojedinih operativnih ciljeva sa više strateških ciljeva, relevantnost njihove međusobne povezanosti sa postulatima R SBUN 1325 nije upitna. Međutim, ostaje pitanje da li je predmetni plan, u pogledu ispunjavanja utvrđenih strateških i operativnih ciljeva, bio zasnovan na kvalitetnoj analizi eventualnih rizika po njegovu realizaciju tokom perioda 2019-2022. godine. S tim u vezi, evidentno je da je postulat koji se odnosi na pomoć i oporavak u većoj mjeri izostavljen, što se može vidjeti posebno u izvanrednim okolnostima, poput uticaja koji je imala pandemija Covid19, iz razloga što je trebalo više pažnje pokloniti smanjenju rizika i ublaživanju posljedica sličnih situacija, uzimajući u obzir različite potrebe žena i muškaraca²⁴.

Pored navedenog, relevantnost nacionalnog AP za R SBUN 1325, potvrđuje i njegova usklađenost sa:

- R SBUN 1325 na način što su ciljevi koncipirani prema gotovo svim osnovnim načelima. Pored toga, usklađen je u većoj mjeri i sa pratećim UN Rezolucijama²⁵;
- Pekinškom deklaracijom i Platformom za akciju, u vezi institucionalnih promjena i napretka na nacionalnom nivou, većeg učešća žena u mirovnim misijama i operacijama i povećanja svijesti o potrebi njihove zaštite u konfliktnim situacijama, kroz obavezne obuke za pripadnike/ce koji/e se angažuju u međunarodnim misijama i operacijama;
- Zajedničkom bezbjednosnom i odbrambenom politikom EU, u dijelu tretiranja tema u vezi sa zabranom diskriminacije, posebno u sektoru bezbjednosti i u primjeni R SBUN 1325, na što upućuje i NATO Direktiva Strateških komandi (br. BI-SCD 40-1), kojom se zemlje članice pozivaju²⁶ na primjenu ove Rezolucije.

²² NATO je u septembru 2009. godine donio Stratešku komandnu direktivu (BI-SCD-40-1), koja obavezuje sve zemlje članice NATO (i Programa partnerstva za mir) da obezbijede implementaciju R SBUN 1325 i integrišu rodnu perspektivu u sistem odbrane. U svim NATO komandama, kao i u NATO vođenim operacijama imenovane su osobe na dužnosti rodni savjetnika na različitim nivoima, a uspostavljen je i sistem sprovođenja obuka na temu R SBUN 1325 i rodne ravnopravnosti.

²³ Član 9 Ustava Crne Gore.

²⁴ Prilikom implementacije aktivnosti iz AP za R SBUN 1325, zbog objektivnih aktivnosti, poput pandemije virusom Covid19, kreirane su određene online kampanje i aplikacije, koje su imale uticaj na zaštitu žena, posebno u oblasti nasilja u porodici, što je predstavljalo temu od značaja u situacijama koje su iziskivale drugačije radne, pa i samim tim životne navike. S druge strane, planirane obuke nijesu mogle biti realizovane u zadatom terminu, ili uopšte. Pored toga, pandemija Covid19 nije uticala na sastanke MRG, koji su se organizovali po planu, uz poštovanje mjera, dok su određene institucije obuke realizovale online, umjesto, kako je planirano, uživo, poput Uprave za ljudske resurse. Na osnovu toga, možemo zaključiti da je situacija sa pandemijom Covid19 usporila aktivnosti, donekle otkazala, ali u najvećoj mjeri preorganizovala način rada, kako bi se uspješno sprovodile planirane aktivnosti.

²⁵ R SBUN 1820, R SBUN 1888, R SBUN 2106, R SBUN 2122, R SBUN 2538, R SBUN 2467.

²⁶ Nesporno je da je uspostavljanjem pozicije rodne savjetnice načelnika Generalštaba, sprovođenjem obuka po pitanju R SBUN 1325 od strane rodni trenera, i u ovom dijelu očigledna usklađenost sa međunarodnim dobrim praksama, što dodatno potvrđuje relevantnost predmetnog strateškog dokumenta.

- NATO politikom o prevenciji i odgovoru na seksualno uznemiravanja i zlostavljanje²⁷.

Pozicioniranje koordinacije, praćenja i izvještavanja o realizaciji predmetnog plana unutar MO je dobro postavljeno, jer omogućava ekspertizu u oblasti bezbjednosti i odbrane i rodne ravnopravnosti, koja je važna kako za razvoj u sistemu odbrane, tako i za pružanje doprinosa uspješnijem sprovođenju R SBUN 1325 na nacionalnom nivou. S druge strane, upitna je nadležnost MO u pogledu uticaja na ostale institucije koje su uključene u primjenu R SBUN 1325 i sprovođenje aktivnosti. Ipak, može se konstatovati da je uspostavljen savremeni pristup, relevantan aktuelnom bezbjednosnom okruženju, članstvu ili a spiracijama zemlje u međunarodnim bezbjednosno-političkim organizacijama. Predmetni Akcioni plan je utvrdio operativne ciljeve (9), koji su usklađeni sa definisanim strateškim ciljevima (3), koji su od vitalnog značaja za nacionalne interese Crne Gore.

➤ KOHERENTNOST/SINERGIJA

Imajući u vidu da su strateška dokumenta refleksija javne politike u određenoj oblasti izuzetno je važno voditi računa o poštovanju principa usklađenosti strateškog dokumenta sa ciljevima javne politike. To znači da se mora voditi računa o horizontalnoj i vertikalnoj usklađenosti predmetnog strateškog dokumenta sa ostalim strateškim nacionalnim dokumentima, odnosno Ustavom i međunarodnim ugovorima. U vezi sa navedenim, u ovom dijelu evaluacije pokušalo se odgovoriti na sljedeća referentna pitanja:

- ✓ U kojoj mjeri postoji povezanost ovog dokumenta sa drugim strateškim dokumentima?
- ✓ Da li je predmetni AP za R SBUN 1325 usklađen sa međunarodnim normama?
- ✓ U kojoj mjeri su nacionalni partneri bili uključeni u osmišljavanje i formulisanje predmetnog Akcionog plana?
- ✓ Da li je AP za R SBUN 1325 bio zasnovan na kvalitetnoj analizi cjelokupnog sistema i sveobuhvatnoj procjeni rizika u ovoj oblasti?

Osvrtom na zakonska rješenja koja tretiraju ovu oblast, vrijedi zapaziti da je Nacionalnom strategijom održivog razvoja do 2030. godine, definisan strateški cilj „Stimulisati aktivan odnos ključnih aktera prema održivosti razvoja“, u okviru kojeg je određena mjera „Eliminisati rodnu diskriminaciju“ koja se odnosi na postizanje rodne ravnopravnosti i osnaživanja svih žena i djevojčica, što je navedeno i u AP za R SBUN 1325.

²⁷ Objavljene su publikacije koje se tiču internih mehanizama za prevenciju i rješavanje ovih pitanja u sektoru odbrane: Vodič za sprječavanje diskriminacije, seksualnog uznemiravanja i zlostavljanja u Vojski Crne Gore i Regionalni priručnik o prevenciji i odgovoru na rodno zasnovanu diskriminaciju, seksualno uznemiravanje i zlostavljanje. Navedeni priručnik je predstavljen članovima MRG, Odboru za rodnu ravnopravnost i Zaštitniku ljudskih prava i sloboda, a Vodič predstavnicima institucija bezbjednosti.

Značaj integracije rodne ravnopravnosti je istaknut u najvažnijim nacionalnim strateškim dokumentima odbrane, pa tako Dugoročni plan razvoja odbrane (2019-2028) i Strategijski pregled odbrane Crne Gore potenciraju veće uključivanje žena u sistem odbrane, stalnu podršku ženama da se usavršavaju i razvijaju svoje karijere i otvorenost i dostupnost svih, pa i vodećih pozicija u sektoru odbrane. Samim tim, utvrđen je prioritet prvog nivoa koji se odnosi na povećanje broja žena na komandnim dužnostima i u misijama i operacijama. Strategija upravljanja ljudskim resursima u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore iz 2016. godine je, kao jednu od politika, definisala i politiku rodne ravnopravnosti u kojoj je navedeno da će MO nastaviti da podržava politike usklađene sa nacionalnim i međunarodnim pravnim okvirom; da će kontinuirano primjenjivati R SBUN 1325 i integrisati rodnu ravnopravnost u procese reforme sektora odbrane, na svim nivoima donošenja odluka, kreiranja i sprovođenja politika, uz uključivanja rodne perspektive u vođenje mirovnih operacija. Pored toga, uvidom u interna dokumenta MO, utvrđeno je da se donose planovi za implementaciju politike rodne ravnopravnosti i R SBUN 1325, kao i da se u procesu privlačenja kadrova za potrebe VCG poseban fokus stavlja na žensku populaciju.

Koherentan pristup svih uključenih aktera u primjeni nacionalnog AP za R SBUN 1325 se ogleda i u tome što su određene odredbe Zakona o rodnoj ravnopravnosti, Zakona o zabrani diskriminacije i Zakona o zabrani zlostavljanja na radu bolje razrađene tokom realizacije utvrđenih aktivnosti, odnosno kroz smjernice, publikacije, vodiče, a prezentovane su tokom sprovedenih obuka, od strane različitih nosilaca aktivnosti.

Dugogodišnjom primjenom predmetnog AP za R SBUN 1325 zauzet je sveobuhvatan zajednički pristup, težeći da se uspostavi što ravnopravniji okvir koji će pružiti jednake šanse iz pogleda rodne persepektive, a sa ciljem ravnopravnije uloge žena u razvoju zemlje i snaženju mira i bezbjednosti, kako na nacionalno m tako i na regionalnom i međunarodnom nivou. Na taj način, realizaciji AP za R SBUN 1325 koherentnim pristupom su doprinijeli: Ministarstvo odbrane i Vojska Crne Gore, Ministarstvo unutrašnjih poslova i Uprava policije, Ministarstvo vanjskih poslova, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo pravde, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Nacionalna kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima (u 2019. godini), Vrhovno državno tužilaštvo, Uprava carina, Agencija za nacionalnu bezbjednost, Uprava za izvršenje krivičnih sankcija, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, Policijska akademija, Zajednica opština Crne Gore, kao i nevladine organizacije. Navedene institucije i organizacije sprovodile su svojevremeno utvrđene aktivnosti, istovremeno, izvještavajući o stečenim rezultatima, a sa namjerom ispunjavanja utvrđenih operativnih i strateških ciljeva zemlje u pogledu jačanja uloge žene i rodne jednakosti. Takođe, uočena je i nejednaka implementacija određenih aktivnosti od strane utvrđenih nosioca, zbog čega je potrebno promovisati značaj i potrebu implementacije ovog i svih narednih akcionih planova za primjenu R SBUN 1325 u Crnoj Gori, kao i dijeliti dobre prakse i „naučene lekcije“.

➤ EFektivnost

U ovom dijelu evaluacije, mjereći doprinos postignutih rezultata u odnosu na utvrđene ciljeve, pokušala se utvrditi efektivno st sprovedenog dokumenta, odgovarajući na referentna pitanja:

- Koliko je bila adekvatna institucionalna i organizaciona struktura za koordinaciju, praćenje, izvještavanje o sprovođenju (da li je podsticala ili ometala sprovođenje strateškog dokumenta)?
- Koliko je bila djelotvorna primjena AP za R SBUN 1325?

S obzirom da efektivnost predstavlja mjeru doprinosa postignutih rezultata u odnosu na utvrđene ciljeve, važno je na kraju ciklusa implementacije utvrditi da li su postignuti rezultati doveli do izvjesnih promjena kod institucija, kao direktna

posljedica sprovedenih aktivnosti i ostvarenih rezultata. U tom dijelu, mogu se konstatovati **pozitivni rezultati** koji su doveli do ispunjenja prvobitno utvrđenih operativnih odnosno strateških ciljeva:

- *Op. cilj br. 1²⁸* - o ispunjavanju ovog cilja govori vrijednost postignuta na kraju sprovođenja strateškog dokumenta, koja ukazuje da je ojačana saradnja unutar MRG u velikoj mjeri doprinijela boljoj komunikaciji i efikasnijem rješavanju tekućih pitanja, osnaživanju međuresorske saradnje u pogledu praćenja realizacije AP za R SBUN 1325 i pratećih rezolucija, kao i organizaciji i preduzimanju inicijativa u pogledu sprovođenja planiranih aktivnosti.
- *Op. cilj br. 2²⁹* - o ispunjavanju ovog cilja govori značajno veliki broj realizovanih aktivnosti koje su u svom sadržaju imale rodnu perspektivu i govori o trendu rasta. Učešće crnogorskih predstavnika, posebno iz MO, VCG, MVP, UP na međunarodnim konferencijama/debatama/seminarima koji obrađuju glavne teme R SBUN 1325, kao i pratećih rezolucija umnogome je doprinijelo boljoj informisanosti, ali i razumijevanju same politike na nivou crnogorskih institucija.
- *Op. cilja br. 3³⁰* - posebno je interesantan podatak koji govori o značajnom ispunjavanju ovog cilja iako pod uticajem pandemije virusa COVID19. Naime, veliki je broj pripadnika sektora državne uprave je tokom prethodnog perioda, posebno iz VCG, MUP/UP, ANB, UIKS, Centra za obuku u sudstvu i tužilaštvu, pohađao obuke na teme koje obrađuje R SBUN 1325 i prateće rezolucije. Ovakva zastupljenost je doprinijela povećanju svijesti o različitim segmentima rodne ravnopravnosti, kao i porastu broja trenera iz ove oblasti.
- *Op. cilja br. 4³¹* - kada je riječ o ispunjenosti ovog cilja može se konstatovati da adekvatan fokus i sprovođenje potrebnih aktivnosti doprinijelo značajnom povećanju procenta zastupljenosti žena na različitim pozicijama u sektoru odbrane i bezbjednosti u Crnoj Gori, kao i da institucije u potpunosti i dosljedno dostavljaju izvještaje koji se odnose na učešće žena

²⁸ *Op. cilj br. 1* - Osnaživanje uloge institucionalnih mehanizama za praćenje primjene i sprovođenja AP za implementaciju R SBUN 1325 i pratećih rezolucija, Nacrt završnog izvještaja o realizaciji AP za primjenu R SBUN 1325

²⁹ *Op. cilj br. 2* - Jačati rodnu perspektivu kroz učešće u međunarodnim aktivnostima na primjeni R SBUN 1325 i pratećih rezolucija, Nacrt završnog izvještaja o realizaciji AP za primjenu R SBUN 1325

³⁰ *Op. cilj br. 3* - U obrazovne programe na svim nivoima integrisati rodnu perspektivu uključujući i aktivnosti na primjeni R SBUN 1325 i pratećih rezolucija, posebno onih koje se odnose na rodne aspekte ljudske bezbjednosti i očuvanje mira u cilju integrisanja rodne perspektive i rodno obrazovanja u mirovne operacije, Nacrt završnog izvještaja o realizaciji AP za primjenu R SBUN 1325

³¹ *Op. cilj br. 4* - Uvesti rodno balansiranu zastupljenost u aktivnostima sistema bezbjednosti, nacrt Završnog Izvještaja o realizaciji AP za primjenu Rezolucije SBUN 1325

prilikom zapošljavanja, njihovu zastupljenost na pozicijama odlučivanja, učešće žena u misijama i diplomatsko konzularnim predstavništvima, participacija žena u različitim obukama i slično.

- Op. cilja br. 5³² - dobri rezultati iz domena ovog cilja u pojedinim organima odbrane i bezbjednosti u Crnoj Gori svakako upućuju da su određene državne institucije investirale u promociju politike jednakih mogućnosti i dale podršku učešću žena na komandnim, odnosno pozicijama odlučivanja.
- Op. cilja br. 6³³ - ispunjenost ovog cilja potvrđuje činjenica da je povećan broj obuka na različite teme iz oblasti rodne ravnopravnosti za 5% u odnosu na polaznu vrijednost 2019. godine, kao i da su realizovane brojne obuke za pripadnike utvrđenih nosilaca aktivnosti iz predmetnog dokumenta.
- Op. cilja 7³⁴ - realizacija brojnih aktivnosti u kojima su učešće uzele i relevantne nevladine organizacije i dodale vrijednost svojom ekspertizom iz određenih oblasti potvrđuju ispunjavanje ovog cilja.
- Op. cilj 8³⁵ - intenzivan rad na ispunjavanju ovog cilja, posebno u dijelu sprovođenja promotivnih kampanja za upisivanje na PA, odnosno inostrane vojne akademije, značajno je doprinijelo povećanju broja žena među novim polaznicima na obrazovnim ustanovama iz oblasti odbrane i bezbjednosti.
- Op. cilja 9³⁶ - fokus na realizaciji predviđenih aktivnosti i uspostavljanje kvalitetnog sistema praćenja i izvještavanja o realizaciji aktivnosti na primjeni AP za R SBUN 1325 – „Žene, mir i bezbjednost“.

S druge strane, uočeni su i **izazovi**, koje su nosioci aktivnosti prepoznali kao nešto što je potrebno dodatno unaprijediti u narednom periodu:

- Uočljivo je da tokom prethodnog perioda godišnji izvještaji o realizaciji AP za R SBUN 1325 nijesu sačinjavani po jasno utvrđenim indikatorima iskazanim kroz kvantifikovanje rezultata aktivnosti, već je fokus bio na detaljnim opisima sprovedenih aktivnosti, bez navođenja podataka o rezultatima i promjeni koja je nakon nje nastala.
- Međuresorska radna grupa je tokom prve dvije godine sprovođenja težila da aktivnosti iz AP za R SBUN 1325, proširi na lokalni nivo tj. na lokalne samouprave, zbog čega je uključena i Zajednica opština kao jedna od nosilaca aktivnosti.

³² Op. cilj br. 5 – Povećati zastupljenost žena u aktivnostima i procesima donošenja odluka u sektoru bezbjednosti i izgradnje mira, Nacrt završnog izvještaja o realizaciji AP za primjenu R SBUN 1325

³³ Op. cilj br.6 - Podizati nivo svijesti o rodno zasnovanoj diskriminaciji, rodno zasnovanom nasilju i nasilju nad ženama i uspostaviti djelotvornu preventivnu zaštitu žena i djevojaka od rodno zasnovane diskriminacije, rodno zasnovanog nasilja i nasilja nad ženama, nacrt Završnog Izvještaja o realizaciji AP za primjenu R SBUN 1325

³⁴ Op. cilj br.7 - Podizanje nivoa svijesti šire javnosti o problemu trgovine ljudima i uspostaviti djelotvornu preventivnu zaštitu žena i djevojaka od trgovine ljudima, nacrt Završnog Izvještaja o realizaciji AP za primjenu R SBUN 1325

³⁵ Op. cilj br.8 - Unaprijediti saradnju na primjeni R SBUN 1325 i pratećih rezolucija, nacrt Završnog Izvještaja o realizaciji AP za primjenu R SBUN 1325

³⁶ Op. cilj br.9 - Unaprijediti efikasnost praćenja realizacije AP za primjenu R SBUN 1325 i pratećih rezolucija, nacrt Završnog Izvještaja o realizaciji AP za primjenu R SBUN 1325

Lokalizovanje ovog plana omogućava da on bude svrsishodniji u smislu uticaja, da bolje odgovori na potrebe ljudske bezbjednosti, pa je teoretski posmatrano, riječ o pozitivnom iskoraku. Međutim, ako se uzme u obzir činjenica da efikasnost realizacije još uvijek nije postigla zadovoljavajući nivo ni na postojećem (državnom) nivou, te da postoje brojne manjkavosti u fazama realizacije i izvještavanja za koje je neophodno utvrditi da li su rezultat lošeg izvještavanja ili prikrivanja nesprovođenja aktivnosti, onda „spuštanje“ AP za R SBUN 1325, na lokalni nivo znači samo proširivanje prostora koji treba usmjeravati, nadgledati i evaluirati dodatnim mehanizmima.

- u institucijama su uglavnom određeni službenici koji su različito pozicionirani, kojima su poslovi rodne ravnopravnosti određeni kao dodatna aktivnost odnosno koji u svojoj nadležnosti imaju drugi opis poslova. Izuzetak je VCG, u kojoj postoji formacijsko mjesto kojem je jedini opis posla rodna ravnopravnost, međutim, riječ je o samo jednom mjestu. Druge institucije imaju određene rodne mehanizme, poput „osoba od povjerenja“, rodni trenera, kontakt osoba, koordinatora za poslove rodne ravnopravnosti, ali svima je ova tema dio već obimnog sistematizovanog posla, pa iz tog razloga većina institucija nema mogućnosti da se u potpunosti posveti ovoj temi.
- analizom godišnjih izvještaja primijećeno je da u nekim institucijama postoje pokazatelji primjene rodno razvrstane statistike, dok u drugim, ti podaci nijesu navedeni, već se samo navodi da je uspostavljena evidencija po polu i da se ona vodi u okviru institucije. Međutim, takođe je uočeno da se vremenom situacija unaprijedila, pa na kraju sprovođenja strateškog dokumenta, možemo zaključiti da većina institucija primjenjuje rodno senzitivnu statistiku.
- vrijedi navesti da tokom prve dvije godine sprovođenja predmetnog plana, godišnji izvještaji nijesu rađeni shodno Vladinoj Metodologiji razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata. Samim tim, indikatori rezultata nijesu bili adekvatno postavljeni, što je u krajnjem uticalo i na efekte izvještavanja. Tako, npr. nije valorizovano praćenje efekata obuka, odnosno nije bilo moguće utvrditi da li su i koliko doprinijele promjenama u praksi, niti na koji način su uticale na krajnje korisnike.
- prilikom donošenja AP za R SBUN 1325, formira se MRG, koja ujedno predstavlja i nadzorni mehanizam za praćenje realizacije ovog dokumenta. Pored predstavnika različitih resora državne uprave, MO, posredstvom konkursa bira predstavnika/cu civilnog društva za člana/icu MRG³⁷. Imajući u vidu da se u sastav Međuresorske radne grupe bira jedan/na predstavnik/ca civilnog društva evidentna je neravnoteža u učešću, pa i doprinosu između organizacija civilnog

³⁷ Kao jedan od izazova u pogledu angažovanja nevladinih organizacija, primijećena je nezainteresovanost civilnog sektora za učešće u MRG. Jedan od razloga za ovakvu pojavu mogao biti nedostatak finansijskih sredstava za isplatu nadoknade za članove MRG iz civilnog sektora. Međutim, analizirajući konkretan AP za R SBUN 1325, takođe je evidentno da je civilni sektor nosilac malog broja aktivnosti. Naime, organizacije civilnog društva pojavljuju se najčešće ne kao glavni nosioci aktivnosti, već kao partneri u realizaciji pojedinih aktivnosti, tačnije aktivnosti koje se realizuju na inicijativu organizacija civilnog društva u saradnji sa državnim organima.

društva i državnih aktera. Takođe, predstavnici civilnog društva često ističu nepostojanje transparentnosti i nemogućnost razmjene informacija i mišljenja između državnih organa i organizacija civilnog društva kada je proces izrade ili realizacije akcionog plana u pitanju.

U vezi sa navedenim, sveukupna realizacija AP za R SBUN 1325, ukazuje da je od ukupno planiranih 76 aktivnosti iz dva programa sprovođenja, u potpunosti realizovano 68 ili 89,47% aktivnosti, četiri su djelimično realizovane, dok jedna aktivnost nije realizovana. Jedina nerealizovana aktivnost odnosi se na formiranje ad hoc poslaničke radne grupe za praćenje implementacije AP za R SBUN 1325. Riječ je o aktivnosti koja je planirana prvim Programom sprovođenja, međutim, kako dvije godine zaredom nije postojala mogućnost formiranja ove grupe, drugim Programom sprovođenja nije ni planirana. Podatak da je, za četiri godine, realizovano oko 90% aktivnosti predstavlja značajan uspjeh.

➤ **EFIKASNOST**

Mjeriti efikasnost podrazumijeva mjeriti odnos uloženog (ljudskih i finansijskih resursa) sa dobijenim rezultatom. Na taj način uzimaju se u obzir veze između rezultata i uloženi resursa koji su doveli do ostvarivanja konkretnog rezultata. Dakle, evaluacijom je bilo potrebno odgovoriti na pitanja:

Sredstva za finansiranje implementacije AP za R SBUN 1325 su uglavnom bila obezbijedena budžetom Crne Gore ili kroz različite donacije. Kada govorimo o praćenju realizacije aktivnosti/mjera važno je napomenuti da je realizacija predmetnog AP za R SBUN 1325, vršena tokom pandemije virusa Covid19, što je svakako zahtijevalo dodatne napore u dijelu koordinacije, monitoringa i izvještavanja.

- ✓ Da li je sprovođenje AP za R SBUN 1325 teklo u skladu sa planiranom dinamikom tokom četiri godine trajanja?
- ✓ Da li je i koliko svaka od definisanih aktivnosti doprinijela postizanju planiranog učinka?
- ✓ Koji su bili faktori koji su najviše uticali na postizanje ili nedostizanje ciljeva (prednosti koje podžavaju sprovođenje i nedostaci koji ometaju sprovođenje)?

Analizom pregledanih strateških dokumenata bilo je teško ustanoviti da li je dovoljno sredstava izdvojeno za ostvarivanje neposrednih rezultata i ishoda AP za R SBUN 1325, kao i da li su sredstva utrošena na najdjelotvorniji način ili su mogla biti bolje iskorišćena. U konačnom, sveobuhvatnije određivanje finansijskih sredstava, bez obzira koji se mehanizam finansiranja koristi, svakako bi pojednostavilo planiranje i izdvajanje sredstava neophodnih za realizaciju određene mjere/aktivnosti utvrđene predmetnim planom, posebno zato što je svaki nedostatak finansijskih sredstava ili adekvatnih ljudskih resursa uticao na obim realizacije utvrđenog strateškog/operativnog cilja.

➤ UTICAJ

Uticaj se uglavnom procjenjuje na nivou konačnog ishoda analiziranog AP za R SBUN 1325 i odnosi se na promjene do kojih je dovela njegova realizacija. U ovom dijelu evaluacije, pažnja je bila usmjerena na efekte realizovanog plana, odnosno na davanje odgovora na pitanja:

Tokom četvorogodišnjeg sprovođenja ovog dokumenta i preduzimanjem brojnih aktivnosti ka dostizanju ciljnih vrijednosti primjetan je značajan napredak, posebno u dijelu povećanja zastupljenosti žena u bezbjednosnim institucijama. Tako je u MO i VCG, kontinuiranim sprovođenjem

- ✓ Šta se dogodilo kao rezultat sprovođenja strategije?
- ✓ Koju stvarnu razliku je proizvela strategija za korisnike?
- ✓ Koje bi bile najvjerojatnije posljedice kada bi se prestalo sa ili odustalo od aktivnosti iz postojećeg strateškog dokumenta?
- ✓ Koliko su uzete u obzir potrebe krajnjih korisnika?

politike rodne ravnopravnosti odnosno brojnih aktivnosti namijenjenih ženskoj populaciji kao posebnoj ciljnoj grupi, povećan je procenat žena u strukturi profesionalnih vojnih lica, pa je tako sa početne vrijednosti od 5%, na kraju izvještajnog perioda zastupljenost žena profesionalnih vojnih lica 10,54%. Ovo je dovelo i do toga da je povećan i ukupni procenat žena u Vojsci uzimajući u obzir civilna lica, pa je taj procenat na kraju sprovođenja dokumenta 15,56%. Kada je riječ o drugim organima procenat žena je 36% u ANB, UIKS 22%, UP 13%, MUP 60% (MUP/UP – 30%), UPiC 68,32%, a u MO 55,94%.

Takođe, interesovanje žena za učešće u međunarodnim misijama i operacijama se u prethodnim godinama značajno povećavalo. Sama činjenica da je, na početku donošenja ovog strateškog dokumenta samo devet žena učestvovalo u nekoj od mirovnih misija, a da je na kraju sprovođenja taj broj 28, ukazuje na značajan progres u ispunjavanju zacrtanih indikatora. Poseban uspjeh predstavlja činjenica da su, tokom sprovođenja ovog dokumenta, pripadnice VCG učestvovala u svim misijama u kojima su pripadnici VCG učestvovali i to: misiji RS Avganistan, ATALANTA Somalija, MINURSO Zapadna Sahara i u NATO misiji na Kosovu. Četiri pripadnice UP, u izvještajnom periodu, učestvovala su u misiji na Kipru.

Ojačani su kapaciteti institucija za sprovođenje politika rodne ravnopravnosti, pa je tako, pored koordinatorka i službenica iz MO, u VCG imenovana savjetnica načelnika Generalštaba za rodna pitanja, zatim je povećan broj rodni trenera sa početnih šest na 15 na kraju sprovođenja ovog dokumenta. Poseban uspjeh predstavlja i imenovanje devet kontakt osoba za poslove rodne ravnopravnosti u jedinicama Vojske, što je doprinijelo jačanju internih mehanizama za sprovođenje politika rodne ravnopravnosti. S druge strane, i ostale institucije imaju rodne mehanizme za uspješnu implementaciju politike rodne ravnopravnosti, pa su tako u ANB-u imenovane „osobe od povjerenja” koje su između ostalog zadužene i za poslove rodne ravnopravnosti, Uprava policije ima 12 trenera za rodnu ravnopravnost, dok ostaje da se vidi koje mehanizme su uspostavili ostali nosioci aktivnosti, kao što su UIKS, MUP, UP, UPiC.

Bilježi se blagi trend rasta procenta žena na rukovodećim pozicijama u MO, sa 15,9% na 56,76%, i PA sa 47% na 52%. Kao dobar primjer, možemo istaći da je kontinuirana promocija jednakih mogućnosti i ohrabrivanje žena za prijavljivanje na sve pozicije odlučivanja, doprinijela tome da je u VCG, povećan broj žena na komandnim dužnostima na kraju sprovođenja dokumenta, za više od 50%. Na taj način se ukazuje na ravnopravnost na pozicijama odlučivanja, odnosno predlaganja odluka. Daje se jasan stav licima u institucijama da su svi jednaki i da različitost može samo doprinijeti boljem kvalitetu u vršenju poslova. U krajnjem, ukazuje i na efekte primjene R SBUN 1325.

Iz svega navedenog može se zaključiti da je ostvaren vidan i značajan uticaj u smislu uspostavljanja i jačanja potrebne infrastrukture za praćenje primjene ove rezolucije i srodnih rezolucija, ali da ostaju izazovi implementacije konkretnijih aktivnosti koje će dodatno ojačati rodnu ravnopravnost i učešće žena na svim nivoima državne uprave.

➤ ODRŽIVOST

Imajući u vidu da održivost postignutih rezultata uveliko zavisi od postignutog uticaja, ostvareni pozitivni rezultati i efekti biće održivi u budućnosti ukoliko se kvalitetno sagledaju prijetnje i rizici po njihovu održivost. Zato se u ovom dijelu teži odgovoriti na pitanje:

- Da li će pozitivni efekti i uticaji trajati i nakon završetka strateškog dokumenta?

Važno je imati na umu da je vjerovatnoća da će postignuti pozitivni efekti ostati održivi onda kada su promjene posljedica usklađivanja sa međunarodnim standardima (posebno kroz članstvo u NATO ili kroz proces pridruživanja EU), kada su promjene

inkorporirane u zakone i podzakonska akta, kada postoji visoka svijest u sistemu o neophodnim promjenama i kada postoji visoka posvećenost različitih aktera, uz istovremeno razvijanje kompetencija i sposobnosti aktera da mogu da podržavaju i održavaju procese.

U ovom dijelu, posebnu pažnju treba obratiti na eventualna institucionalna preklapanja u dijelu nadležnosti i implementaciji određenih aktivnosti, nedostatak ljudskih i finansijskih resursa, nedostatak standardizovanih procedura, kao i eventualne oscilacije zaposlenih u institucijama koje su prepoznate kao nosioci aktivnosti realizacije AP za R SBUN 1325.

4.1. Preporuke

Realizacija ovog strateškog dokumenta odvijala se tokom perioda pandemije virusa Covid19, odnosno perioda koji je karakterisala česta promjena prioriteta u različitim strateškim politikama, uz društveno ekonomske uslove obilježene krupnim bezbjednosnim izazovima na geostrateškom nivou i prognozama o nastupajućoj ekonomskoj krizi.

Sveukupna ocjena evaluacionog tima o uspješnosti realizacije AP za R SBUN 1325 ukazuje na izuzetno pozitivne rezultate i dosljednu realizaciju. Naredni ciklus planiranja treba unaprijediti sa novim aktivnostima koje će primjenu ove R SBUN 1325 u Crnoj Gori podići na sljedeći nivo. S tim u vezi, izvedene su sljedeće preporuke:

- **Preporuka 1:** S obzirom da se godišnje izvještavanje o realizaciji AP za R SBUN 1325 uglavnom svodilo na detaljno opisivanje sprovedene aktivnosti, ubuduće je potrebno strateški dokument izraditi u skladu sa Metodologijom razvijanja politika, izrade i praćenja sporovođenja strateških dokumenata, i ispoštovati predviđeni mehanizam kvalitativnog izvještavanja na godišnjem nivou (rezultati i promjene koje su nastupile nakon sprovedene aktivnosti).
- **Preporuka 2:** Utvrditi uslove koje je neophodno kreirati kako bi se zadovoljila preporuka Kancelarije UNDP u Crnoj Gori da se AP za R SBUN 1325 proširi na nivo lokalnih samouprava, nakon što se utvrde i jasni mehanizmi za efikasno praćenje realizacije utvrđenih aktivnosti od strane definisanih nosilaca aktivnosti na svim nivoima upravljanja.
- **Preporuka 3:** Institucije prepoznate ovim AP za R SBUN 1325, ubuduće treba da predvide kako ljudske tako i finansijske resurse za adekvatno pozicioniranje poslova koje će značajnije u sosptvenim sistemima promovisati i podsticati značaj primjene Rezolucije SBUN „Žene, mir i bezbjednost“.
- **Preporuka 4:** Imajući u vidu da se u sastav Međuresorske radne grupe bira jedan/na predstavnik/ca civilnog društva evidentna je neravnoteža u učešću, kao i primjedbe koje se uglavnom čuju od strane civilnog društva, u smislu nepostojanja transparentnosti i nemogućnost razmjene informacija i mišljenja između državnih organa i organizacija civilnog društva kada je proces izrade ili realizacije NAP-a u pitanju, potrebno je dodatno animirati nevladine organizacije koje se bave pravima žena da se aktivnije i u većoj mjeri uključe i daju doprinos u izradi i implementaciji AP za R SBUN 1325 u Crnoj Gori za naredni period.

5. OSVRT NA PLANIRANA I UTROŠENA FINANSIJSKA SREDSTVA ZA CJELOKUPNI PERIOD SPROVOĐENJA STRATEŠKOG DOKUMENTA

Kada je riječ o finansijskom aspektu, treba istaći da, kako su programi za implementaciju AP za R SBUN 1325 usvajani na dvogodišnji period, tako su se i sredstva za realizaciju aktivnosti planirala po tim periodima.

Za realizaciju planiranih aktivnosti za period 2019-2020. godina, predviđena su finansijska sredstva u iznosu od 40.000,00€, i podijeljeni po institucijama, kako slijedi:

- ✚ Ministarstvo odbrane – 8.000,00€;
- ✚ Ministarstvo vanjskih poslova- 2.000,00€;
- ✚ Ministarstvo unutrašnjih poslova – 4.000,00€;
- ✚ Uprava policije – 4.000,00€;
- ✚ Agencija za nacionalnu bezbjednost – 2.000,00€;
- ✚ Ministarstvo za ljudska i manjinska prava – 6.000,00€;
- ✚ Ministarstvo prosvjete – 6.000,00€;
- ✚ Ministarstvo pravde – 4.000,00€;
- ✚ Uprava prihoda i carina – 2.000,00€;
- ✚ Uprava za izvršenje krivičnih sankcija – 2.000,00€³⁸.

S aspekta utrošenih finansijskih sredstava za implementaciju aktivnosti predviđenih Programom sprovođenja AP za 2019-2020. godinu, treba istaći da, kako isti nije pripremljen u skladu sa važećom Metodologijom, tako i sredstva nijesu prikazana, odnosno planirana pojedinačno za svaku aktivnost, odnosno nosioce.

U Godišnjem izvještaju za 2019. godinu, navedena je utrošenost sredstava po sljedećim nosiocima:

- ✚ Ministarstvo odbrane – 200,00€;
- ✚ Ministarstvo unutrašnjih poslova/Odjeljenje za borbu protiv trgovine ljudima – 3.195,00€;
- ✚ Ministarstvo za ljudska i manjinska prava – 20.755,86€;
- ✚ Ministarstvo zdravlja – 2.000,00€;
- ✚ Ministarstvo kulture – 8.550,00€;
- ✚ Ministarstvo pravde – 2.000,00€.

Na osnovu navedenog možemo zaključiti da je u 2019. godini utrošeno 36.700,86€, što predstavlja 16.700,86€ više u odnosu na planirana sredstva za 2019. godinu.

³⁸ Program sprovođenja AP za R SBUN 1325 za 2019-2020. godinu

U 2020. godini, za realizaciju aktivnosti predviđenih AP, planirana su budžetska sredstva u ukupnom iznosu od 20.000,00€. Prema izvještajima, navedena je utrošenost sredstava po sljedećim nosiocima:

- ✚ Ministarstvo unutrašnjih poslova – 3.195,00€;
- ✚ Ministarstvo za ljudska i manjinska prava – 13.672,80€

Dakle, u 2020. godini ukupno je utrošeno 16.867,80€, što je za 3.132,20€ manje u odnosu na planirana sredstva za 2020. godinu. Ukupan iznos utrošenih sredstava u dvogodišnjem periodu bio je 53.568,66€, što je za 13.568,66€ više u odnosu na planirano.

Za realizaciju aktivnosti predviđenih programom za 2021-2022. godinu, planirana su budžetska sredstva u iznosu od 24.600,00€, po sljedećim nosiocima:

- ✚ Ministarstvo odbrane – 5.000,00€;
- ✚ Ministarstvo unutrašnjih poslova – 12.000,00€;
- ✚ Policijska akademija – 4.000,00€;
- ✚ Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu - 2.000,00€;
- ✚ Uprava za ljudske resurse – 1.600,00€.

U 2021. godini navedeno je trošenje sredstava po sljedećim nosiocima:

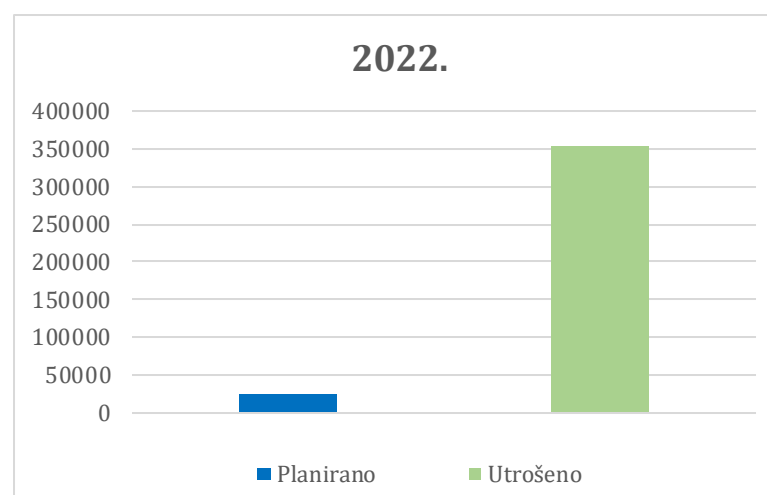
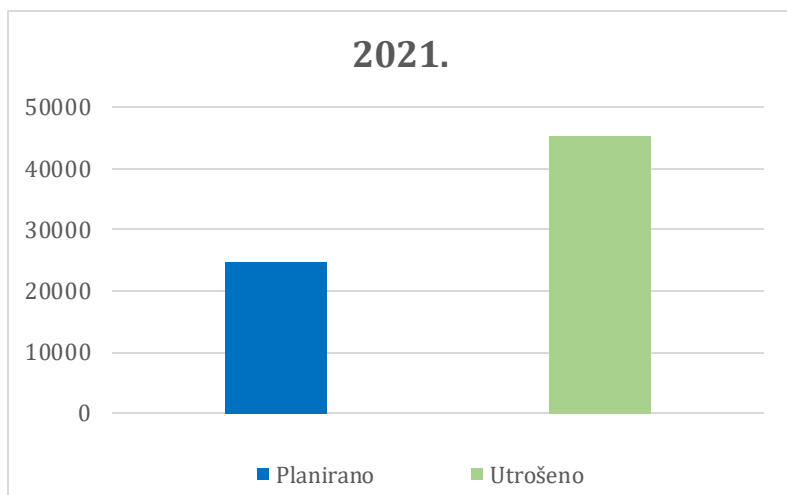
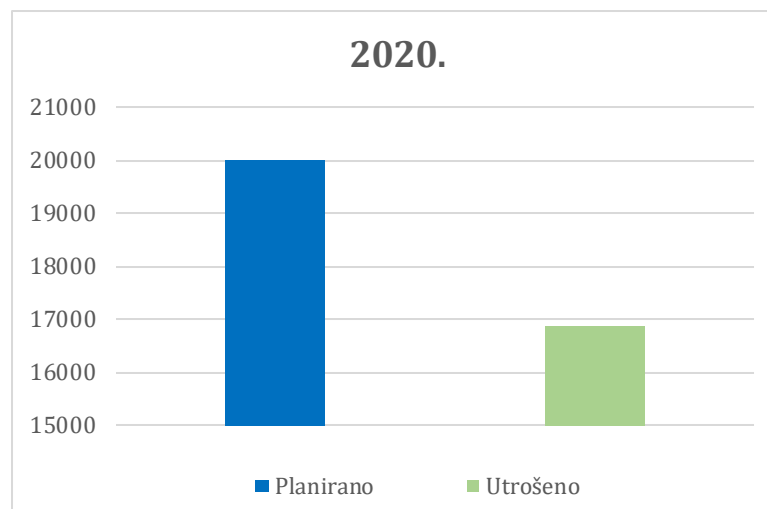
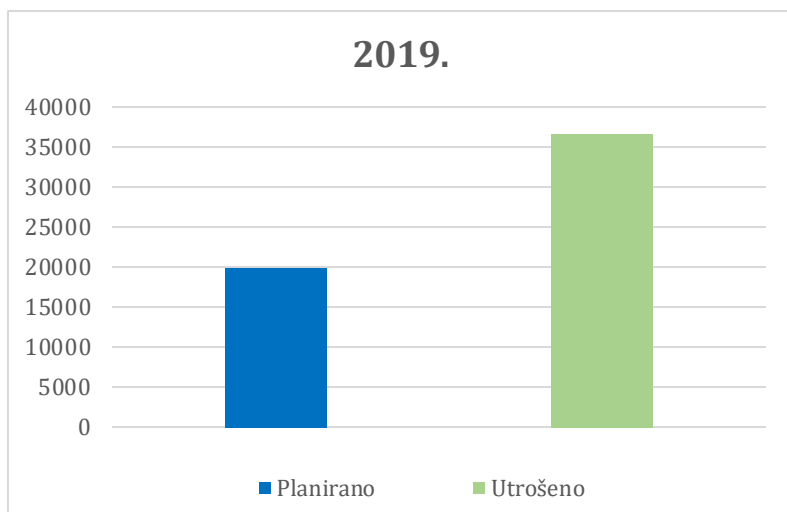
- ✚ Ministarstvo odbrane – 2.100,00€
- ✚ Ministarstvo unutrašnjih poslova – 720,00€
- ✚ Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu – 5.301,00€ iz budžeta i 18.579,00€ iz donacija;
- ✚ Uprava za kadrove – 400,00€
- ✚ Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava – 18.200,00€

Dakle, samo u 2021. utrošena su finansijska sredstva u iznosu od 26.721,00€ iz budžeta i 18.579,00€ iz donacija.

U 2022. godini navedeno je trošenje sredstava po sljedećim nosiocima:

- Ministarstvo odbrane – 1.890,00 €;
- Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu – 550,00 eura iz budžeta i 65.932,23 € iz donacija;
- Ministarstvo za ljudska i manjinska prava – 286.201,74 €.

Od strane određenih nosilaca realizacije aktivnosti, u 2022. godini je utrošeno ukupno 288.641,74 € iz budžeta i 65.932,23 € iz donacija.

Prikaz planiranih i utrošenih sredstava, po godinama sprovođenja

Kako se može uočiti iz prethodnih prikaza, sve godine sprovođenja AP za R SBUN 1325, osim 2020. godine, karakteriše veće trošenje sredstava od planiranih, što može ukazivati na dva zaključka i to, prvi koji se odnosi na nerealno planiranje, dok drugi se odnosi na shvatanje značaja primjene R SBUN 1325, od strane pojedinih nosilaca, koji su uložili značajna sredstva, van

inicijalno predviđenih, da se aktivnosti mogu na najefikasniji način realizovati. Međutim, ovo predstavlja izazov, posebno ako uzmemo u obzir da je riječ o značajno više utrošenim sredstvima od inicijalno planiranih.

6. PREPORUKE ZA EFIKASNIJU REALIZACIJU DEFINISANIH CILJEVA

Preporuke na kraju ovog izvještaja, obuhvataju prepoznate izazove iz prvog poglavlja, prihvatljive preporuke iz izvještaja Kancelarije UNDP u Crnoj Gori o primjeni agende – žene, mir i bezbjednosti u krajnjem određene preporuke iz nalaza evaluacije, koje nosioci aktivnosti, izdvajaju kao objektivno sugerisane i primjenjive za naredni ciklus planiranja politike za primjenu R SBUN 1325:

- Procijeniti sastav MRG, u odnosu na polja primjene R SBUN 1325 i u odnosu na potrebu za većom koordinacijom aktivnosti i sistematičnošću;
- prilikom izrade novog strateškog dokumenta, ažurirati zakonske i strateške osnove na nacionalnom i međunarodnom nivou, u vezi agende Žene, mir i bezbjednost;
- prilikom izrade novog strateškog dokumenta, koncipirati za svaki cilj posebne indikatore, u skladu sa Metodologijom, ali i koncipirati ciljeve da su konkretniji kako bi njihovo dostizanje bilo lakše mjerljivo;
- obezbijediti maksimalan stepen inkluzivnosti u svim fazama realizacije NAP-a što podrazumijeva uključenost predstavnika svih državnih organa koji mogu doprinijeti njegovoj realizaciji, predstavnika ženskih organizacija i civilnog sektora, akademske zajednice, međunarodnih organizacija i utvrditi mogućnost ponovnog uključivanja lokalne zajednice;
- inicirati razmjenu znanja, iskustava i dostignuća u oblasti primjene agende Žene, mir i bezbjednost između državnog i civilnog sektora u zemlji i u okruženju sa državama u kojima postoje isti ili slični društveno – politički konteksti i iskustva;
- unaprijediti strukturu AP za R SBUN 1325, u smislu dodavanja četvrtog polja primjene – Pomoć i oporavak, ovo s aspekta upravljanja bezbjednosnim rizicima od prirodnih i drugih katastrofa;
- precizno planirati finansijska sredstva, po nosiocima. Ovo može biti olakšano uvođenjem sistema rodno odgovornog budžetiranja, kojim se državni organi obavezuju da planiraju sredstva za implementaciju politike rodne ravnopravnosti, pri čemu bi se posebno izdvajale finansije za aktivnosti koje se odnose na ostvarivanje ciljeva R SBUN 1325;
- u narednom ciklusu planiranja odrediti glavne nosioce i partnere u saradnji, kako bi se izbjegli izazovi u odgovornostima i pojedinačno sprovođenje aktivnosti;
- uspostaviti web stranicu za razmjenu informacija o primjeni R SBUN 1325;
- uspostaviti saradnju sa elektronskim i štampanim medijima radi informisanja šire društvene zajednice o R SBUN 1325 i aktivnostima na njenoj primjeni;
- inicirati i sprovoditi zajedničke aktivnosti na primjeni R SBUN 1325, u narednom ciklusu planiranja;

- uvesti obavezu polugodišnjeg izvještavanja o primjeni R SBUN 1325, zbog kontinuiranog monitoringa realizacije aktivnosti i s tim u vezi blagovremeno podstaći aktivnosti onih kod kojih se bilježi kašnjenje ili nedovoljna aktivnost u primjeni mjera;
- obratiti veću pažnju, u okviru godišnjih izvještaja, na mjerenje efekata realizovanih aktivnosti, kao i na dovođenje u vezu njihove realizacije i stepena dostizanja zadatih ciljeva.